

2009ko Autonomia Hauteskundeetarako Programa

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

AURKIBIDEA

1. GURE PROIEKTUA. ERAIKUNTZA NAZIONALA ETA SOZIALA	3
2. HERRIALDEA ERATUZ ETA GURE GIZARTEARI KOHESIOA EMANEZ	
2.1. ESPARRU BERRI BAT HOBETO BIZITZEKO	
2.1.1. BAKETZEA ETA NORMALIZAZIOA	5
2.1.2. ESPARRU JURIDIKO ETA POLITIKO BERRIA SORTZEKO BIDEAN	6
2.1.3. LURRALDEAREN OSOTASUNA, OSAERA ETA KOHESIOA	11
2.1.4. KANPOKO EKINTZA	14
2.2. HERRITARREN ESKUBIDEAK ETA ONGIZATE ESTATUA	
2.2.1. HEZKUNTZA	19
2.2.2. ENPLEGUA, GIZARTE PRESTAZIOAK ETA GIZARTE POLITIKA	25
2.2.3. EGIAZKO AUKERA BERDINTASUNA	33
2.2.4. OSASUNA	39
2.2.5. ETXEBIZITZA	43
2.2.6. JUSTIZIA ETA GIZA ESKUBIDEAK	48
2.2.7. ADMINISTRAZIO ERAGINKORRA	54
2.2.8. SEGURTASUNA	57

2.3. OPAROTASUN EKONOMIKORAKO AUKEREZ BETETAKO LURRALDEA

2.3.1. PLANGINTZA EKONOMIKOA.....	59
2.3.2. IKERKETA, GARAPENA ETA BERRIKUNTZA.....	63
2.3.3. NEKAZARITZA, ABELTZAINZA, ARRANTZA ETA ELIKADURA.....	66
2.3.4. MERKATARITZA ETA KONTSUMOA.....	69
2.3.5. TURISMOA.....	71

2.4. GARAPEN IRAUNKORRAREN ALDE

2.4.1. INGURUMENA ETA LURRALDEAREN ANTOLAMENDUA.....	72
2.4.2. ENERGIA ETA GARRAIOA.....	80

2.5. GURE SUSTRAIETATIK INFORMAZIOAREN GIZARTERA

2.5.1. KULTURA ETA EUSKARA.....	85
2.5.2. KIROLAK.....	88
2.5.3. EITB.....	90
2.5.4. INFORMAZIOAREN ETA JAKINTZAREN GIZARTEA.....	92

3. ERANSKINA..... 94

Gure Kode Etikoa

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

1. GURE PROIEKTUA. ERAIKUNTZA NAZIONALA ETA SOZIALA

Eusko Alkartasuna alderdiko gizonak eta emakumeak **alternatiba** politiko abertzalea, sozialdemokrata, herrikoa, aurrerakoa eta akonfesionala sustatzen dugu **Euskal Herriaren eraikuntza soziala eta nazionala gauzatzeko**. Alternatiba horren teoria eta praktika euskal tradizio demokratikoan eta Europako tradizio aurrerakoian inspiratzen dira gizarte-justizia, giza eskubideak, bakea eta nazioen arteko distentsioa defendatzeko.

Eusko Alkartasuna alderdian uste dugu eraikuntza sozialaren eta Gizarte Justiziaren bidean aurrera egiten badugu, eraikuntza nazionalari arrakastaz heltzeko oinarrikeri sendoena ezarriko dugula.

Herritarren eguneroko arazoak ahalik eta modurik eraginkorrenean konpontzeko eta aberastasunaren banaketa orekatuagoan oinarrituta dagoen **gizarte bidezkoagoa eta solidarioagoa** eraikitze lan egiten ari gara, aukeraberdintasunaren eta gizarte-eskubideen baliatzeko kolektiboaren egiazko printzipioaren pean. Gizartearen, kulturaren eta ekonomiaren alorrean garatutako gizarteak, non euskal nazioaren nortasunaren balioak eta ezaugarriak bermatuta dauden.

Baina hori lortzeko, erronka handiei eta aukera ekonomikoei nahiz sozialei erabakitasunez egin behar diegu aurre mundu globalizatuaren testuinguruan. Gure gaur egungo eta etorkizuneko arrakasta berrikuntzaren, jakintza sortzearen, kalitatearen eta ekintzailetzaren bidean dagoen eraldaketa ekonomiko eta sozial berriari ausarki heltzearen baitan dago. Gako horiei esker, gizarte-kohesioa eta garapen iraunkorra hobetzearekin bateragarria den ekonomia lehiakorra izango dugu gure erakundearen, enpresa-sarearen, gizarte-agenteen eta herritarren ahalegin bateratuaren bitartez.

Hortaz, probintzialismoak eta lurralde-zatiketak gaindituz herrialdea eratzea ahalbidetuko duen **esparru juridiko eta politiko berri** baterantz aurrera egiteko defendatzaile irmoak gara, gure nazioaren nortasun-ezaugarriek iraungo dutela eta ongizate-egoera sendotuko dela bermatzeko.

Izan ere, egiaztatuta dago autogobernuaren kotak zenbat eta handiagoak izan orduan eta hobea izango dela bizi-kalitatea gure herrialdeko gizon eta emakumeentzat. Horregatik, guk independentzia eta subiranotasuna lortu nahi izatea orain premia praktikoa bihurtzen da euskal herritarren etorkizuna eta ongizatea bermatzeko.

Eusko Alkartasuna Euskal Estatu bateratua eraikitze helburuak lortzearen alde dago, betiere **bide demokratikoak eta bakezaleak erabiliz**. Hortaz, indarkeria gaitzesten dugu, baita pertsonaren duintasunaren eta bere eskubideen aurka egiten duen ekintza politikoaren edozein formula ere, eta funtsezko errespetua lehenesten dugu helburu politiko propioen aurretik. Lehendabizi pertsona, eta horren zerbitzura, ideiak.

Arrazoi horiek guztiak direla medio, demokrazian sakontzearen aldeko apustua egiten dugu erabakitze eskubidearen printzipio demokratikoan oinarritutako nazionalismo moderno eta zibikoa abiapuntutzat hartuta, gatazka politikoa gainditzeko bide gisa; izan ere, herrialdearen etorkizuna erabakitze baldintza bakarra euskal herriaren **borondatea eta erabakia** errespetatzea da.

Horregatik, euskal herriak **euskal Estatu bateratua eta independentea** eratze duen erabaki librea gauzatzeko duen legezko eskubidea errebindikatzeko dugu. Euskal errepublika bat Europako gune bateratu eta mugarik gabekoan, herrien Europaren proiektu federalaren barruan.

Zeren euskal gizarteak prestatuta baitago bere etorkizuna erabakitze.

Horren ondorioz, Eusko Alkartasunak honako hauek ezartzen ditu datorren legealdirako helburu politiko, ekonomiko eta sozial gisa:

⇒ Euskal Herriaren baketzea eta normalizazioa lortzea elkarriketa bidez, salbuespenik gabe.

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

- ⇒ polo soberanista integratzaile bat eratzea euskal herriarentzako esparru juridiko eta politiko berri bat lortzeko bidean behin betiko aurrera egiteko, erabakitzeko eskubidea gauzatzearen bitartez.
- ⇒ gizarte-itun handia lortzea Ongizate Estatua indartzeko.
- ⇒ berrikuntzaren, kalitatearen eta ekintzaitzaren aldeko apustua gauzatzea Euskal Herriaren oparotasuna bermatzea ahalbidetuko digun eraldaketa ekonomiko eta sozial sakonari ekiteko.
- ⇒ ekonomiaren, gizartearen eta ingurumenaren arloko garapen iraunkor integralarekiko konpromisoa, ondorengo belaunaldiekiko etika solidarioa oinarri hartuta.

2. HERRIALDEA ERATUZ ETA GURE GIZARTEARI KOHESIOA EMANEZ

2.1 ESPARRU BERRI BAT HOBETO BIZITZEKO

2.1.1 BAKETZEA ETA NORMALIZAZIOA

Euskal gatazka deiturikoak konponbidea izango du soilik esparru juridikoa eta politikoa euskal gizartearen gehiengoaren nahietara egokitzen bada, betiere bide demokratikoen, legezkoen eta bakezaleen bitartez. Legezko esparruak gizartearen helburu politikoak islatzen dituen heinean lortuko da normalizazioa.

Eusko Alkartasunak beti errebindikatu du agente politikoen arteko elkarrizketa dela normalizazio politikoa eta baketzea lortzeko tresna demokratikoa, zeren euskal gizarteak bakea bilatzeko elkarrizketa bidezko irtenbidea babestu eta erreklamatzeko baitu.

Ezin da onartu demokratikotzat hartzen den sistema batean buruzagi politikoak epaitzea beren lana egiteagatik, politika egiteagatik. Espainiako Justiziaren zati batek legea Euskal Herriko gatazka elkarrizketa bidez konpondu nahi duen ekimen oro haustea bilatzen duen ideologia ultraren zerbitzura interpretatzen duelako frogatzen da, beste behin ere agerian utziz justizia politizatuta dagoela.

Politikaren eta salbuespenik gabeko elkarrizketaren judizializazioa salatuko dugu, baita demokrazia aizuntzea ere, Alderdien Legeak indarrean jarraitzen duen bitartean. Arau arbitrario bat, bermerik gabea, aniztasun politikoaren eta adierazpen-askatasunaren aurka egiten duena. Ezin da onartu bakearen izenean eskubideak eta askatasunak murriztea.

Era berean, abertzaletasuna oinarri hartuta, baina bide demokratikoak eta herriaren borondatea erabat errespetatuz, ETARI exijitzen diogu borroka armatua behin betiko etetea eta hitza eta protagonismoa legez dagokionari itzultzea: euskal gizarteari.

Gure ustez, nahitaezkoa da distentsio-ahaleginak egitea baketzerako, nahitaezkoa da indarkeria mota oro ezabatzea. Euskal gatazka humanizatzen eta euskal auzia konpontzen lagunduko duten konponbide politikoak bilatzeko ahaleginak egin behar dira Espainiako estatuarekin batera.

Nahitaezkoa da gizartea eta bere agenteak gehiago inplikatzeko. Sortu edo ager litezkeen gizarte-hausturaren fenomenoak gainditu behar dira, eta, horretarako, derrigorrezkoa da biktimen ordainketa sozialari, moralari eta politikari ekitea. Hortaz, komunikabideek derrigorrez hartu behar dute parte, inolako manipulazio ideologikorik eta politikorik gabe, kontzientzia kolektiboa eratzen laguntzeko. Kontzientzia horretan indarkeriaren kultura alde batera utziko da eta ideia eta nahi legitimo guztiak sartu ahal izango dira errespetuaren eta berdintasunaren esparruan.

Halaber, Madrilera eta Pariseko gobernuari nahitaez eskatu behar zaie zigor-arloko legeria ez ezik Eusko Legebiltzarrean hartutako erabakiak eta ebazpenak ere bete ditzatela; izan ere, presoak hurbiltzeko, espetxetik ateratzeko eta gizarteratzeko eta laneratzeko politikak ezinbestekoak dira distentsiorako gune iraunkorra sortzen laguntzeko.

Guk uste dugu ez dela ez adiskidetzerik, ez normalizazio politikorik izango ez hegemoniatik ezta ezarpenetik ere, baizik eta adiskidetzea eta normalizazio politikoa borondate eta aukera demokratikoak uztartzen badira lortuko direla. Hortaz, konpromisoa hartzen dugu justizian eta eskubide indibidual eta kolektiboekiko errespetuan finkatutako bakearen kultura gara dadin lan egiteko.

2.1.2 ESPARRU JURIDIKO ETA POLITIKO BERRIA LORTZEKO BIDEAN

Euskal gizartea behin eta berriz ari da konponbideak eskatzen, eta alternatiba demokratikoak eskaintzen Espainiako estatuari euskal gizarteak autogobernatzeko duen legezko nahi historikoa gauzatzeko, gehiengoaren borondateak adierazten duen muga baino ez duela, eta, hortaz, euskal auzi politikoa deiturikoa gainditzeko.

Horrela adierazi du eta adierazten ari da ordezkari-erakundeen eta gizarte-mugimenduen bitartez, bere etorkizuna erabakitzeko eskubidea onartuz eta aitortuz euskal herriaren Autodeterminazio Eskubidearen 1990eko Aldarrikapenean, eta Lizarra-Garaziko 1998ko Aldarrikapenean, bizikidetza politikoaren esparru berria bultzatzeko, gure herriaren askotariko errealitatearekin bat datorrena, eta Euskal Herriko gizon-emakumeen erabakiaren onarpenean oinarritzen dena, bere translazioa Estatuarekin sinatutako itun politikoaren proposamenean, 2004ko Estatu Politiko Berrian gauzatutako bizikidetzarako, eta Estatuak uko egin zionez gero, 2008ko Kontsulta Legea, euskal alderdi politiko guztien arteko, salbuespenik gabe, negoziatioei ekiteko bideratzailea, erabakitzeko eskubidea gauzatzeari buruzko akordio demokratikoa lortzeko.

Ekimen horiek guztiek elkarrizketarako, negoziatorako eta euskal herriak bere etorkizuna modu librean onartzeko duen eskubidea onartzeko Estatuan agintzen duten alderdien nazionalismo espainolistaren zati batek azaldu duen kontrako jarrerarekin egin dute topo; izan ere, alderdi horiek ez dute onartzen ezta euskal herria badagoenik ere, eta, horrela, egoerak blokeatuta jarraitzen du oraindik.

Formulazio horiek guztiek Eusko Alkartasuna 1986. urtean sortu genuenetik euskal auzia deiturikoari konponbide bidezkoa eta demokratikoa emateko defendatu ditugun planteamenduak, betiere herri honen eskubideak eta askatasunak bermatuz, gauzatu dituzte, —gure helburuari dagokionez, Euskal Herriarentzako independentzia lortzeari eta Europan euskal errepublika gisa eratzeari buruzko gutxienekoak islatu nahian—. Planteamendu horiek, gainera, eztabaida politikoan kokatu ditugu. Hau da: euskal herritarren borondatearekiko errespetu demokratikoa, modu librean adierazia, erabakitzeko eskubide zibikoa gauzatu.

Planteamendu horiek elkarrizketaren eta salbuespenik gabeko negoziatioaren funtsezko printzipioetan, aniztasun ideologikoarekiko errespetuan eta gure gizartearen erabakien onarpenean oinarritzen dira. Hori guztia funtsezko premisa bat oinarri izanik: giza eskubideen errespetu zorrotza, eta, hortaz, indarkeria-adierazpen ororen amaiera.

Eusko Alkartasunaren diskurtso honek bideratu du norabide politikoa euskal gizartearen borondatea errespetu dadin exijitzeari dagokionez, eta gaur egun herritarren gehiengoa norabide horren alde dago. Nolanahi ere, demokrazia maiuskulaz gauzatzeak arrakasta izan dezakeelako beldur delako, Estatuak gauzatu duen itxitura antidemokratikoak, axolagabekeriak eta Estatu Berriari emandako danbeteakoaren eta Kontsulta legez kanpotzat hartzearen aurrean EAJren nazionalismo hegemonikoa kokatuta dagoen erakundeen kudeaketaren kontrola galtzeko beldur delako, baita oraindik ere arazoaren zati izan nahi dutenen indarkeriari erabat aurre egiteko beldurrag eragin dute euskal gizartearen zati handi bat nazkatuta eta desmobilizatuta egotea.

Hala eta guztiz ere, Eusko Alkartasunak uste du gaur egun gauden une erabakigarrian inoiz baino beharrezkoagoa dela indarrak batzea eta gizartea mobilizatzea egoera desblokeatzeko, abertzaletasunetik abiatuta gune alternatibo bat sortuz. Gune horrek, bakea, giza eskubideen errespetua eta indarkeria amaitzeko eskakizuna oinarri sendotzat hartuta, erresistentzia tinko, gizalegezko eta demokratiko bat planteatu behar du, eta, Estatuaren itxikeria antidemokratikoaren aurrean, aintzat hartu ez diguten eta behin eta berriz baztertu diguten eskari demokratikoa helarazi behar dio nazioarteko komunitateari.

Polo soberanista bat, iraganeko estrategiak eta autonomia-noraezak hautsiz aukera historiko hori aprobetxatuko duena, independentziarekiko urrats seguruak eta erabakigarriak emateko, betiere gure gizarteko eguneroko arazoei erantzuna emanaz aurrerabidearen gako gisa.

1 :: Autonomismoa gainditzea

Eusko Alkartasunaren sorrera bultzatu zuten arrazoi garrantzitsuenetako bat nazionalismo pragmatikoa biziberritzea izan zen; izan ere, autonomismoan eroso finkatuta zegoen. Gaur egun, 29 urteko esperientzia autonomikoa izanik, eta Gernikako

Estatutuaren esparruan lortutako autogobernu-maila dagokion neurrian ponderatzea bazter utzi gabe, ziur gaude eredu horrek eman dituela bereak.

Eta hori, egiaztatuta dagoen gertakaria da, nahiz eta bere garaian Herriak zituen premia larrientarako erantzunik hobereena eta arduratsuena izan, baita inboluzio politikoa negoziatu behar izan zenean ageriko arriskuaren aurrean epe ertainerako irtenbide errealista bakarra izan ere. Gainera, oinarrien ikuspegitik, Nafarroak euskal proiektu nazionalen parte hartzeko eskubide bera duela adierazterakoan, Euskal Herriaren eskubide historikoak eta nazionaltasunaren eta EA Eren eta Nafarroaren arteko komunitate naturalaren printzipioak gorde ziren.

Arestian adierazitako estatutu-esparrua ez da nahikoa; horretaz gain, esparru horrek debaluazio handia izan du azken bi hamarkadetan. "Kafea guztiontzat formulapean Erkidego Historikoen estatusa jaisteko Estatuari obeditzen dioten alderdien akordioek, estatuko botereek hartutako akordioa berriz interpretatzea ekarri zuen, kasu batzuetan oinarritzko legeriaren bidea erabiliz, eta beste batzuetan konstituzioa berriz interpretatuz; era horretan, Euskal Herriari aitortutako eskubideen etengabeko murrizketa-kanpainari ekin zitzaion, horren lehenengo erakusgarri izanik, eta onartu zenetik Gernikako Estatuak berak (euskal gizarteak berretsia eta Gorte Nagusiek berronetsia), jasaten ari dena, hau da, aurreikusi zen EA Eri hainbat transferentzia egingo zitzaizkiola, eta hori ez da bete; hortaz, estatutuen garapenak ez ditu bete ezta itundutako autogobernu-mailak ere. 36 gai transferitu gabe daude; horretaz gain, iragarri da horietako asko ez direla inoiz ere transferituko.

Egitura zentralistak ordeztzeko eta aldi berean nazionalitate historikoen autogobernu-nahiei erantzuteko helburua zuen eredu autonomikoak garapen utilitarista hutsa izan du eta ez dio konponbiderik eman bide historiko-errebindikatzailari. Izan ere, nazionalismo espainoletik behin eta berriro errepikatutako diskurtsoa finkatuz joan da. Diskurtso horren arabera, euskal autogobernuaren egungo markoa irits daitekeen muga da, erabat altua baita, eta, gainera, ez dagokio iraganeko eskubide bati, baizik eta Estatuak dohainik eman dion zerbait da, eta hortaz, Estatuak nahi duenean moztu, mugatu eta murriztu dezake.

Horren ondorioz, ikuspuntu nazionalista espainol baten interesetik teoria politiko bat sortzea da helburua, oinarri hauekin: hemen Herri bakarra dago, espainola, eta egungo eredu autonomikoak Herri horrek interes publikoen kudeaketa administrazio aldetik deszentralizatzeke borondateari soilik erantzuten dio, eta ez inolako eskubide espezifikoak dagozkien beste errealitate nazionalen aitortenari.

Horren ondorioz, ez dago gaur egungo sisteman iraunarazteko arrazoirik, ez postulatu ideologikoak, ez praxia kontuan izanik.

2 :: **Printzipio demokratikoa**

Espainiako Konstituzioaren testuak eta Gernikako Estatuak berak Eskubide Historikoak esanbidez aitortzen dituzte, baina aitorten hori gutxi balitz, ezin da ahaztu Estatu espainolak Herrien Autodeterminazio Eskubidea aitortzen duten nazioarteko akordioak berretsi dituela, bere barneko Ordenamenduari atxikiz. Eskubide horri esker beste eremu geografiko batzuetan errealitate politiko berriak aitortu dira, eta, paradoxikoki, errealitate horiek ukatu egiten zaizkie Euskal Herriari, eraikuntza teoriko berriekin; izan ere, soilik hainbat errealitateri aplikatu nahi zaizkie, eta printzipio hori bihurtu egin dute norberaren borondatearen arabera aplikatzeko eskubide bat bihurtu duten arte, une bakoitzeko interes politikoen arabera Estatuak garatutako ekintzen justifikazio gisa bakarrik balio duena.

Hala eta guztiz ere, eta manipulazio horien gaitetik, Euskal Herriarekiko gure konpromiso ezbaierik gabean indartzen gaituen eta bere etorkizuna erabakitzeko duen eskubidea berriro berresteko balio duen nazioarteko eremuko printzipio bat dago. Bere zainak Konstituzio demokratiko guztien printzipio inspiratzaileetan sartzen dituen Printzipio Demokratikoa da. Ez du eskatzen aurretik aintzat hartutako Nazio bat egoterik. Nahikoa da erabaki demokratikoa. Bestalde, Konstituzio demokratiko guztien oinarritzko printzipio gisa, Ordenamendutik ondorioztatzen da, eta, beraz, ez da beharrezkoa esanbidez formulatzea edo aintzat hartzea.

Printzipio hori, tradizio demokratiko eztabaida ezina duten bi herrialdeetatik, hau da, Britainia Handitik eta Kanadatik sortua, ezin hobeki lotzen da Eusko Alkartasunaren oinarri ideologikoekin eta alderdi gisa eratu ginenez geroztik defendatu dugun ideiarekin, hau da, Euskal Herriak erabakitzeko eskubidea duela.

Eskoziari eta Galesen Demokraziari eta Botere-Itzultzeari buruzko Liburu Zuria idazteko oinarri izan zen eta Britainia Handian 1973an egin zen Kilbrandon Txostenak adierazten zuenez, komunitate bat nazio gisa hartu ahal izateko eska daitezkeen baldintzak zein diren zehazterakoan "...epailerik hoberenak herriak berak dira, horrela, herritar-talde batek bere buruz aparteko nazio moduan pentsatzen badu, ez da beharrezkoa ezer gehiago nazio horren izatea egiaztatzeko..."

Argudio-oinarri horretan, 1998ko Kanadako Gorte Gorenen doktrinak, bere etorkizunari buruz erabakitzeko gizarte baten borondate kontzientearen ondorio demokratikoetan aurrera egiten du. Quebecen mugimendu independentista garrantzitsu bat garatzen ari zenez gero, eta nahiz eta ulertu ordenamendu juridikoan ez dagoela jasota autodeterminazio-eskubidea, ezta aldebateko sezesiorako eskubidea ere, adierazi du Quebeceko herritarren artean egindako erreferendum batean eta sezesioari buruzko galdera argi baten aurrean emaitza positiboak lortzen badira, Kanadako Gobernuak, "*gehiengoan errespetuari buruzko printzipio demokratikoari jarraiki*", Quebecekin negoziatu behar duela gai hori, eta era berean, hark nahitaez irtenbidea Kanadarekin negoziatu edo paktatu behar duela aldebateko erabakirik hartu aurretik.

Horren ondorioz, Eusko Alkartasunarentzat esan nahi du gaur, XXI. mendean, historia kontuan hartuta Euskal Herriari dagozkion eskubideen erabateko indarraldia eta etengabeko balioa aldarrikatzea. Printzipio Demokratikoak herri gisa dagozkigun eskubide historikoak osatuko ditu, eta, hala badagokio, legitimitate handiagoa emango dio, eta gatazka politikoa gainditzea eta gure herrian normalizazioa eta bakea lortzea ahalbidetuko digun topagunerako ateak irekitzen ditu.

3 :: Polo soberanista. Erabakitzeko eskubidea gauzatzearen alde dago gizartearen gehiengoa

Joan den urtean Espainiako estatuak uko egin zion euskal erakundeek eskaini zuten itun politikoari. Indarkeria gaitzesteko eta erabakitzeko eskubidea gauzatzeko printzipio etikoan oinarrituta dagoen printzipio etiko horrek ekarri zuen Eusko Legebiltzarraren gehiengo absolutuak onartzea herri-kontsultarako deialdi bat egitea. Deialdi hori 2008ko urriaren 25ean egitekoa zen bakea eta normalizazio politikoa lortzeko negoziazio-prozesu bat irekitzeari buruz EAEko herritarrek zuten iritzia jasotzeko.

Baina Konstituzio Epaitegiak erabaki zuen kontsulta hori debekatzea, eta, ondorioz, euskal herriari hitza eragozteko, indarkeriari elkarrizketa bidez amaiera emateko prozesu bati hasiera ematearen alde edo kontra ote zeuden adierazteko aukerak deuseztatuz, betiere ETAK inolako zalantzarik gabe adierazten bazuen gatazkari amaiera eman nahi diola betiko, eta, halaber, adierazten bazuen ados zegoela euskal alderdiek, salbuespenik gabe, negoziazio-prozesuari hasiera eman ziezaioten euskal herriak erabakitzeko duen eskubidea gauzateari buruzko akordio demokratikoa lortzeko, eta akordio hori erreferendumaren erabakipean uztea 2010. urtea amaitu baino lehen.

Egoera horren aurrean, Eusko Alkartasunak uste du ezin dela anbiguotasun gehiago izan; horretaz gain, ezin dela Estatuko botereetako batzuk behin eta berriz ezartzen duten inposizioa men eginez ontzat hartu, eta ezin garela estatutu-esparru batean geratu, dagoeneko ez baita euskaldunen arteko topagunea.

Zeren gure legedia propioa egin behar baitugu, eta hitz propioa izan behar baitugu Europar Batasunean; era horretan, Euskal Herriko herritar guztien ongizatea bermatzeko.

- Gure ustez akordio bat lortu behar dugu Espainiako estatuko Gobernuarekin. Akordio hori zazpi lurraldez osatutako eta bere etorkizuna erabakitzeko eskubidea duen herria badagoela, argi eta garbi eta inolako zalantzarik gabe jasotzen duten oinarri sendoen gainean ezarrita egongo da. Orduan bakarrik hitz egin ahal izango dugu normalizazioari buruz, soilik horrela lortu ahal izango da proiektu politiko guztiak, independentzia barne, defendatzea ez ezik garatzea eta gauzatzea ere.

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

Eta, era berean, adierazten dugu akordio hipotetiko batek ezin duela aipatu gabe utzi Eusko Alkartasunarentzat funtsezkoa den gai bat, hots, lurraldetasunari buruzko gaia. Ildo horretatik, Eusko Alkartasunak ez du onartuko gaur egungo Euskal Autonomia Erkidegoa eta Nafarroa batuko lituzkeen lotura politiko-administratiboari ateak ixten dizkion akordioarik.

- Gure ustez, gure etorkizun politikoa inteligentziaz eta erabakitasunez jokatu behar dugu Europan, aldarrikapen eta prozesu demokratiko eta baketsuei erantzun zakarrak ematea ulertuko ez duen gune demokratikoa. Eta Euskadik Europar Batasunean zuzeneko presentzia izateko nahia bideraezin egingo duen edo zentzurik gabe utziko duen baldintza objektiborik ez dagoen bitartean.

- Guk uste dugu euskal herritarrak errespetatzeko nahitaezkoa eta derrigorrezkoa dela behin eta berriz ekitea, gure etorkizuna erabakitzeko eskubidea onar diezaguten lortu arte. Nazioarteko ingurunean eta Europako gure gune komunean adibide ugari daude. Lituaniaren, Esloveniaren edo Montenegroren elkarrizketa iraunkorra, baina egiazkoa eta tinkoa, eta Eskoziak independentziarako bidean eman zuen aurrerakada, urrats irmoz, 2010. urtean erreferendum bat deitzeko konpromisoarekin.

- Gure ustez, ordea, negoziazio politikoaren bideak agortzen baditugu, Lege propio bidezko Subiranotasunaren aldarrikapenera jo beharko dugu, NBEren Eskubide Zibil eta Politikoei buruzko Itunen eta Herrien determinazio librearen eskubideari buruz NBEren Batzar Orokorrari buruzko Aldarrikapenen Itunen babesean, paradoxikoa badirudi ere, Espainiako eta Frantziako estatuak berresten dituztenak. Funtsezkoa da neurri hori giro baketsuan egitea, inolako indarkeria-adierazpenik gabe, eta alderdi politiko guztien arteko gutxieneko akordioaren gainean, ahal balitz.

Subiranotasunaren Aldarrikapen horrek honako hau ekarriko luke:

- Eskubidea gauzatzen hastea besteek onartzeko zain egon gabe. Autodeterminazioaren lehen edukia honako hau da: Euskal Herriaren autoafirmazioa edo subiranotasun-aldarrikapena.
- Estatuako Ordenamenduetako barruko kontraesana agerian jartzea; izan ere, agindu batzuen arabera onartzen dute eskubide hori, eta beste agindu batzuetan oinarrituta, ordea, uko egiten diote hainbat Herriri, hala nola euskal herriari.
- Nazioarteko Organoak parte hartzera behartuko dituen erakunde arteko gatazka bat eragitea; izan ere, nazioarteko itunak ezin dira soilik Estatuetakako barneko Zuzenbidearen irizpideen arabera interpretatu.

Europa tradizio demokratikoa duen gunea da, batez ere, eta Euskal Herriko prozesu demokratikoei buruz, eta behin eta berriz entzuten ez diren eta bortizki zapaltzen diren Euskal Herriko prozesu demokratikoei buruz egiten duen epaia hobeto ulertuko litzateke, zalantzarik gabe, Espainiako edo Frantziako estatuak historikoki ulertu dutena baino. Europar Batasuneko Eskualdeen Batzordeak berak honako hau proposatzen du: [kontsulta demokratikoak egitea Europan](#). Eta horretan daukagu jarrita, hain zuzen ere, gure itxaropena.

- Hori lortzeko, bultzatzen dugu euskal nazionalisten gehiengoak presio demokratikoa eta erresistentzia zibikoa piztea Estatuan, nazioarteko erakundeetan planteamendua indartuz kontsulta egiteko eta euskal herriak erabakitzeko duen eskubidea gauzatzeko.

Zeren antidemokratikoa den ezarpenaren aurka, guk demokrazian indar handiagoa duen arrazoiaren indarra errebindikatzen badugu: herritarrek beren borondatea modu librean adieraztea. Eta ez dago eskubide zibiko hori ukatzeari eutsi diezaiokeen argudio juridikorik, ezta moralik ere.

2.1.3 LURRALDEAREN OSOTASUNA, OSAERA ETA KOHESIOA

1 :: Lurraldearen osotasuna

Euskal Herria bi Estatutan zatituta dagoen Herrialdea da eta instituzionalizatze politikoaren hiru modu desberdin ditu zazpi Lurralde Historikoetan: Araba, Bizkaia, Gipuzkoa, Nafarroa Beherea, Nafarroa, Lapurdi eta Zuberoa.

Eusko Alkartasunak lurralde horietako, baita Trebiñoko eta Turtziozko lurralde-enklabeetako herritar guztiak erakunde politiko bakar batean biltzeko duten eskubidea aldarrikatzen du. Horretarako, integrazio hori gauzatzen laguntzera bideratutako ekimenak proposatzeko konpromisoa hartzen dugu.

Nolanahi ere, gure iritziz, gune politiko bakar bat eratzeko honako hau izango da abiapuntua: hiru eremu horietako bakoitzeko herritarrek demokrazia zorrotz errespetatu behar dute, eta horien borondatea zorrotz errespetatu behar da.

Izan ere, Espainiako Konstituzioaren laugarren xedapen iragankorrean eta Nafarroako Foru Erregimena Berrezarri eta Hobetzeari buruzko Lege Organikoan ezarritako prozeduraren arabera, Nafarroako herriak erabaki dezake Euskal Autonomia Erkidegoan sartu nahi duen edo ez.

Eta Trebiñori eta Villaverde Turtziozi dagokienez, Estatuak eta Gaztela eta Leongo eta Kantabriako erkidegoek (aipatutako enklabeak gaur egun erkidego horietakoak dira) erreferendum bana egiteko duten jarrera antidemokratiko porrokatuak soilik eragozten du enklabe horiek Euskal Autonomia Erkidegoan txertatzea.

Euskal lurralde guztietarako marko komun bat eratzeko oinarriak jartzearren eta lurralde horietako herritarren ongizate soziala, ekonomikoa eta kulturala bermatzeko, eta lotura historiko bereziak estutzeko, Euskal Autonomia Erkidegoko erakundeek lagunduko dute errealitate administratibo horietan kokatuta dauden lurraldeekin akordioak eta itunak sinatzen.

Horren ondorioz, honako hau proposatzen dugu:

berehalako helburu gisa, toki bakoitzeko erakundeen borondatea errespetatuta eta gure errealitate nazionalarekin bat etorriko den Herrialdearen batasunaren inguruan dugun ikuskera aparte utzi gabe (ikuskerari hori Nafarroako herritar gehienek kontzientziara eta borondatea eramatean saiatu behar dugula, eta horretarako jardun demokratikoaren eta gizalegezkoaren eredu izango den lan politiko burutsua eta saiatua egin behar dugula kontuan hartuta, lan horretan ez baitago bidezidorririk):

- Bere garaian Nafarroako Gobernuak (PSN, EA, CDN) bultzatutako “Organo Komun Iraunkor” hartarako adostutako gutxieneko edukiak –besteak beste– jasoko dituen Euskadiko eta Nafarroako Dieta bat sortzea, eta, bereziki, EAEren eta NFKren arteko Kontseilu bat eratzea. Administrazioako betearazpen izaerako organo horrek —osaera paritarioa izango du gobernu bakoitzeko delegatuek osatua— elkarrekin erabakitzeko eta berdintasuneko erregimenean jardungo luke, eta adostutako gaiak buruzko jarraibideak, erabakiak eta gomendioak ezartzeko eskumenak izango lituzke, baita Europako eremuan baterako azterlanak eta ekimenak egiteko ere.
- Hegoalde-Iparralde Lankidetzaren Organoa sor dadin sustatzea.

Arabako, Bizkaiko, Gipuzkoako, Nafarroako, Lapurdiko, Nafarroa Behereko eta Zuberoako erakundeen arteko mugaz haraindiko lankidetzaren organo hori iraunkorra izango litzateke interes komuneko edozein gaitan baterako politikak garatzeko. Indar berezia jarriko da erakunde horien interesei eragiten dieten gaiak Europar Defendatzeko, Europako Parlamentuarekin harremanetan dauden mekanismoak sortuz.

- Euskal Herriko udaletako eta kargu hautetsien Batzarraren (Udalbiltza) lana sustatzea, Euskal Herriaren eraikuntza nazionala sustatzeari dagokionez, lurralde guztietako udalen arteko harremanak indartuz.

- Trebiñoko Konderriarekiko lankidetzak akordioak sustatzea enklabe horren garapena bermatzeko, alde batera utzi gabe administrazio aldetik Arabako lurralde historikoan txerta dadin sustatzea, betiere enklabe horretako herritarrak libreki eta demokratikoki txertatzearen alde daudela adierazten badute erreferendumean.
- Villaverde Turtzioz udalerriarekiko lankidetzak akordioak sustatzea enklabe horren garapena bermatzeko, alde batera utzi gabe administrazio aldetik Arabako lurralde historikoan txerta dadin sustatzea, betiere enklabe horretako herritarrak libreki eta demokratikoki txertatzearen alde daudela adierazten badute erreferendumean.

2 :: Lurralde-osaera eta lurralde-kohesioa. Lurralde Historikoen Legea eta Udal Legea

Bestalde, Eraikuntza nazionalako prozesua eta gure herrirako esparru juridiko eta politiko berriak bultzatzeak ez digu ahaztarazi behar eraikuntza nazionalaren beste alderdietako bat gure egitura instituzionalaren barne-osaera dela.

Ezinezkoa da eraikuntza nazionalako prozesuan aurrera egitea gure egitura nazionala modernizatzeko gai ez bagara; eraginkortasun eta efikazia handiagoa eman behar diogu, disfuntzionaltasunak zuzenduz, eta koherentzia eta kohesio instituzional handiagoa lortuz.

Eusko Alkartasunak hasieratik gogor kritikatu zuen Lurralde Historikoen Legearen eredua, eta gure ustez, gaur egun ere, erakunde komunetan —hots, Eusko Jaurlaritzan eta Eusko Legebiltzarrean— gehiegizko desoreka, xahutzea, burokrazia eta norabide politikoa mugatzea eragiten du.

Egia esan, arlo ugarian daude disfuntzioak: udal-finantziatzeatik eta Udalak sisteman behar bezainbeste ez txertatzeak hasi, eta sektore garrantzitsuenetan amaitu arte, esate baterako azpiegiturak, gizarte-zerbitzuak, hirigintza, ingurumena edo planteamendu ekonomikoa.

Administrazio-arloko eta gastu publikoaren bikoiztasunei, eskumenak gainjartzeari eta ahaleginak sakabanatzeari dagokienez, disfuntzioak, eta horren guztiaren ondorioz, baliabideak alferrik galtzea; hori horrela izanik, gure sistema arrazionalagoa izango balitz, ez ginateke egongo orain gauden egoeran, herrialde gisa lehiakortasun handiagoa izango baikenuke.

Izan ere, egungo sistemak erakundeen arteko lehia indartzen du politika publikoak gauzatzeko garaian, erakundeen eskumen-ondareari eta finantza-ahalmenari jarraiki. Halaber, gero eta irekiagoa eta globalagoa den merkatu batean lehiari dagoen herri txiki batean ezinbestekoa den ikuspegi bateratzaile hori ez dagoenez gero, badirudi industria eta ekonomia bultzatzeko politika bakarra izan beharrean lau politika daudela, eta baturak eragindako sinergiak sortu beharrean, ildo politiko eta ekonomikorik eza sor daitekeela.

LHL ereduari jarraiki, erakunde-ordena bakoitzak besteren eskumen-sisteman jardun dezake, eskumen-muga teorikoa gainditzen duen finantza-ereduari esker. Bestela esateko: Jaurlaritzak Aldundiei dagozkien arloetan esku har dezake, baita Aldundiek Jaurlaritzarenetan ere.

Izan ere, Foru Aldundiek denbora luzea daramate jardunean eta aurrekontuaren zati bat gastatzen, Estatutuan edo LHLn edo ezein sektore-legetan onartu gabeko eskumen formalik izan gabe. Hona hemen arlo horiek: etxebizitza, turismoa edo ekonomiaren eta enpleguaren sustapena.

Beste gai bati helduta, Finantza Kontseilua botere politiko handia duen erakunde bihurtu da erakunde-maila jakin batzuen finantziarioari buruzko erabakiak hartzeko garaian; eta gainera, ez dago egiazko planifikazio-mekanismo baliabideak esleituko dituenik herrialde-ikuspegitik eta interes orokorraren ikuspegitik begiratuta.

Hori dela-eta, orain dela hamabost urte baino gehiago Eusko Alkartasunak proposatu zuen Eusko Legebiltzarrean *EAEren Barne Osaerako Oinarrizko Lege Proposamena*, LHLren ordezkotzat izateko asmoz; funtsean, honako hau defendatzen zuen:

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

- Udalerrriak finantza-ereduan txertatzea.
- Kontzertuaren diru-sarrerak Administrazio guztien diru-sarreratzat hartzea, ez Foru Aldundien sarreratzat.
- Sektore publikoaren planifikazio globala Legebiltzarrean egingo duen sistema ezartzea; sistema horretan, bildutako baliabideak malgutasunez baina planifikazio orokor horren arabera esleituko dira.
- Eskumen-diziplinako eta erakunde arteko leialtasuneko printzipioak ezartzea, eta horien arabera, erakunde-eremu bakoitzak bere eskumenetara mugatu beharko du eta bere jardun-eremu naturalean soilik gastatu.

Zoritxarrez, proposamen hori ez zuten aintzat hartu, eta gaur egun, arazoak berdin-berdin jarraitzeaz gain, garai hartan proposatu genituen —eta lehentxeago azaldu ditugun— bide horiek indarrean daude oraindik ere; halaber, EAren erakunde-egitura ordenatuko duen udal-legea osatu eta Udalek egitura horretan izango duten egitekoa zehazteko premia ere indarrean dago.

Horren ondorioz, honako hau proposatzen dugu:

- Lurralde Historikoen Legea aldatzea gure egituraketa instituzionala sendotzeko, gai publikoen kudeaketaren eraginkortasuna areagotzeko eta erakundeen arteko koordinazioa lortzeko, erakunde komunak —hots, Eusko Jurlaritza eta Eusko Legebiltzarra— sendotuta, horien esku egongo baita herritar guztiak eraginpean hartzen dituzten politika guztien zuzendaritza, diseinua, plangintza, koordinazioa eta erabakia.
- Udalerrriak behin betiko Herriaren sistema instituzional eta finantzarioan biltzen dituen Udal Legea onartzea, eztabaida-foro guztietan parte hartzearen eta barne-banaketa finantzarioaren bidez, Finantzen Euskal Kontseilua barne.

2.1.4. KANPOKO EKINTZA

Euskal herriak historikoki eutsi dio nazioartean, batez ere merkataritza-eremuan, harremanak eta presentzia izateko tradizioari. Gaur egun, Europar Batasunean sartzearekin eta munduko globalizazioarekin, Euskal Herriaren eraikuntza nazionala eta soziala gauzatzeko, gure ustez funtsezkoa da kanpoko jarduera sendoa eta integrala gauzatzea politikaren, sozioekonomiaren, kulturaren, ingurumenaren eta elkartasunaren arloko eremuetan.

Horregatik, Eusko Alkartasunak uste dugu funtsezkoa dela euskal erakundeetatik erabakitako ekintza estrategikoak hedatzea. Ekintza horiek gure asmo nazional legitimoek kanpo-proiektzio egiazalea eta positiboa izatea ahalbidetuko dute, baita Euskal Herriaren pixkanakako lurralde-osaera gauzatzeko laguntzea eta Europako erabaki-eremuetan gure presentzia izatea ere; eta azkenik, herri gisa aurrera egitea eta etorkizuna bermatu digun posizionamendu sozioekonomikoa, merkataritza-arlokoa eta politikoa finkatuko dute.

1 :: Zuzeneko partaidetza Europar Batasunean eta nazioarteko erabaki-foreotan

Europa gure eguneroko bizitzan eragiten duten eta hura baldintzatzen duten kanpoko politikak sortzen diren eremu naturala denez gero, lehentasunezko helburua da gure eskumeneko edo Europar Batasuneko interes espezifikoak gaiei buruzko erabaki-foreotan Euskadik presentzia izatea.

Soilik zuzeneko eta baldintzatuta ez dagoen ordezkariak —gaur egun Espainiako estatuaren autonomia-ordezkaritzaren sistemaren bitartez daukagunak ez bezalakoak, esaterako— ahalbidetuko du euskal herritarren ongizatea defendatzea.

Hortaz, honako hau proposatzen dugu:

- Euskadik Europar Batasuneko Ministro Kontseiluan, Europako Batzordeko batzorde teknikoetan eta Eskualdeen Batzordean parte har dezan sustatzea.
- Tokiko eta eskualdeko ikuspuntua kontuan izango duen subsidiarotasun-printzipioa behar bezala aplikatu dadin erreklamatzeko.
- Europako Legebiltzarrerako hauteskundeetan Euskal Autonomia Erkidegoa eta Nafarroako Foru Komunitatea bilduko dituen hauteskunde-barruti bakarria sor dadin sustatzea.
- Justizia Auzitegian errekursoak jartzeko legegintza-eskumena duten Eskualdeen legitimazio aktiboa defendatzea.
- Euskararen ofizialtasuna onartzeko lan egitea Europar Batasuneko erakundeetan.
- Zuzeneko elkarrizketa bultzatzea NBErekin eta bere agentziekin Botere Legegilea duten Eskualdeen zeregina onar dezaten lortzeko.

2 :: Mugaz haraindiko lankidetzak

Subsidiarotasun-printzipioa aplikatuz, Euskal Autonomia Erkidegoak mugaz haraindiko lankidetzak markoak bultzatu behar ditu Lapurdirekin, Nafarroa Beherearekin eta Zuberoarekin lehentasunezko arloetan, hala nola, euskararen, irakaskuntzaren, garraioen, ekonomiaren, nekazaritzaren eta arrantzaren, osasunaren eta kulturaren arloetan.

Horren ondorioz, honako hau proposatzen dugu:

- Mugaz haraindiko gaiak erabakitzeko eskumena duten erakunde guztiekin (Eusko Jaurlaritzarekin, Gipuzkoako Foru Aldundiarekin, Akitaniako Eskualde Kontseiluarekin, Pirinio Atlantikoetako Kontseilu Nagusiarekin eta Iparraldeko

Hautetsien Kontseiluarekin, eta Frantziako Errepublikako Administrazioarekin) Hegoalde - Iparralde Lankidetzaren Organoa sor dadin bultzatzea.

- Organo hori iraunkorra izango litzateke baterako politikak garatzeko interes komunak dauden gai guztietan. Indar berezia jarriko da erakunde horien interesei eragiten dieten gaiak Europan defendatzeko, Europako Parlamentuarekin harremanetan dauden mekanismoak sortuz.
- Europar Batasunaren eremuan Euroeskualde bat sor dadin bultzatzea, Euskal Herria osatzen duten Lurralde Historiko guztiak, eta hala badagokio, hurbileko eskualdeak (garrantzi handiko lotura historikoak, sozialak, ekonomikoak eta kulturalak dituzte horiekin) bilduko dituena.

3 :: Eskualde arteko lankidetzaren

Guk uste dugu ikuspuntu instituzionaletik eta sektorialetik interes komunak ditugun gaietan esperientziak eta ezagutzak trukatzeko mundu osoko gobernuaren eskualde-erakundeekin lankidetzaren sustatzeak eta bultzatzeak Eusko Jaurlaritzaren kanpoko ekintza bultzatu behar duela.

Hainbat sektore ekonomiko, sozial eta kulturaletarako lehentasunezko interesa duten zona geografikoekiko loturak estutzeko aukera ematen zaigunez gero, Estatuaren eskumen eskusiboa izateari utzi dioten arloetan Euskadi zeregin aktiboa izan nahi duten eskualde-sareen sustatzaile izan dadin lortzea da gure helburua.

Horren ondorioz, honako hau proposatzen dugu:

- Euskadiren presentzia aktiboa handitzea honako hauetan: Legegintza Eskumenak dituzten Eskualdeen elkarteetan, (REG-LEG), Eskualde Periferikoetako eta Itsasoko Eskualdeetako Konferentzian (CRPM), Arku Atlantikoko Batzordean, Pirinioetako Lan Komunitatean (CTP), Europako Eskualdeen Elkartearen (ARFE) eta Garapen Iraunkorrerako Eskualdeetako Gobernuaren Sarean (nrg4SD).
- Arku Atlantikoko Batzordearen ekintzak ugartzea, Europar Batasuna Ekialderantz handitzen ari den une hauetan Atlantikoko kostaldearen periferia bihurtu ez dadin.
- Beste eskualde batzuekin (esaterako, Ile-de-France, Midi-Pyrénées, Salzburg, Bavaria, Toskana, Flandes, Eskozia edo Gales) izandako eskualdeen arteko alde biko lankidetzaren ondoriozko harremanak eta proiektuak indartzea.

4 :: Kanpoko euskal ordezkariak

Kanpoko euskal Ordezkaritzak eta Bulegoak tresna erabakigarriak dira euskal errealitate nazionala eta bere sare sozioekonomikoaren eta kulturalaren potentziala proiektatzeko eta ikusteko, baita euskal interes sektorialak sustatzeko eta atzerrian bizi diren euskaldunei laguntzeko ere.

Eusko Alkartasunak eginkizun horiek sustatzea defendatuko du, baita ordezkatzeko duen zeregina eta etengabeko misioa ere Euskadiko eragin politikoa Europan Batasunean eta nazioarteko beste eremu batzuetan, bereziki Amerikan indartzeko.

Hortaz, honako hau proposatzen dugu:

- Euskadik Bruselan duen Ordezkaritza bultzatzea, interes komunak defendatzeko Nafarroarekin eta Iparraldearekin lankidetzak bilatzen lagunduz; horretaz gain, elkarrizketa areagotzea erkidegoko Erakundeekin eta Organoekin, baita beste Ordezkaritza batzuekin ere, berdin izanik Europako eskualdeetakoak edo estatuko autonomia-mailakoak badira ere.

- Ordezkaritzen sarea handitzea nazioarteko politikaren hiriburu estrategikoetan egoitza berriak irekiz.
- Eusko Jaurlaritzaren kanpoko komunikazio-politika bideratzeko organoaren eginkizuna indartzea.
- Ordezkaritzak kokatuta dauden herrialdeetan bizi den euskal komunitateari ematen zaion laguntza hobetzea.

5 :: Diaspora. "Zortzigarren herrialdea"

Historian zehar, ekonomia-, gizarte- eta politika-arloko hainbat arrazoik (krisi ekonomikoak, gudak eta jazarpen ideologikoa) eragin du euskal herriaren zati garrantzitsu batek emigratzea, bai aldi baterako, bai denbora mugagaberako, aukera hobeen bila.

Mundu osoan zehar sakabanatuta dauden milaka euskaldunek eta horien ondorengoek argi eusten diete beren nortasun-ezaugarriari, eta beren jatorrizko lurreekiko loturak indartu nahi dituzte. Horiekin batera, 40.000 euskaldunek betetzen dute indarreko Autonomia Estatuaren 7.2 artikuluko baldintza. Artikulu horrek honako hau ezartzen du: "Atzerrian bizi direnek, hala nola beren ondorengoek, hala eskatzen badute, Euskal Herriko biztanleen eskubide politiko berberak izango dituzte baldin eta Euskadin izan badute azken administrazio-herrikidetasuna, Espainiako herritartasunari eutsi badiote, beti ere".

Eusko Alkartasunaren ustez, nahitaez eta ezinbestez bermatu behar da kanpoan bizi diren euskaldunen gizarte-, asistentzia-, eta hezkuntza-babesa; horretaz gain, uste dugu emigratu behar izan zutenek gure herriarekiko duten zorra konpentsatzeko aukera dugula Euskal Herriko aurrerapen ekonomikorako eta sozialerako bere ondorengoak itzul daitezen eta gizarteratzen nahiz laneratzen laguntzeak dakarren potentzial handia aprobetxatuz.

Are gehiago, gure iritziz, gure herriaren bilakaerarako erabakigarria da Euskal Herriaren errealitatearen jakintza proiektatzea Diasporaren bitartez, eta "Nazioarteko Euskal Lobby" horrek dakarren potentzial humano, kultural eta politiko handia gatazka konpontzeko bide berriak irekitzeko garaian inplika dadin sustatzea.

Horretarako, honako hau proposatzen dugu:

- Gatazka konpontzeko bide berriak irekitzeko garaian euskal Diasporaren inplikazioa sustatzea.
- Euskal herriak erabakitzeko duen eskubidearen legitimitatea hedatzeko kanpainak bultzatzea Diasporan.
- Euskal kolektibitateetako kideak bizi diren herrialdeetako erakunde publiko eta pribatuekin lankidetzak-hitzarmenak eta -itunak formalizatzea kanpoko egoiliar horiei hedatzeko Eusko Jaurlaritzaren Sailek gauzatzen dituzten politika sektorialak, arreta berezia eskainiz laguntza- eta babes-arloko politika sozialei.
- Diasporako euskaldunak eta beren ondorengoak itzul daitezen eta gizarteratzen nahiz laneratzen laguntzea.
- Euskal zentroen sostengu ekonomikoa indartzea euskal kultura sustatzeko.
- Euskal Kolektibitate eta Euskal Etxeekiko jardun-programak hedatu eta hobetzea.
- Ekintzak Euskal Kolektibitateetarantz bideratzea, Euskal Etxeen eremutik kanpo dauden pertsonekin lotura erregularrak ezarri ahal izateko.
- Nafarroatik eta Iparraldetik eratorritako euskal Diasporaren euskal kolektibitateetan eta Euskal Etxeetan parte hartzen lagunduko duten formulak ezartzea.

6 :: Garapenerako lankidetzak

Azken hamarkadetan, aberastasunak sekulako gorakada izan du. Nolanahi ere, globalizazio ekonomiko neoliberalak aurrera egin ahala, zenbaiten bizi-baldintzak hobetu badira ere, aberats eta pobreen arteko zuloa zabaldu egin da, eta batzuen eta besteen arteko aldeak modu lazgarrian handitu. Gainera, emakumeek eta neskek jasaten dute pobrezia eraginik larriena zuzen-zuzenean. Horren ondorioz, planetaren zati handi bat muturreko pobrezian eta baztertze-egoeran bizi da. Izan ere, 2.700 milioi pertsona egunean bi dolar baino gutxiagorekin bizi dira, eta, horien artean, 1.500 milioi dolar baino gutxiagorekin.

Egoera horren aurrean, argi dago formula berriak bilatu behar ditugula aberastasuna justizia eta berdintasun handiagoz banatzeko, munduko eskualde guztietan aukerak berdindu ahal izateko.

Garapen-lankidetzaren inguruko politikak garapena unibertsalizatzen lagundu behar duela aintzat hartuta, Eusko Alkartasunak uste du politika hori ez dela herrialdeen arteko diru-transferentzietara mugatu behar, eta horregatik beste zenbait alor ere landu behar direla uste du, hala nola aberastasunaren banaketa berria, ingurumena, demokrazia, aukera-berdintasuna eta jakintza eskuratzeko aukera. Garapenerako lankidetzaren ikuspegi horrek lankidetzaren eredu berria eskatzen du, baita nazioarteko erakundeekin egiturak eraldatzea ere.

Horregatik, Eusko Alkartasuna bat dator Milurtekoaren Helburuei buruzko Deklarazioan bildutako konpromisoekin, eta konpromiso horietan laguntzeko eta inplikatzeko prest azaldu da. Gainera, aurrekoari honako hau ere erantsi nahi dio: kanpo-zorrak herrialde pobretuenak itotzen jarraitzen du, eta, horrenbestez, behar-beharrezkoa da kanpo-zorra barkatzea eta FAD kredituen bidezko lankidetzaren saihestea. Eta zehaztu nahi du, halaber, erakunde multilateralak —Munduko Bankua, Nazioarteko Moneta Funtsa eta Munduko Merkataritza Antolakundea, esaterako— lehenbailehen demokratizatu behar direla, garapen-bidean dauden herrialdeei erabakiak hartzeko guneetan sartzeko aukera emanez.

Tokiko esparrura etorritik, Eusko Alkartasunak honako hauek proposatzen ditu:

- garapen-lankidetzaren deszentralizatua, erakunde-maila guztiak inplikaturik, eta koordinatua, erakunde arteko koordinazio-kontseiluaren eta lankidetzako euskal kontseiluaren bitartez, erakundeek ez ezik lankidetzako gizarte-eragileei ere parte hartzeko aukera emanez.
- Garapen Lankidetzarako Euskal Agentzia EAEko garapen-lankidetzako politika kudeatzeko organo gisa; erakunde-maila guztiak parte hartu behar dute agentzia horretan. Besteak beste, erakunde-maila guztien lankidetzako administrazio-prozedura komunak onartuko ditu.
- Gaur egungo egoera ikusita, ezinbestekoa da administrazio guztien BPGaren % 0,7 garapenerako lankidetzara bideratzeko eskakizuna betetzea, eta gure helburua da pixkana-pixkana BPGaren % 1 horretara bideratzea, EAEko erakunde guztiak aintzat hartuta.
- Larrialdiko laguntza humanitarioak, hondamendien ondoriozko berehalako premiei erantzutera bideratzen denak, ez du garapenerako lankidetzako politikaren aurrekontua murriztatu behar.
- Saharaz Hegoaldeko Afrikaren egoera gero eta okerragoa da, giza garapenaren indizeak atzera egiten ari baitira etengabe. Horregatik, behar-beharrezkoa da eskualde horretan ahalegin berezia egitea.
- Lankidetzaren politikari egonkortasuna emateko, honako hau proposatzen dugu: legegintzaldiaren hasieran lankidetzako udal-planak onartzea, eta plana betetzeari buruzko urteko memoria lantzea.
- Proiektuen konplexutasunak lankidetzaren ardura duten langileak gehiago espezializatzea eskatzen du.
- Lankidetzako sentsibilizazio- eta prestakuntza-kanpainak bultzatzea.
- Bidezko merkataritza sustatzea eta, horretarako, Eusko Jaurlaritzaren Sailek honako jardun hauek egitea:

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

- Ahal den neurrian, bidezko merkataritzako materialak erosteari lehentasuna ematea.
- Ehun-gaiei dagokienez, fabrikazioaren jatorria hurrek jasandako esplotazioa ez dela ziurtatzea.
- Armak fabrikatzen dituzten, edota hirugarren munduko herrialdeetara edo garapen-bidean dauden herrialdeetara material arriskutsuak esportatzen dituzten enpresei diru-laguntzarik ez ematea edo ezer ez erostea.

2.2 HERRITARREN ESKUBIDEAK ETA ONGIZATE ESTATUA

2.2.1 HEZKUNTZA

1 :: Hezkuntza, pertsona bakoitza eta gure herria garatzeko oinarria

Eusko Alkartasunak —alderdi sozialdemokrata eta gure herriaren independentziaren defendatzailea— uste du hezkuntza funtsezko elementua dela gero eta gizarte bidezkoagoa, kohesionatua eta ekitatiboagoa eraikitzeko, non bazterkeria desagertuko den eta herritar guztien berdintasunaren alde lan egiten den, XXI. mendeko errealitatearekin bat datorren gizarte bat eratzeari begira.

Honako hauek dira Euskal Hezkuntza Sistemak eutsi behar dituen printzipioak: bizikidetzeta, bakea, giza eskubideak, kalitatea, ekitatea, eleaniztasuna, autonomia, barruan sartzeta, dibertsitatea, iraunkortasuna, partaidetza, lankidetzeta, berrikuntza, eta etengabeko ikaskuntza.

Horretarako, honako hau proposatzen dugu:

Premietara egokitutako esparrua

- Euskal Hezkuntza Sistemari buruzko Legea egitea, Hezkuntza Administrazioaren eta eskola-komunitatearen arteko gehieneko adostasunarekin, hezkuntzaren ikuspegi globala, plurala eta irekia eraikitzeko borondatea abiapuntutzat hartuta, Euskal Herriaren ikuspegi propio eta espezifiko oinarri hartuta, euskal curriculum eta hizkuntza-ereduen legea, finantziario-akordioak eta abar landu direneko lan-makoari jarraiki.
- EAEko hizkuntza ofizialak eta atzerrikoak irakasteko, ikasteko eta ebaluatzeko esparru-lege berri bat, legealdi honetan proposatua, onartu eta ezartzea derrigorrezko hezkuntza amaitzean ikasleek hizkuntza-gaitasunak izateko bai euskaraz, gaztelaniaz, ingelesez edo frantsesez.

Ikastetxeak hezkuntza-sarearen funtsezko pieza gisa

- Ikastetxeak ebaluatzeko eredu berri bat bultzatzea, ikastetxeen autonomia oinarritzen dena; horretarako, irakaskuntzari, lortutako gaitasunei, kudeaketari, kalitate-mailak betetzeari eta antzekoei dagokienez, aurretik proposatutako helburuak lortu ote diren neurtuko duen adierazle-sistema bat garatuko da.
- Eskola mapa ezartzea ikastetxe-sarea planifikatzeko oinarritzko tresna gisa.
- 350 ikastetxe biltzen dituen Aparteko Inbertsio Plana aplikatzea eta etorkizunerako erronkak planteatzea.
- Ingurumenarekiko hezkuntza programatzen eta koordinatzen jarraitzea, eta “EAEko Unibertsitateaz kanpoko Ikastetxeetan sortutako Hondakin Arriskutsuak Kudeatzeko Plana” ebaluatu eta garatzea.

Langileak eta irakasleak, hezkuntza ona izateko derrigorrezko osagaia

- Irakasleak duin bihurtzeko lanarekin jarraitzea, irakasleek zeregin garrantzitsua baitute kultura-oinarri komunaren eraikuntzan, balio demokratikoen ezarpenean eta ikasleentzat oinarritzkoak diren gaitasunen garapenean.
- Irakasleak prestatzeko programak berriz definitzea, kontuan izanda ikastetxean bertan garatzen den prestakuntzari gero eta garrantzi handiagoa eman behar zaiola, eta irakasle-klaustro osoak inplikatu behar duela. GARATU berriz definitzea, IRATI bultzatzea (lehengo IRALE), baita IKTekin lotutako programak, eta irakasleak prestatzeko beste programa batzuk ezartzea ere.
- Zuzendariaren eta zuzendaritza-taldearen figura sustatzea kargu horri eskumen berriak emanez, eta lan hori onartuz eta ekonomia- nahiz lan-arloan kontuan hartuz.

Baliabide material egokiak izateak duen garrantzia

- Editorialen laguntzarekin, material digitalak egiteko programa bati ekitea, ikastetxeetako material didaktikoen premiari erantzuna emango dioten material digitalak sortuz, euskaraz lehentasunez.
- Testuliburuaren kudeaketa solidarioarako programa hobetzea. Bigarren hezkuntzako ikasleen testuliburuaren eta material didaktikoaren finantziarioa balioetan oinarritutako hezkuntzarekin uztartzea materiala berrerabiliz; horretarako liburuak maileguan uztea eta zaintzea kultura-ondasuntzat hartuko da. (*Beste herrialdeetako adibideak*)
- Ikasgela bakoitzean ordenagailu bat jartzeko gaur egungo plana gainditzea, eta hezkuntza-postu bakoitzeko ordenagailu batera iristea.
- Ikastetxeetan e-heldutasuna eredu ezartzea, tresna informatikoen eta IKTen jakintza sustatzea, eta irakasleak eta ikasleak software librean prestatzea.
- Bigarren inbertsio-plana (700 milioi eman zaizkio) gauzatzea eta hirugarren plana egitea hurrengo hiru urteko, Euskal Eskola Publikoan baliabide materialak eta giza baliabideak hobetzen eta ematen jarraitzeko.

Hezkuntza, komunitate osoaren zeregina

- Udalekin lankidetzan "Hiri Hezitzaileen Nazioarteko Elkarte" bultzatzea, eta elkarte horren loturak sendotzea EAren, Nafarroaren eta Iparralderen artean.
- "Ekintza-plan" bat diseinatzea, egungo eskaintza aztertu ondoren, hezkuntza-komunitate osoa konprometituko duena eskola inklusiboaren eraikuntzan, ezintasun bati lotutako Hezkuntza Premiak dituzten eta Hezkuntza Premia Espezifikoak dituzten pertsonen eskubideak bermatuko dituena.
- Lau urteko epean lortzea eskola-graduatuak amaitzen duten haurren eskolatzearen arrakasta-indizea % 94 izatea legealdiaren amaieran (4 puntu 4 urtean, porrota puntu bat jaistea urte bakoitzean). Derrigorrezko hezkuntzaren ondoko ikasketei dagokienez, Europako parametroek ezartzen dituzten arrakasten ehunekoak egokitzeko egin beharreko urratsak egitea.
- Hobekuntzak sartzeko familien lan-bizitza, bizitza pertsonala eta lanbide-bizitza uztartzeari dagokienez: gurasoen lan-inguruetik hurbil dauden lekuetan hartzeko aukera handitzea eta ikastetxeetako ordutegietan egutegiaren malgutasuna aztertzea.

Espezializazioa hezkuntzan

- Irakaskuntza-espezialitate berriak sortzea: “*Kirol-prestakuntzako espezialista*”.
- *Musikene*. Mailarik goreneko musika-prestakuntza. Legealdi honetan egoitza berria eraikiko da Donostian, Europa osoko izen handiko irakasleekin 36 espezialitate irakasteko.
- Mailarik goreneko prestakuntza ezin da lehian egon udal-finantziarioa duten musika-eskolen sarearen finantziarioa egokia eta behar adinakoa izatearekin. Horregatik, 2008-2011 legealdian % 33ko finantziarioa lortzeko lan egingo da, hori baita Europako ideala.
- *Haurreskoletan* urtean 1.000 plaza sortzeko lanarekin jarraitzea, eta zerbitzuaren kalitatea hobetzen jarraitzea (jantokien pixkanakako doakotasuna kontuan hartuta).
- Hizkuntza Eskola Ofizialen eskaintza handitzea. Hizkuntza-eskola ofizialen kopurua ez ezik talde eta irakasleen kopurua ere handituz. Gizarteak ezartzen dituen erronka berriei begira, hizkuntzak irakasteko curriculuma hizkuntzen Europako marko komunera egokituko da, eta ikasketa-planari ikasturte bat gehituko zaio, eta Europako parametroen arabera homologatuko da.

2 :: Lanbide Heziketa, berrikuntza eta etengabeko aurrerapena

Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du:

- Lanbide Heziketari buruzko legea burutu eta ezartzea.
- Irakasleen prestakuntzan, euskara komunikazio-hizkuntza eta lan-hizkuntza gisa sartzeari buruzko berriak ezartzea. Horretarako, berriak ezartzea ahalbidetu eta bultzatzen duena.
- Aldaketa metodologikoa bultzatzea LHko Ikastetxeetan gaitasun teknikoak eta zeharkakoak garatzeko.
- Irakasleentzako Prestakuntza Plan bat egin eta aplikatzea, Lanbide Heziketa irakasteko eta ikasteko prozesuetan metodologia berriak ezartzea ahalbidetu eta bultzatzen duena.
- Ikastetxe pilotuen Sarean metodologia berriak ezarri eta ebaluatzea Lanbide Heziketa irakasteko eta ikasteko prozesuetan.
- Unibertsitatearen eta Lanbide Heziketaren arteko lankidetzaren ezartzea aldaketa metodologikoari buruz ikertzeko, aplikatzeko eta ebaluatzeko LH irakasteko eta ikasteko prozesuetan.
- Ikerketarako eta esperientziak trukatzeko foroak bultzatzea eta horietan parte hartzea, Lanbide Heziketari aplikatzen zaizkion metodologia berriei dagokienez.
- Komunikazio Plan bat definitu eta aplikatzea Lanbide Heziketa irakasteko eta ikasteko prozesuetan metodologia berriak ezartzearekin lotuta egindako ekintzak hedatzeko.
- Erakunde-politikak koordinatu eta gauzatzea, enplegurako etengabeko prestakuntzaren azpisistema berriz ordenatuz.

- Etengabeko prestakuntza berregituratu eta laguntzea, enplegurako prestakuntzaren euskal azpisistemaren nabaritasuna handituz eta informazio- eta orientazio-zerbitzu integratu eta proaktiboa eratuz, betiere prestakuntzari ikuspen handiagoa emanez lan-merkatuan.
- Ekintzaileekin lotutako ekimenak sustatzea; horretarako, nazioko eta nazioarteko ingurunetik datorren informazio garrantzitsua erabiliko da diseinatzerakoan.
- Kultura ekintzailea hedatzea eta Lanbide Heziketako ikasleen eta irakasleen espiritu ekintzailea garatzea.
- Hezkuntza-sistemako ekintzaileak identifikatzea eta laguntzea beren enpresa-proiektuak gauzatzen lagunduz.
- Ingurune sozialaren errekonozimendua lortzea ekintzailearen alorrean Lanbide Heziketak eskaintzen duen zerbitzuagatik.
- Prestakuntzari, eguneratzeari eta akreditazioari buruzko mekanismo arautua ezartzea informazioaren eta komunikazioaren teknologiak ezagutzeari eta erabiltzeari dagokionez.
- Informazioaren eta komunikazioaren teknologien azpiegiturak hornitzera bideratutako programa bat sortzea ikastetxeetan.
- Lanbide-heziketako ikastetxeetako informazio- eta komunikazio-prozesuak ez ezik administrazio ere hobetzea.
- Lanbide-heziketako ikastetxeetako prestakuntzaren kudeaketa-prozesuak hobetzea.
- Euskal gizartearen eskumenak produkzio-ingurunearen egungo eta etorkizuneko premietara egokituko direla bermatzea.
- Hezkuntza-atari bat sortzea herritarrentzat eta irakasleentzat.
- Ahal den neurrian, software librea erabiltzea kostuak optimizatzeko eta sistemaren premietara egokituko dela bermatzeko.
- Neurriak hartzea emakumeak lanbide-heziketan sartzeko.

3 :: Unibertsitatea, bikaintasunerako bidean

Jakintzaren gizartearen nagusi diren jarrerak bilatzen jarraitzeko, gizarte hau osatzen dugunon bizi-kalitatea hobetzeko, honako asmo hau dugu:

Euskal Unibertsitate Sistema indartzen jarraitzeko asmoa, UPV/EHUa, Deustuko Unibertsitatea eta Mondragon Unibertsitatea gizarte modernoak eta etengabe aldatzen ari den gizarteak dituen erronkei aurre egiteko prestatuta dauden erakundeak izan daitezten.

Era berean, Euskal Unibertsitate Sistemarako ikerketa-politika bat eratzen jarraituko dugu, euskal unibertsitate-ikerketa bultzatzea eta nazioartekotzea ahalbidetuko duena.

Zehazki, honako hau proposatzen du Eusko Alkartasunak:

- *2011-2014 Bigarren Unibertsitate Plana* egitea.

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak 2007-2010 Unibertsitate Plana bultzatu zuen, 1.271.721.808 euroko inbertsioa eginez, eta 2009-2013 legealdian ere lan horrekin jarraituko dugu, unibertsitate-plan berri bat egingo baitugu. Plan horrek Euskal Herriko unibertsitate-irakaskuntza ebaluatuko du, zer premia dituen erabakiko du eta 2011-2014 aldirako helburuak eta lehentasunak ezarriko ditu.

- Administrazioiko eta zerbitzuetako langileentzako (AZL) 250 plaza sortzea 2011-2014 aldian.
- Ikerketa-jarduerara bideratutako unibertsitate-baliabide kopurua —pertsonala, antolamenduzkoak edo materialak— haziko duten programak eta ekintzak bultzatzea. 2007-2010 Unibertsitate Planak proposatzen du 2007-2010 aldian ikerketako langileentzako 22 plaza sortzea. Ondorengo legealdian ikertzaileen 50 plaza berri sortu nahi dira. Halaber, zientzia-ekipo eta -azpiegitura berrien hornikuntzak areagotuko dira UPV/EHUen.
- UPV/EHUrak bideratutako diru-laguntzak % 54,6an igotzea. Aurreko legealdian onartutako Planaren ondorioz, jauzi handia eman da eta ildo beretik jarraituko da unibertsitate publikoaren funtzionamendu ona bermatzeko.
- UPV/EHUko ikasle bakoitzeko batez besteko inbertsio publikoa 10.000 eurora igotzea, % 18an haziz.
- UPV/EHUko Unibertsitate Campusa hobetzea. Ikasleek, ikertzaileek eta irakasleek ostatu hartzeko unibertsitate-etxebizitzak eta egoitzak eraiki daitezzen sustatzea, urbanizazioa ez ezik ikasle ezinduentzako sarrerak ere hobetzea, baita segurtasun- eta osasun-baldintzak hobetzea praktiketako eta ikerketako laborategietan.
- Deustuko Unibertsitateari eta Mondragon Unibertsitateari ematen zaizkien laguntzak igotzen jarraitzea, “kontratu-programen” bitartez.
- Udan atzerrian hizkuntza-ikastaroren bat egin nahi duten unibertsitateko ikasle bekadunentzat diren beken — atzerrian hizkuntzak ikasteko— kopurua eta zenbatekoa igotzea pixkanaka.
- Udan atzerrian hizkuntza-ikastaroren bat egin nahi duten irakasle-ikasketetako azken ikasturteko ikasle bekadunentzat diren beken —atzerrian hizkuntzak ikasteko— kopurua eta zenbatekoa igotzea pixkanaka.
- Unibertsitateko ikasleentzako beka kopurua eta zenbatekoa igotzea Erasmus programaren eta nazioarteko unibertsitateen arteko beste mugikortasun-programa batzuen esparruan.
- Helduen etengabeko prestakuntza-programak indartzea eta finkatzea, unibertsitatara zabal daitezkeen beste hainbat jarduerarekiko koordinazioan.
- UPV/EHUko irakasleen eta ikertzaileen osagarri gehigarrien sistemaren prozesuarekin, prozedurekin eta protokoloekin jarraitzea eta horiek hobetzea.
- Euskaraz idatzitako unibertsitateko eskuliburuaren eta liburuaren euskarazko argitaratze-produkzioa sustatzeko politika indartzea.
- Euskal Unibertsitate Sistema osoan emakumezko eta gizonezko irakasleen presentzia orekatua izateko neurriak hartzea.
- Unibertsitateko irakasleen eta ikertzaileen euskalduntzea sustatzea. Ildo horretatik, irakasleen prestakuntza elebidunerako Deustuko Unibertsitateak, UPV/EHUK eta Mondragon Unibertsitateak jasotzen dituzten laguntzak igo egingo dira.
- Euskarazko irakaskuntzaren eskaintzaren igoera laguntzen jarraitzea.

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

- Unibertsitatearen eta enpresa-alorraren arteko lankidetzeta-programak bultzatzea eta ikasketak eta lana bateragarri egiteko esperientziak gauzatzea.
- Euskal Herriko Unibertsitate Sistema Goi-mailako Hezkuntzaren Europar Esparrura eta Europako Ikerketa Esparrura etengabe egokitu dadin laguntzen jarraitzea, betiere Euskal Herriko hizkuntza-berezitasunak, kultura-arlokoak, sozioekonomikoak kontuan hartuta.
- Euskal unibertsitate-sistema birbidera dadin bultzatzea, ikaslea irakaskuntza-sistemaren ardatz nagusia izateko. Ildo horretatik, nahitaezkoa da unibertsitate-ikasketak uzteari buruzko gogoeta egitea, berariazko neurriak hartzeko horri buruz¹; horretaz gain, nahitaezkoa da pentsatzea ikasleen sarrera hobeto egokitzeko modua edo abandonu edo uzte horretan eragiten duten elementuak gutxituko dituzten laguntza-programa espezifikokoak bilatzeari buruz.
- Euskal Unibertsitate Sistema nazioartekotzearen aldeko apustua egitea, ikasleak atzerrian dauden bitartean lagunduko dieten unibertsitateen arteko lankidetzeta-hitzarmenen eta beken bitartez. Era berean, nahitaezkoa da irakasleen nahiz administrazioko eta zerbitzuetako langileen mugikortasuna sustatzea.
- Gure gizarteko unibertsitate-sarea osatzen eta hobetzen duten unibertsitateak eta unibertsitate-proposamenak sustatu eta indartzea.

2.2.2 ENPLEGUA, GIZARTE PRESTAZIOAK ETA GIZARTE POLITIKA

1:: Gizarte- eta lan-arloko harremanen euskal esparrua

Lan-harremanen eta gizarte-babesaren arloa gaur egun dagoen esparru juridikoa ez dela betetzen argi eta garbi azaltzen den eremuetako bat da.

Izan ere, enpleguaren, gizarte-babesaren eta prestakuntzaren eremuei dagokienez, EAEn Autonomia Estatutuan biltzen diren eskumenak ez dira transferitu. Eskumen horiei dagokienez, Gobernu Zentralak argi eta garbi adierazi du ez dituela eskumen horietako batzuk transferituko (esate baterako, Gizarte Segurantzaren edo langabezia-prestazioen kudeaketa); EINen gainerako eginkizunei dagokienez, ordea, (lanbide-prestakuntza, lan-bitartekotza eta enpleguaren sustapena) transferentzia horiek gauzatu nahi izan ditu, baina Gernikako Estatutuan bildutako eskumen-mailak eta Kontzertu Ekonomikoaren baldintzak errespetatu gabe.

Horri dagokionez, esan behar dugu Eusko Alkartasunak gizarte- eta lan-arloko eskumenen erabateko transferentzia eskatzen duela. Eskumen horiek honako hauek dira, zehazki:

- Enpleguaren bitartekotza, sustapena eta kudeaketa.
- Lanerako lanbide-prestakuntza eta etengabea
- Enplegu-erregulazioa.
- Langabezia-prestazioa.
- Gizarte Segurantzaren Institutu Nazionala.
- Gizarte-segurantzaren araubide ekonomikoaren kudeaketa.
- Ikerketa-zentroak.
- Soldaten Berme Funtza.

Horretaz gain, Eusko Alkartasunak egiaztatu du gizarte- eta lan-eremuan desoreka handia dagoela esparru juridikoaren eta gizartean dinamika errealean artean.

Alde batetik, funtsezko gaietan, hala nola enplegua edo gizarte-babesa, garrantzitsua denez gero gizartearen premiei atxikitako politikak egitea, nahitaezkoa da politika horiei aurre egiteko behar diren eskumenak edukitzea euskal erakundeek.

Beste alde batetik, gogoratu behar dugu EAEn gehiengo sindikal espezifiko dagoela, baita enpresa-antolamendu bereizia ere. Bi egiaztapen horiek eragiten dute gizarte-desoreken murrizketa, enpleguaren politika aktiboak (prestakuntza, enpleguaren sustapena, lan-bitartekotza), politika pasiboak (langabezia-prestazioak, pentsioak, gutxieneko errentak...) eta lan-eskubideen erregulazioa (kontratazioa, kaleratzea...) Eusko Legebiltzarrean erabaki behar diren gaiak izatea.

Horregatik, honako honen aldeko apustua egiten dugu:

- Lan Harremani eta Gizarte Babesari buruzko Euskal Esparruan aurrera egitearen eta sakontzearen alde, baina horrek eskatzen du eskumenen eta zuzenbidearen esparru berri bat, esparru horren kalterako diren arau-interferentziekiko blindatuta dagoena.

- Gure eremuan herritarrek enplegu-arloan dituzten eskubideei eta betebeharrei buruzko arauak izateko, eskumenak administrazio guztien artean banatzeko, enplegu-politikak, tresnak eta printzipio orientatzaileak definitzeko, eta Euskal Enplegu Zerbitzua (Lanbide) forma juridikoarekin sortzeko aukera emango digun Enpleguari buruzko Lege bat lantzearen alde.
- Lanbide-hezkuntzaren kuotei dagozkien 100 milioi euroen kudeaketa hoberena Euskadin ordezkari duten gizarte-agente guztiarekin, enpresaburuekin eta sindikatuarekin batera erabakitzeko aukera izan nahi dugu. Ezin dugu onartu etorkizunean sistemak orain arte bezala jarraitzea. Azken 8 urteetan Gobernu honi langileak prestatzeko 800 milioi euroen kudeaketa ebatsi zaio.
- Euskadik bere Gizarte Segurantzaren sistema kudea dezake, eta, gainera, kudeatu behar du. Behar adinako neurria dugu geure sistema propioa diseinatzeko. Pentsioek Euskadin duten garrantzia BPGaren % 11-% 12 izan daiteke etorkizunean, datu horiekin bideragarria da edozein sistema autonomo.

2.: Kalitatezko eta bere eskubideak dituen enpleguaren alde

Gaurko erronka hazten ari den eta lehiakorra den ekonomia bat ezartzeaz gain, lan-merkatuari buruzko ekintza espezifikoak abian jartzea ere bada. Horretarako, honako hauek izango dira, nahitaez, edozein enplegu-politikaren zutabeak (ingurune makroekonomiko osasuntsuaz gain): industria-politika, inbertsioak azpiegiturretan, eta, batez ere, inbertsioak ikerketan eta garapenean (alderdi horiek ez ditugu orain jorratuko, programaren beste kapitulu batzuetan aztertu baitira), baita kalitatezko enpleguari, enplegu eskubidedunari, enplegu-erregulazioko espedienteei, langabeziaren arazoari eta abarri erantzuneko dioten politika aktiboak aplikatzea ere, honako alderdi hauei buruzko proposamenak eginez:

2.1. Prestakuntza

Bizitza osoan zehar prestatzen jarraitzearen aldeko apustua beste helburutako bat da, zeren etengabeko prestakuntzaren bitartez langile okupatuaren prestakuntza hobetu nahi baita, eta lanerako prestakuntzaren bitartez, lan-aukerak hobetu nahi dira eta langabeak laneratzeko lagundu nahi da.

Hori horrela izanik, Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du:

- Lanbide-prestakuntzaren prozesuetan esku hartzen duten guztien koordinazioan aurrera egitea lanbide-prestakuntzaren sistema integratu bat lortu arte.
- Gaur egungo premia errealek egokitutako prestakuntza eskaintzea.
- Etengabeko prestakuntzari dagokionez, eredu propio bat lortzea babestu behar da. Horretarako, nahitaezkoa da *Hobetuz* izatea EAEn jardungo duen ente bakarra.
- Prestakuntza-kuotak Eusko Jaurlaritzak kudeatu behar ditu.

2.2 Lan-bitartekotza. Lanbide

Gure ustez gero eta beharrezkoagoa da ente hori finkatzea. Ente horren eginkizun nagusia lan-merkatua antolatzea izango da guztiontzako enplegu-sistema bermatzera bideratutako politikaren osagai gisa, baita produkzio-baliabideak garatzea eta ezin hobeto erabiltzea ere.

Enpleguaren zerbitzu integrala eskainiko duen ente bati buruz hitz egiten ari gara, lan-merkatuan duen esku-hartzeagatik prestigioa izango duena.

Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du:

- Enpleguaren eta prestakuntza integralaren zerbitzu publiko bat garatzea, egitura deszentralizatu duena, eta honako hau gauzatzea ahalbidetuko duena:
 - Lan-merkatuaren premiak atzematea.
 - Bitartekotza.
 - Langabeei arreta, informazio eta orientazio pertsonalizatu ematea.
 - Atzemandako premietara egokitutako prestakuntza.

2.3 Enplegu eskubideduna

Lan-merkatuak ezaugarri oso espezifikoak ditu, batez ere kontratazio-kolokatasunarekin lotutakoak. Kolokatasun hori honetan zehazten da: behin-behinekotasunean, soldata txikietan, azpikontratazioan eta plantillakoak ez diren langileekin egiten diren nahitaezko zereginak kanporatzean. Horrek guztiak ekartzen du enpleguaren ezegonkortasuna egiturazko arazo bat izatea eta ondorio nagusia lan-eskubideak galtzea izatea.

Eusko Alkartasunak aldarrikatzen du kolokatasuna murriztea honako neurri hauek hartuz, esaterako:

- Kontratazio mugagabea hedatzea.
- Lanbide arteko gutxieneko soldata gure ingurunean dauden mailetara egokitzea.
- Soldatak duintzea eta erosteko ahalmena bermatzea.
- ABLEen erabilera arautzea, kontrolatzea eta mugatzea, baita azpikontratazioarena ere.
- Langabezia-prestazioen estaldura igotzea.

2.4 Enplegu-sorgune berriak

Ezinbestekoa da ase gabeko eta gizarte-premiei estaldura emateko balio duten zerbitzuak garatzea hainbat sektoretan, hala nola kulturari, aisia, gizarte-ongizatean, osasunean, ingurumenean eta antzekoetan. Sektore horiek herritarren ongizate-mailak igotzeaz gain, enplegua sortzeko potentzial handia dute.

Horregatik, Eusko Alkartasunak honako hau errebindikatzen du:

- Sektore publikoa gehiago inplikatzeko enplegu-sorgune berriak enplegu sortzaile gisa sustatzeko eta garatzeko garaian.

2.5 Enplegu Erregulazioko Espedienteak

Esperientziak erakutsi digu lan-merkatua oso sentibera dela egoera ekonomikoarekiko, eta egungo egoerari dagokionez, esan genezake BPGaren % 2tik beherako igoerarekin enplegua galtzen hasten dela. Egoera hori Enplegu Erregulazioko Espedienteak izapidetzeko eskabide kopuruan islatzen da.

Nolanahi ere, orain arte salbuespena zena ezin da arazoaren konponketa bihurtu.

Horregatik guztiagatik, Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du:

- Gaur egungo araudiarekin bat datozen eta egoera jakin batzuei erantzuten dieten enplegu-erregulazioko espedienteak soilik bideratzea, eta langileen ordezkarien adostasunari eta onarpenari garrantzi berezia ematea.
- Indarreko arautegia aldatzea kontratuaren aldi baterako eteteak ez eragiteko langabezia-denboraren zati bat kontsumitzea ezta dagoeneko sortutako gizarte-eskubideak murriztea ere.
- Kontratua aldi baterako eteten den aldia langilea prestatzeko erabil dadin sustatzea, baita ikastaroetan parte-hartzeko aukera sustatzea ere.

2.6 Erantzukizun Sozial Korporatiboa

Enpresen Erantzukizun soziala (Erantzukizun Sozial Korporatiboa), kudeaketa eta lehiakortasuna hobetzeko elementua ez ezik, herritarren bizi-kalitatearen dinamizatzailerik garrantzitsua ere bada.

Horregatik, Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du:

- “Erantzukizun Sozial Korporatibo” kontzeptua zabal dadin bultzatzea, eta honako alderdi hauetara bideratzea: enpleguaren kalitatea, Laneko Segurtasun eta Osasunari lotutako estrategiak, ingurumenaren babesa eta baliabide naturalen erabileraren iraunkortasuna, erabakiak hartzean langileek parte hartzeko aukera, eta, azken batean, gobernantza oneko irizpideak orokor bihurtzea.

2.7 Ekonomia soziala

Eusko Alkartasunak ekonomia sozialean oinarritutako enpresa-eredua bultzatzeko eta garatzeko konpromisoa hartu du bere gain.

Honako hauek dira, eta izan dira, ekonomia sozialaren oinarritzko ezaugarriak: langileen parte-hartzea kapitalean eta erabakietan, enpresen kudeaketaren zentzu demokratikoa, eta gizarteari egindako ekarpena.

Historian (eta batez ere krisialdietan), ekonomia sozialeko enpresek, kooperatibek eta lan-sozietateek enpleguari eusteko eta ingurunea era iraunkorren eta gizarte-kohesioarekin garatzeko gaitasuna dutela erakutsi dute.

Balio horiek praktika egokien eredu gisa barneratu dituzte ekonomia sozialari lotuta ez dauden enpresa askok eta askok. Izan ere, lehiakortasuna kostuak murriztearen bidez lortu ordez pertsonen prestakuntzaren eta trebakuntzaren bidez lortzeko oinarri sendoak aurkitu dituzte enpresa horiek balio horietan.

Eusko Alkartasunak konpromisoa hartu du bere gain:

- Enpresa-eredu horretarako finantza-tresna egokiak diseinatzeko.
- Kooperatiba-ereduaren inguruko prestakuntza hezkuntzaren maila guztietara zabaltzeko (Lanbide Heziketara zein Unibertsitateara).
- Kooperatiba-lankidetzarako organoak sustatzeko.
- Euskadiko Kooperatiben Legea aldatzea eta egokitzea.

2.8 Laneko Segurtasuna eta Osasuna

Gure lan-merkatuak problematika berezia du laneko segurtasun eta osasunaren arloan, eta egiturazko ezaugarriak ditu gainera. Gizarte-gaitz horrek lan-esparrua gainditzen du, eragin handia baitu pertsonengan, familietan eta gizarte osoan. Hori dela-eta, Eusko Alkartasunaren konpromiso utziezina da horren aurka egitea.

Horregatik, eta gure inguruko herrialdeetako parametroetara hurbiltzeko, Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du:

- Laneko Ikuskatzaitzaren funtzioak eta eskumenak (hautatzeko prozesuak barne) berehala transferi daitezten eskatzea.
- Ikuskatzaitzaren arloa indartzea, 6.000 pertsona landuneko ikuskatzaile 1eko ratioa lortu arte.
- Lan-arriskuen prebentzioari buruzko Legea aldatzea eta eguneratzea, legea betetzeko eskakizunak berma dezan Laneko Segurtasun eta Osasunaren arloa enpresaren eguneroko kudeaketan txertatuko dela.
- Prebentzioko ordezkariaren eta segurtasuneko koordinatzailearen irudiak bultzatzea.
- Azpikontratazioari buruzko legea aldatzea, kate-kontratazioa saihesteko. Izan ere, azpikontratazio horrek, balioa sortu ordez, zigorgabetasun-eremuak ahalbidetzen ditu enpresen eguneroko jardueran.
- Administrazioarekiko kontratuetan, Laneko Segurtasun eta Osasunaren arloko ez-betetzeengatik behin eta berriz zigortu diren enpresen parte-hartzea mugatzea.
- Lan-arloko arau-hausteei eta zehapenei buruzko legean zehapenen mugak aldatzea, eta zehapenen zenbatekoaren eta enpresen negozio-bolumenaren arteko oreka bilatzea. Era horretan, ezin izango da finkatu arauak hausten dituen "elitea".

2.9 Gizarte-elkarrizketa

Gizarte-eragileek, sindikatuek eta enpresa-elkartek politika ekonomikoen eta sozialen definizioan parte hartzea, premia ez ezik, gizartearen –oro har– eta ehun ekonomikoaren –bereziki– garapen justua eta solidarioa lortzeko aukera ere bada.

Dena dela, parte-hartze hori benetakoa izan dadin, alde zurretik ordezkariak horretatik kanpo ezarritako mugekin eta arauekin erabakita ez dauden joko-arau batzuetan oinarrituta egon behar du.

Gizarte-elkarrizketari zentzu osoa emateko, ezinbestekoa da baldintzarik gabeko elkarrizketa, negoziazioa eta adostasuna gauzatzeko aukera.

Elkarrizketa horretan, bakoitzak bere ordezkariak izango du, eta ordezkariak hori (bakoitza nor den eta bakoitzak zer ordezkatzeko duen) onartuta egin daiteke aurrera lan-harremanen euskal esparrua sortzeko bidean.

Horixe da Eusko Alkartasunak bultzatuko duen benetako gizarte-elkarrizketa.

3 :: Pentsio duinak izatearen alde

Pentsioen sistema publikoak ongizate-egoeraren funtsezko ardatzetako bat eratzen du; izan ere, herritarren bizi-maila eustera eta hobetzera bideratuta dago, baita premiazko egoerak saihestera ere. Hala eta guztiz ere, horri dagokionez esan behar dugu gaur egungo sisteman Lanbide arteko Gutxieneko Soldatetik beherako hileko diru-sarrerak kobratzen dituzten pentsiodunen kolektibo garrantzitsuak daudela, pentsiodun horien prestazioak pobrezia-atalasearen azpitik daude, Gizarte Segurantzaren izateko arrazoiaren beraren aurka.

Ondorio nagusia da gizarte-babesaren sistemak ez duela aurreikusten pobrezia-atalasetik behera erortzea saihestuko duen estaldura-mailarik. Eta horrek eragiten du gizarte-zerbitzuak unibertsalak izan arren, eskubide horiek garatzeko zailtasunak dituzten pertsonak egotea, zeren gizarte-eskubideak gauzatzeak gutxieneko diru-sarrerak edukitzea eskatzen baitu, besteak beste.

Horri dagokionez, Eusko Alkartasunak uste du gaur egun oraindik badaudela babesgabetasun-egoerak, hain zuzen ere, kaxa bakarrean oinarritutako eta gizarte-politika homogeneizatzeko estrategiari erantzuten dion gizarte-segurantzaren politika dela medio. Nolanahi ere, pentsioen sistemak koherentea izan behar du eta erkidegoetan dauden errenta-mailei eta ongizate-mailei lotuta egon behar du; eta ildo horretan, kutxa bakarra eragozpen bat da.

Nolanahi ere, babesgabetasun-egoera hori arintzeko, Espainiako estatutuarentzat nahikoa den gizarte-prestazioen politikarik ez izateak eragindakoak, EAEko pentsiodunen egoerarekin bat etorritik, pentsioak —asistentziakoak nahiz ez-asistentziakoak— konpentsatu egiten dira lanbide arteko gutxieneko soldataren pareko zenbatekora iritsi arte Oinarritzko Errentaren bitartez.

Horretaz gain, Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du:

- Banaketa-irizpideen eta solidaritate-printzipioen pean eratutako pentsio-sistema publiko eta unibertsala laguntzea.
- Aurreikuspen sozial osagarriaren sistemak bultzatzea, aurreikuspen soziala euskal herritar guztiei hedatzeko, eta, hortaz, Borondatezko Aurreikuspen Sozialeko Planei buruzko Legea onartzea.

3.1 Pentsio-sistemaren iraungarritasuna

Pentsioen etorkizunari buruzko eztabaidak hartu duen garrantzia kontuan hartuta, gure ustez komenigarria da atal espezifiko bat egitea.

Pentsio-sistemaren iraungarritasunari buruzko eztabaidan murgilduta gaude, ez hemen bakarrik, Europa osoan irekita dagoen eztabaida baita, hain zuzen ere, aldaketa demografikoek pentsioen etorkizunari buruzko gogoeta egitea eskatzen dutelako.

Eusko Alkartasunak berretsi egin nahi du Ongizate Estatua Europako tradizio sozialdemokrataren lorpena dela, eta ezin dela desegin.

Finantzatzeko moduak lan-merkatu bakoitzaren errealitatera egokitu beharko dira, baina, betiere, bideragarriak diren uste osoa badugu. Guztiontzako enplegua eta kalitateko enplegua sistema horretan zuzeneko eragina duten aldagaiak dira. Emakumeen jarduera-tasa igotzea, immigrazioa, eta sendotasunean oinarrituko den eta balio erantsi handia sortuko duen produkzio-ehun bat lortzera bideratutako politikak ezinbesteko baldintzak izango dira.

Etorkizuneko pentsioak bermatuko dituzten neurriak hartzeko, ezinbestekoa zaigu autogobernua, hots, erabakitze erabateko ahalmena.

Eremu interesatuetan, ordea, iritzi orokorra da pentsioen euskal sistema bideraezina dela. Hala eta guztiz ere, Eusko Alkartasunak salatzen du ikuspegi alarmista hori uste okerretan oinarritzen dela, beste arrazoi batzuen artean, frogatuta ez dauden baieztapenetatik eta Gizarte Segurantzaren sistemaren aldaera guztiak bere osotasunean hartzen ez dituzten azterketa osatugabeetatik abiatzen direlako.

Aitzitik, Eusko Alkartasunak berretsi egin nahi du pentsio-sistema propio bat egiteko beharrezkoak direla borondate politikoa, finantza-ahalmena eta kudeaketaren zorroztasuna, eta horiexek dira gure konpromisoak.

4 :: Gizarteratzea eskubide unibertsal gisa

Honako hau izango da, nahitaez, gizarte demokratiko baten lehentasuna: gizarte bidezkoagoa, solidarioa, biltzailea eta askea sortzea, baita pertsona guztiak gizartera daitezen zaintzea ere. Horrek eskatzen du aurrera egitea eta babesteko eta gizarteratzeko eredu bat finkatzea, premiazko egoerak babestea lortuko duten eta pertsona kalteberenentzako aukeraberdintasuna ahalbidetuko duten plan eta programekin; baita hainbat eremurekin, hala nola, enpleguarekin, etxebizitzarekin, osasunarekin, etxebizitzarekin, gizarte-zerbitzuekin eta hezkuntzarekin lotutako neurriak garatzea. Gizarte-bazterkeria gertatzeko arrazoi batzuk daude, eta erantzuna diziplina anitzekoa izango da, erakundeen arteko eta sailen arteko politikekin.

Illo horretatik, Eusko Alkartasunak honako hau uste du:

- Azken helburua pobrezia-indizeak biztanleriaren % 3tik beherakoak izan daitezen lortzea izan behar du.
- Diru-sarrerak Bermatzeko eta Gizarteratzeko Legea urrats handia izan da gizarte-politikak finkatzearen alorrean gizarte-kohesioari begira, Oinarritzko Errentaren zenbatekoa handituz pentsiodunentzat, Oinarritzko Errentaren estaldura handituz enplega daitezkeen pertsonentzat, eta etxebizitzarako osagarria eskubide subjektibo gisa txertatuz. Horretaz gain, aurrerakuntza ekarri du, alde batetik, enplegua gizarte-prestazioei lotzeari dagokionez, gizarteratzeko eta laneratzeko tresna gisa, sartze-hitzarmenen bitartez; eta beste alde batetik, gizarte-bazterkeriaren arriskuan dauden kolektiboen aktibatze eta jarraipen pertsonalizatuari begira.
- Gizarteratzeko ondorengo planek gizarteratzeko politikak egokitzeko eta eguneratzeko balio izango dute.

Horren ondorioz, honako hau proposatzen du:

- Prestazio-sistemaren kalitatea eta unibertsaltasuna hobetzea.
- Gizarte- eta lan-arloko jardun-zerbitzuak osatzea Lanbide enplegu-zerbitzuekin koordinatutako sarea sortuz.
- Gizarteratzeko eta laneratzeko programak sustatzea gizarte-bazterkeriaren arriskuan dauden kolektiboentzat.
- Gizarteratze-prozesuen kudeaketa orokortzea diagnostikoko eta esku-hartze sozialeko erreminta ezarriz.

5 :: Familia

Gaur egun, oraindik, familia funtsezko oinarria da gizartearen ongizateari eusteko; horregatik, nahitaezkoa da familien ongizatea eta bizi-kalitatea hobetzera bideratutako familia-politikarako esparrua eta oinarriak ezartzea.

Illo horretatik, Eusko Alkartasunak honako hau nahi du:

- Familiei Laguntzeko Legeak familia babesteko politikak definitu eta bermatzen dituela azpimarratu, eta laguntza horiei gizarte-eskubidearen izaera eman. (Familiaren kargurako seme-alabengatikoko prestazio ekonomikoak,

adingabeak eta inoren laguntza behar duten pertsonak zaintzen dituzten pertsonak kontratatzeko laguntzak, lan- eta gizarte-bizitza bateragarri egiteko erraztasunak eta gizarte-zerbitzuen sarea).

- Nabarmendu familiari laguntzeko erakundeen arteko ondorengo planen erronka pixkanaka-pixkanaka Europarekiko konbergentzia lortzea izango dela, bai prestazioen zenbatekoari dagokionez, bai zerbitzuen estaldurari dagokionez.
- Familia Politikaren Behatokia eta Familiaren Euskal Kontseilua sortzeari lehentasuna eman. Izan ere, beharrezko erakundeak dira familien errealitateari buruzko azterlanak egiteko, indarrean dauden familia-politiken jarraipena egiteko eta premia aldakorren arabera egokitu beharreko etorkizuneko politikak diseinatzeko (inplikaturako gizarte-eragileen parte-hartzearekin).
- Erakundeen arteko koordinazioan sakondu, lurraldeen arteko disfuntzioak saihesteko (zergen eta gizarte-zerbitzuen arloan batez ere).
- Lana eta familia uztartzeko aukera erraztu eta, horretarako, haurtzaindegietako plaza kopurua handitu (14.000 plazako eskaria dago erantzunik gabe), eszedentziagatik eta lanaldia laburtzeagatik ematen diren laguntzak eta diru-laguntzak egokitu, eta oporraldietan aisiarako eta astialdirako jarduerak bultzatu.
- Familia ugariak hainbat eremutan dituzten berezitasunak kontuan hartu.

6 :: Gizarte Zerbitzuak

Gizarte Zerbitzuak Ongizate Estatuaren funtsezko zutabeetako bat dira bizitza autonomoari eta kalitatezkoari bide emateko behar diren baliabideak eta mekanismoak direlako.

Horregatik, Eusko Alkartasunak uste du gizarte-zerbitzuekiko sarbidea orokortu egin behar dela herritarren eskubide gisa. Horretarako, honako hau proposatzen dugu:

- Herri-administrazioen arteko koordinazioa eta lankidetzak bultzatzea gizarte-zerbitzuen sistema integrala eratzeko.
- Gizarte-zerbitzuen sareak etengabeko arreta ematea sartzen den unetik bertatik gizarte-zerbitzuak pertsona bakoitzaren premietara egokituz.
- Gizarte-zerbitzuen plan estrategiko baten bitartez, gizarte-zerbitzuen jardun koordinatuaren esparrua planifikatzea.
- Etengabe eguneratzea gizarte-zerbitzuen etorkizuneko plan estrategikoa, aldaketa demografikoen eta mendetasunaren premietara egokitzeko.
- Hainbat zerbitzu, hala nola egoitza-zentroak eta harrera-etxebizitzak antolatzea.

2.2.3 EGI AZKO AUKERA BERDINTASUNA

1 :: Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna

1.1 Emakumeen eta gizonen arteko aukera-berdintasuna

Emakumeek eta gizonen gizaratean partaidetza berdina izateak gizarate horrek zer demokrazia-maila duen erakusten du. Nolanahi ere, estatistikek eta zifrek erakusten dute emakumeen partaidetza oraindik ere ez dela nahikoa:

EINek argitaratutako Soldata Egiturari buruzko Inkestaren arabera adin guztietako gizonen jasotzen duten batezbesteko soldata emakumezkoena baino % 26 handiagoa da. Bestalde, azpimarratzen du ikasketa-maila handiago batek ez dituela nahitaez soldaten arteko ezberdintasunak desagerrarazten. Izan ere, zenbait sektoretan ezberdintasun horiek handitu egiten dira, adibidez industrian. Sektore horretan soldata-diskriminazioa handiagoa da diplomatura edo lizentziatura dutenen artean.

Enpleguaren arloan, adierazlerik sendoenek, esaterako jarduera-tasak, okupazioak eta langabeziak, agerian uzten dute emakumeek lan-merkatuan bizi duten diskriminazio-egoera.

EUSTATEk argitaratutako Denbora Aurrekontuen Inkestaren arabera emakumeek gizonen denbora bikoitza eskaintzen diote pertsonak zaintzeari eta hirukoitza etxeko lanei. Gizonen, ordea, denbora gehiago eskaintzen diote aisiari, lan profesionalari eta prestakuntzari. Emakumeek beren asteko lanaldiaren ia % 60 eskaintzen diete ordainsariarik gabeko lanei, eta gizonen euren lanaldiaren % 74 soldatapeko lanei.

Pobrezia eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Eusko Jaurlaritzaren Inkestak agerian uzten du emakumeek gehiagotan jasaten dituztela egoera kaxkarrak gizonekin alderatuta. Izan ere, pobrezia edo ongizate-gabezia jasateko arrisku handiagoa duten familiak emakumezkoak buru direnekoak dira gehienbat.

Emakumeen ahalduntzeari dagokionez, ikerketek adierazten dute emakumeek desberdintasuna jasaten dutela gizarate-, ekonomia-, eta kultura-arloko eremuetan duten partaidetzari dagokionez; izan ere, emakumeek oso gutxi hartzen dute parte erabakiak hartzeko egituretan.

Horregatik, Eusko Alkartasunako emakume eta gizonok, gizonen eta emakumeen arteko berdintasunari buruzko politikak garatu eta gauzatzeko beharrezko inguruan eztabaida politikoa sortzeko dugun konpromisoa berretsi nahi dugu. Horretarako, familia eta lana uztartzeari eta erantzukidetasunari lotutako Europako eredu jarraituko diegu, eta komunikabideetan emakumei ematen zaien tratua zaindiko dugu.

Izan ere, emakumeok bizitza politiko, ekonomiko, kultural eta sozialean gero eta parte-hartze aktibo handiagoa dugun arren, eta Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Euskal Legea ildo horretan aurrerapen handia izan den arren, oraindik ere desberdintasun handiak daude gizonen eta emakumeen aukeren artean.

Pertsona guztiek –gizon zein emakume– baldintza berdinetan parte hartzen duten arte demokrazia benetakoa izango ez dela uste dugu. Horregatik, guretzat lehentasunezkoak dira honako hauek:

- Aukera-berdintasuna Giza Eskubide gisa hartzea.
- Arlo bakoitzean dagoen berdintasun-maila diagnostikatzea.
- Gizonen eta emakumeen arteko berdintasunaren printzipioari buruz sentsibilizatzea.
- Emakumeen ahalduntzeari lehentasuna ematea.

- Administrazioako langileak berdintasunaren arloan gaitzea erabakiak hartzerakoan, jarraibideak ematerakoan, programak egiterakoan, eta abar, generoaren ikuspuntua aintzat har dezaten
- Lan-merkatuan diskriminazioa ezabatzeko beharra azpimarratzea.
- Familiaren esparruan baterako erantzukizuna sustatzea.
- Lana eta familia uztartzeko politikak garatzea.
- Herritar guztien eskura egongo den gizarte-zerbitzuen sarea eratzea.
- Herri eta hirietan emakumeen eta gizonen bizi-kalitatea hobetuko duten diseinuak sustatzea, haien premia eta egoera ezberdinetara egokituz

1.2 Genero-indarkeriaren aurka.

Emakumeek, emakume izateagatik bakarrik jasaten duten biolentziari atal berezi bat eskaintzea beharrezkotzat hartzen dugu. Indarkeria hori Giza Eskubideen urraketa da, eta, hortaz, Eusko Alkartasunak kondenatu eta arbuiatu egiten du, eta gure ustez giza garapenerako traba bat da, eta eragozpen bat berdintasunean oinarritutako beste mundu bat eraikitzeko.

Baina horretaz gain, biolentzia horrek argi uzten du emakumeen eta gizonen arteko botere-harremanak ez daudela orekatuak eta gaur egun oraindik gizonen eta emakumeen arteko rol-banaketa ezberdina dagoela. Datuek argi uzten dute jarrera horiek zuzendu beharrean areagotzen ari direla.

Horregatik, Eusko Alkartasunak behin eta berriz esaten du “persona guztien eskubide guztiak, salbuespenik gabe” errebindikatu behar direla, eta beharrezkotzat jotzen dugu:

- Gizarte guztia inplikatzeko genero-indarkeriaren arazoaren konponketan, portaera horiek guztiak onar ez daitezen sustatuz.
- Aukera-berdintasunean sakontzea, eskubide-berdintasunean, emakumeen autonomian eta askatasunean indarra jarriz. Prebentzio-politikak.
- Etxeko tratu txarren eta sexu-erasoen biktima diren emakumeekiko arreta hobetzeko Erakundearen arteko Akordioa eguneratzea bultzatzea, jardun-protokoloak zehaztuz eta arreta integrala bermatuz.
- Zerbitzuak areagotzea, bereziki larritasun-zerbitzuak, harrera-zerbitzuak, topaguneak, arreta psikosoziala.
- Tratu txarrak pairatu dituzten emakumeen autonomia indartzeko baliabideak bideratzea.
- Tartean sartuta dauden profesionalak prestatzea.
- Azterlana eta ikerketa sustatzea, tratu txarren arrisku-egoerak atzemateko adierazleak definitzeko.

2:: Sexu-orientazioagatik eta genero-identitateagatik diskriminaziorik eza

Herritarren eskubideen inguruan dugun ikuskera errepublikanoa pertsona guztien erabateko berdintasunean oinarrituta dago, eta giza eskubideak ekintza politikoaren funtsezko zutabeak dira guretzat. Ikuskera horretatik abiatuta, Eusko Alkartasunak gaitzetsi egiten ditu sexu-orientazioagatik edo genero-identitateagatik giza eskubideen kontra egiten diren gehiegikeriak eta urratzeak.

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

Tamalez, horrelako diskriminazioak gertatzen dira oraindik legeen, lanaren, hezkuntzaren edo gizartearen eremuetan. Egoera horri aurre egiteko, gizarte-eraldaketara bideratutako politika aktiboak sustatuko ditu EAJ. Horretarako, honako hau proposatzen dugu:

- Hezkuntza-sisteman errespetuaren, berdintasunaren, askatasunaren eta erantzukizunaren printzipioak sustatuko dituzten sexu-heziketako programak egin daitezzen bultzatzea.
- Hezkuntza-sisteman lan-taldeak sortzea, material didaktikoek printzipio horiek jaso ditzaten, diskriminazioen oinarri izan ez daitezzen eta gizarte-errealitate guztiak isla ditzaten.
- Osakidetzak genero-berresleipenerako prozesuen erabateko estaldura bermatzea (beharrezkoak diren tratamendu guztiekin, hots, tratamendu kirurgiko zein psikologiko espezializatu guztiekin), baita pertsona horiek laneratzeko eta gizarteratzeko neurriak ere.
- Arartekoak diskriminaziorik eza bermatuko duten politiken jarraipena egitea.

3 :: Gazteria

Gaur egungo gazteria belaunaldirik prestatuena izango da prestakuntzari dagokionez. Hala eta guztiz ere, hainbat egoera — langabezia eta lan-kolokatasuna ohiko bizimodu bihurtzea, esaterako— direla medio belaunaldi gazteenekoak ezin dira emantzipatu; izan ere, ez dute enplegu egonkorrik, eta, beraz, ez dute ziurtatuta independentzia ekonomikoa, ezta etxebizitza lortzeko aukera ere.

Parte izateko, parte hartzeko eta inplikatzeko eskatzen zaio gazteari; horretarako, ordea, berak aukeratu eta egokitu ez dituen metodoak proposatzen zaizkio. Hain zuzen ere, gazteei beren prestakuntzaldian ez zaie inoiz aukeratzeko eta parte hartzeko aukerarik ematen. Hori horrela, Gazte Plan izenekoak egiteko udalerrri-mailara jaisteko ekimenak (beharrezkoak dira) egon arren, horretarako dauden tresna eta metodologiak oso mugatuak dira.

Gazte izateko prozesua gero eta lehenago hasten den eta gero eta gehiago irauten duen etapatzat hartu behar da. Etapa horrek askotariko adinak hartzen ditu eraginpean, eta adin-tarte bakoitzean premia jakin batzuk izaten dira. Esate baterako, 19 urteko pertsona baten premiak eta 29 urteko beste batenak ez dira berdinak, eta, beraz, irtenbideek ere desberdinak izan behar dute.

Hori dela-eta, Eusko Alkartasunarentzat helburu utziezinak dira honako hauek:

- Gazteriaren premien eta gizarte-joeren identifikazio goiztiarra.
- Formalismoak eta artikulatu konplexuak alde batera uztea, informazioa biltzeko unean uneko formula errazak bilatzea, inplikazioa lortzea eta lehentasunak ezartzea.
- Gazte-erakundeei ere balio egokia ematea, hau da, ez ditugu handietsi behar, ezta gutxietsi ere.
- Gazteria-politikan immigrazioaren ikuspegia sartzeko, eremu hori bere osotasunean lantzeko eta ez ahazteko gure errealitatean gero eta garrantzitsuagoa den zati bat.
- Aukera-berdintasuna ezartzen duten politikak sortzea, hitzetatik gertakarietara igaroz.
- Gazteria-politikak zeharkakotasunera bideratuta egon behar du, baita generoko politikak eta ingurumenekoak ere.
- Gaztearen ahalduzkoaren aldeko apustua egiten dugu eta gazteak gainerakoek dituzten baldintza berak dituela onartu behar dugu.

3.1 Gazteriari buruzko Legea

Gazteriari buruzko Legea sortu nahi dugu, gazteentzako politika integralak biltzen dituena. Zeharka eta gazteen esperientziak eta eskaerak abiapuntutzat hartuta legezko indarra bildu eta ematen duen araudia, baita eskubide eta betebeharrak guztiak dituen gaztea garatzeko behar diren tresnak nahitaez dituena ere.

Gazteak agente aktibotzat hartu behar dira proposatzen diren organo eta neurri zehatzetan, eta ezarri nahi dugu administrazioak behartuta egon daitezela gazteriaren agenteekin eta gazteekin erkatzera gazteen kolektiboan eragiten duten politika guztiak; aurrera eginez gune aholku-emateetan ez ezik erabakitze guneetan ere, benetako demokrazia parte-hartzailea lortzeko urrats eraginkorrak emanez.

Administrazio barruan egitura egonkorra sortzen duen Legea, betearazteko gaitasun eta protagonismo handiagoa duena garapen egokia bermatzeko eta gazteriari dagokionez Legeak ematen dituen eginkizunak behar bezala garatu eta betetzeko.

Egoera hori kontuan hartuta, Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du:

- Honako funtsezko hiru helburu hauek lortzen dituen Gazteriari buruzko Legea egitea:
 - Gazte emantzipazioa erraztea zeharkako politikak finkatuz, eta sailen arteko nahiz erakundeen arteko koordinazioa gauzatuz.
 - Kalitateari buruzko gutxieneko batzuk bermatzea bereziki gazteak sustatzera bideratutako zerbitzuak eta ekipamenduak emateari dagokionez.
 - Euskal gazteriak parte hartzeko eta haiekin hitz egiteko bideak handitzea tokiko eremuan ere bide egonkorak sortuz, elkarrekin sartuta dagoen eta sartuta ez dagoen gazteriari ere leku emanez.
- Gaztearekin zerikusia duena azaleratzeko Neurriak eta Programak. Udalek egindako programez ari gara.
- Parte-hartze aktiboa udal-politikan, hartarako gune egokiak sortuz. Gazteekin egindako programez ari gara.
- Kogestio-esperientziei hasiera ematea programa eta helburu jakin batzuetarako. Gazteek egindako programez ari gara. Aldi berean, udalerrri bakoitzak Boluntarioritza eta Enplegu Plan bat garatzea, Euskal Administrazioarekin batera.
- Erakundeen arteko koordinazioa gazteentzako aisiarako eta astialdirako alternatibak sustatzeko eta eskaintzeko udal bakoitzak gauzatutako programa espezifiko baten bitartez, Prestakuntzara, Balioetara eta Aisiara bideratutako ekintzak bultzatuz biztanleria gaztearen kirol-jardueren bitartez.
- Zerbitzu publikoak erabiltzeko bonu berezia sortzea enplegurik gabeko gazte guztientzat; hain zuzen ere, gazte-txartel bat sortzea kiroldegietarako, kultura-ekitaldietarako eta garraio publikorako sarbidea emango diona.
- Gizarte Kapitalaren sorrera indartzea eta bultzatzea funtsezko balioak (gizarte- eta komunitate-konpromisoa eta -erantzukizuna, nazioarteko solidaritatea eta genero-berdintasuna, giza eskubideekiko errespetua eta kultura arteko elkarrizketa, esaterako) hedatuz, ekitaldiak antolatuz gazteekin eta gazteentzat.
- Gazteen emantzipazioa erraztea alokairuko etxebizitzaren mugikortasuna sustatuz eta horretarako laguntzak ezarriz.
- Gazte-enplegua sortzen laguntzen duten sektoreak sustatzea I+G+Bren politiken inguruan.
- Erakundeak gazteei irekitzea. Gure erakunde-errealitatea ezagutzeko programa ikastetxeentzat.
- Gazteen ikuspegitik eta gazteentzat egindako arte-ekimen berrietarako diru-laguntzak bultzatzea eta Kultura Sailarekin koordinatzea.

3 :: Immigrazioa

Immigrazioa egungo errealitatea dugu, eta botere publikoek errealitate horrek eragiten dituen beharrei erantzuteko beharrezkoa den adostasuna izan dezaten eskatzen du; adostasun horrek elkarbizitzaren eta etorkinen integrazioaren sustapenari heldu behar dio batez ere.

Eusko Alkartasunak honako hauek defendatzen ditu:

- Etorkin guztien Giza Eskubideen erabateko eta berdintasunezko errespetua, horien legezko egoera edo administrazio-egoera edozein izanik ere.
- Herritartasun barne-hartzailearen kontzeptua, etorkinei komunitate politikoan bete-betean parte hartzeko eta, aldi berean, beren nortasunari eusteko aukera emango diena.
- Kulturen arteko elkarbizitza, gainerakoen errespetuan eta onarpenean oinarritua, eta kultura ezberdinen arteko elkarrizketa ahalbidetuko duena.

Horregatik, honako hauek gauzatzea proposatzen dugu:

- Herritarrak sentibilizatzeko kanpainak sustatzea, kultura-aniztasuna eta gizarte-pluraltasuna onar dezaten, eta belaunaldi berriei garrantzi berezia ematea, eskola-programetan gai horiek sartuz.
- Zentzuzko egokitze-prozesuetako akonpainamenduan lan egiten duten profesionalak prestatzeko eta gaitzeko programak indartzea, estaturik gabeko beste hainbat errealitate nazionalak (esaterako, Quebec) etorkinentzako integrazioaren kontzeptua erabiltzen duten modu berean.
- Gizarte eta kulturari buruzko eta kolektibo horientzako enplegurako prestakuntza- eta orientazio- programak abian jar daitezen sustatzea.
- Pertsona horien ezkutuko enpleguaren eta lan-esplotazioaren aurka borrokatzea.
- Informaziorako eta zerbitzu publikoetarako sarbidea bermatzea, eskubideetan eta betebeharretan prestakuntza emanez.
- Atzerriartasun-eskumena erreklamatzeko, jatorrian kontratatzea errazteko, Euskal Ordezkaritzen eta Euskaletxeen sare zabala aprobetxatuz, eta beraz, horren bitartez aurreko mendean emigrazioaren bidea egin zuten euskaldunen belaunaldien ondorengoak itzul daitezen erraztuz.

2.2 4 OSASUNA

Osakidetzari buruz hitz egiten dugu, berdintasunezko eta ongizatezko gizartearen oinarri den doako Asistentzia Sanitario unibertsalari buruz, hain zuzen ere, Eusko Alkartasunak defendatzen duen gizarte-ereduaren zati dena.

Horrela, 2008ko erdialdean, Osakidetzaren 2008-2012ko Plan Estrategikoa argitara eman zen. Plan hori asmo handiko eta gogo oneko proiektua dela eta hein handi batean guztiok onar dezakegula aitortu behar dugu.

Adierazitako Plan horretan, honako konpromiso zehatz eta espezifikoa hauek aurki ditzakegu: arreta espezializatuko lehen kontsultetarako eta proba osagarrietarako 30 eguneko gehieneko atzerapena, kirurgia onkologikorako eta bihotzeko kirurgiarako gehieneko itxaronaldiak, eta hain zehatzak ez diren beste hainbat konpromiso, hala nola, azpiegituren eta ekipamenduen modernizazioa eta egokitzea, edota gaur egun Osakidetzako zuzendarien irizpideekin bat ez datozen beste hainbat konpromiso generiko, esate baterako, lehen mailako arretaren asistentzia hobetzea eta baliabideak premietara egokitzea.

Osasun Sailak aurre egin beharko dien errealitate aldakorrek aztertzen dira Plan Estrategikoaren garapenean, eta hainbeste hilabete lan-gatazkan eman izanak Euskal Osasun Publikoan eragindako ospe-galtzea (lan-gatazka hori gainditu egin beharko dugu) ahazten dute, eta baita Osasun Pribatuak osasunaren esparruko profesionali dagokienez egiten duen lehia ere, gaur egun errazagoa baita profesional horiek erakartzea. Izan ere, esan daiteke eskusibotasun-osagarria desagertu egin dela, mediku guztiek jasotzen baitzuten.

Era berean, datozen lau urteetako erronkak iragartzen dituzte:

- Erabiltzailearen, pazientearen eta gizartearen behar aldakorrei erabat eta modu eraginkorrean erantzutea.
- Erabiltzaileentzat eta Osakidetzako pertsonentzat Erakunde erakargarriagoa izatea.
- Berrikuntzaren kultura zabaltzea (berrikuntza soziala, antolatzailea eta teknologikoa), eta baita hura jardun-esparru guztietan aplikatzea ere.
- Erakundearen iraunkortasuna bermatzea.

1 :: Osasun integratzailea XXI. menderako

Plan Estrategikoaren erronkak, logikoa denez, onargarriak dira, baina Eusko Alkartasunak haratago joan nahi du, lehen mailako arretako, arreta espezializatuko eta osasun publikoko zerbitzuak bateratuko dituen osasun-erakunde bat lortzeko.

Gure osasun-sisteman lehentasuna osasuna gizatiartzeak eta beste hainbat parametro barnean hartzeak izatea nahi dugu, kalitate-konparazio bakoitzean soilik datuak eta zenbaki-ratioak ez balioesteko.

Hori dela-eta, funtsezkotzat hartzen ditugu honako hauek:

- Aurrekontua pixkanaka handitzea, BPGaren gaur egungo % 5etik % 7ra.
- *Osasun Publikorako Hezkuntza eta Sustapen* programak gehitzea eta hobetzea.

- Etorkizuneko premiei begira, prestakuntza-planak, fakultateak, eskolak eta espezializazio-zikloak egokitzea eta, horretarako, medikuntzako eta erizaintzako ikasle kopurua handiagotzea eta etorkizunean defizita egongo dela nabarmentzen den sailetan (hala nola Anestesiologian, Errehabilitazioan, Pediatrian, Erradiologian eta Traumatologian) gure ospitaleetako prestakuntza-gaitasun guztia baliatzea. Horixe da biztanle bakoitzeko sanitarioen kopurua handitzeko eta aurreikus daitekeen defizitari aurrea hartzeko bidea.
- Erizaintzako espezialitate berriak sustatzea: Tresneria kirurgikoa.
- Lehen mailako asistentziako zentroak sustatzea eta hobetzea, eta, horretarako, diagnostiko zehatzagoak lortzeko baliabideak ematea eta gaur egungo ordutegiari eustea, ospitaleetako larrialdietan kolapsoa saihesteko. "Bereizmen handiko lehen mailako asistentzia"
- Kontsulta guztietan gaixo bakoitzari eskaini beharreko denborak luzatzea, kontsulten kalitatea hobetzeko.
- Osakidetzako sanitarioak nazioartean ospe handia duten zentroetara joateko (etengabe eguneratzeko asmoz) Plan bat ezartzea.
- Ikerketa eta Berrikuntza, ospitaleak prestakuntza-zentroekin (Unibertsitateekin) zuzenean lotuz. Euskadin zentro anitzeko ikasketak sustatzea.
- Lana bateragarri egitea. Haurtzaindegiak eta eguneko zentroak beharrezkoak dira ospitale handietan. Osasuneko profesionalen lan-ordutegiak mendeko senitartekoen eta haur txikien zainketaekin bateraezina dira.
- Nazioarteko lankidetzaren hondamendi naturaletan. Hondamendi-egoeretan presaz jarduteko talde bat sortzea, diziplina anitzekoa.
- Benetako erabilera (esate baterako, pazientearen funtsezko datu eguneratuak: datu klinikoak eta medikazioa) edukiko dituen Osasun Txartel informatizatua, lehen mailako arreta espezializatuarekin konektatuko duena, eta horretaz gain, farmaziako produktuen banaketa kontrolatzea ahalbidetuko eta medikamentuak metatzea eta xahutzea ekidindo duena.
- Hartz-osasuna helduentzat. Gure haurrei PADla (Haurren Hartzak zaintzeko Programa) ezarri ondoren, hartz-osasuna jasotzen duten pertsonen adina areagotzen den heinean pertsona horiei lagundu behar diegu, herritar guztiengana iristen den arte.
- Ebakuntza-geletako material kirurgikoko biltegiaren robotizazioa (denbora kirurgikoa murriztuz), eta izakinen inguruko ezagutza eta kontrola.
- Etxeko ospitalizazioko zerbitzuak zainketa aringarrietako asistentziarako (BGBK, neoplasiak, giltzurruneko gutxiegitasuna, bihotzeko gaixotasunak, gaixotasun neurologikoak eta HIESa) erabiltzea eta zerbitzu horiek areagotzea, pazienteari etxean bertan heriotza duina eskaini diezaioketen talde espezializatuak sortuz.
- Diabetesa edota gaixotasun baskularrak dituzten pazienteei podologia-zerbitzua ematea.
- Asistentzia homeopatikoa eta osteopatia-asistentzia Osasun Publikoko zerbitzuan txerta dadin sustatzea, eta, Medikuen Elkargoekin lankidetzan, titulazioa baliozkotzea.
- Arratsaldeko jarduera normalizatzea. Gaur egun, ospitaleetan osasungintzako profesional boluntarioek gauzatzen dute zerbitzu hori aparteko ordainsarien bitartez. Eskuragarri dauden baliabideak optimizatu behar ditugu.

- Zilborresteko odolaren banku publikoak. Etorkizunean, zelula amak ikertu ondoren, haur horientzat baliagarri izango dira.
- Hainbeste aldiz frogatu dugunez, gure herriak solidaritate-espíritu handia du, eta horri esker, odola eta organoak ematean oso emaitza onak lortzen ditugu; solidaritate-espíritu hori aprobetxatuz, amaren esne Bankuen ezarpena emateen bitartez hedatzea, haur goiztiarrentzat.
- Pneumokokoen aurkako txertoa txertoen egutegian sartzea.
- Ospitaleetako eta lehen mailako arretako zentroetako itxarongeletan mezuak adieraziko dituzten informazio-pantailak instalatzea; honako bi helburu hauekin: Osasunaren Kultura finkatuko duten mezuak (izan ere, prebentzioa etorkizuneko Osasun Politikaren funtsezko alderdia baita), eta pazienteari Osasungintza aintzat hartzen irakatsiko dioten mezuak, doakoa eta unibertsala delako gaizki erabiltzea saihesteko, guztion artean.
- Gipuzkoan Psikiatriako zerbitzu osagarri bat sortzea.
- Lepondoko minbizia bahetzeko eta papiloma birusaren kontra txertatzeko programa osatzea.
- Gaixotasun genetikoaren inguruko azterketa eta aholkuak bultzatzea.
- Digitalizazio erradiologikoa osatzea.

Horretaz gain, eta egungo asistentzia-sarearen osagarri gisa, gure ospitaleetako azpiegitura hobetu eta areagotu behar dugu. Horretarako, honako hauek bultzatuko ditugu:

- Sareko ospitaleak pixkanaka gaixo guztientzako gela indibidualez, irisgarritasun onekoez eta erosoez hornitzea. Euskadin oraindik badaude aire giroturik gabeko zentroak.
- Gernikako, Urdulizko eta Enkarterrietako ospitaleak amaitzea, eskualdeko ospitale gisa eta asistentziarik onena eskaintzeko aukerarekin.
- Gipuzkoan egonaldi luzeetarako ospitale bat sortzea.
- Laguntza bidezko ugalketan espezializatutako Zentroak sortzea (abangoardiako bitartekoak edukiko dituzten unitateak, Lurralde bakoitzeko gutxienez bat). Porroten indizea handiagoa izan ohi bada ere, 40 urte bete ondoren ama izan nahi dutenek kezkatzen gaituzte, eta laguntza eman behar diegu. Programa batean onartzeko irizpideak ezin dira amaren adinagatik murriztu. Emakumeek amatasun-adina atzeratu dute, eta, horregatik, ama izatea lortzeko arazoak dituzte eta zentro pribatuetara jo ohi dute.
- Arabako errehabilitazio-zerbitzuak zabaltzea.
- Sareko ebakuntza-gelen kopurua handitzea.
- Kontsultetarako espazioa irisgarritasun-irizpideekin zabaltzea.

2.2.5. ETXEBIZITZA

1.: Etxebizitza izateko eskubidea ezkerreko jarrera solidario batetik

Eusko Alkartasunaren ekintza publikoaren presazko eta beharrezko lehen jokalekuan kokatzen diren elkartasuneko eta gizarte-kohesiozko politika multzoaren zati banaezina osatzen du etxebizitza duina izateak.

Espekulazio lazgarriaren eraginez, populazioaren maila askok ezin izan dute etxebizitza duinik lortu, eta beraz, bideraezin bilakatu da etxebizitza izatea, alokairuaren zein jabetzaren bitartez. Horretan eragina izan duten faktore ugari daude, eta guztiok ezagutzen ditugu. Halere, **botere publikoen ekintzarik ezak edota ekintza-eskasiak ere eragina izan duela** egia da, lurzoru politikari dagokienez zein etxebizitza babestuen politikari dagokienez.

Herritarrek etxebizitza-politikaren eraginkortasunari ematen dioten garrantziak norabidea sakonki aldatzea eskatzen du, neurri sorta konplexu baten eta erakundeen oso inplikazio biziaren bitartez.

Jarrera aurrerakoi eta solidarioaren bitartez, aditza eta etxebizitza izateko eskubidea **eskubide publiko subjektibo** gisa bermatzea izan behar ditugu abiapuntu, Ongizate Estatuan sakontzeko politiken elementu banaezin diren etxebizitza babestuen politiken bitartez.

Lanerako eskubidearen eraginkortasunarekin batera (batik bat lan egonkorra), **bizitza-proiektu pertsonala gauzatu ahal izateko autonomia pertsonalerako bermearen** elementu funtsezkoenetakoa dugu etxebizitza izateko eskubidea.

Etxebizitza izateko eskubidea bermatzea, hau da, eskubide horren eraginkortasuna etxebizitza babestuen politiken bitartez, beraz, pertsonaren duintasunean integratzen da zuzenean, eta Giza Eskubide guztiei zentzua eta edukia ematen dien muin bihurtzen da.

Etxebizitza-politikari dagokionez, ezkerreko jarrera solidario batek funtsezko hiru euskarritatik abiatu behar du:

- Etxebizitza duina izateko eskubidea eskubide publiko subjektibo gisa ulertzea.
- Lurzoru Politikak.
- Inplikaturako erakunde publiko guztien arteko eta horien eta sektore pribatuaren arteko Ituna.

1.2. Eskubide publiko subjektiboa

Legeari dagokionez, etxebizitza izateko eskubidea eskubide publiko subjektibo perfektu gisa taxutu behar da, hau da, **botere publikoek benetan bermatu** behar duten eskubide gisa.

Lehen adierazi dugun bezala, pertsonaren duintasunarekin zuzenean lotzen da eskubide hori, eta bizitza-proiektu independente eta duin bat gauzatzeko funtsezko berme- eta eraginkortasun-elementu gisa taxutzen da.

Eskubide hori legearen bitartez taxutu behar da, eta horretarako, botere publikoek baldintza jakin batzuekin gauzatu (bete) egin behar dute taxutze hori, eta baita eskubide hori ez gauzatzea Epaitegietan erreklamatu ahal izatea ahalbidetu ere, benetan gauza dadin.

1.3 Lurzoru Politikak

Lurzorua behar adina kantitatez eskainiko duen eta prezioak hirigintza-aukeren arabera ezarri beharrean, lurzoruaren balio objektiboen arabera ezarriko dituen lurzoru-politika; lege-neurrien bitartez gehienezko prezioak aurreko erabilera-balioaren arabera ezarriko dituen lurzoru-politika; nolana ere, prezio horiek lurzoruaren desjabetzerako erreferentzia gisa balioko lukete.

Administrazio publikoek, etxebizitza duina lortzea laboratuko duten lurzoru-politikak gauzatzeko, lege-neurri sorta zabala

dute.

Orobat, hirigintzagune berrietan haur-eskolak eta zaharrentzako asistentziaguneak sortzeko lurzorua gordeko dela bermatzeari beharrezko deritzogu.

Horren ondorioz:

- Lurzoruaren Euskal Lagea aldatzea proposatzen dugu, hau da, garapen berriko hirigintzagune guztietan bete behar diren gutxieneko estandarren barruan (asistentziarako edota atsedenekuetarako gutxieneko erreserbekin gertatzen den bezala) betebeharru bat sartzea, etorkizunean haur-eskolak eta zaharrentzako asistentzia-guneak eraikitzeko lurzorua gordetzeko betebeharru, hain zuzen ere; betebeharru horren xedea haien bizilekuaren inguruan horretarako guneak ezinbestean edukitzea izango litzateke.

2 :: Erakundeen arteko ituna eta gizarte-ituna

Legeen ontasuna erabateko ezerezerria bihurtzen da **gauzatzeko konpromisorik ez badago eta politika publikoen alor bakoitzerako finantzazioak nahikoak eta espezifikokoak ez badira.**

Batetik, populazioaren maila askorentzat (batik bat gazte gehienentzat) etxebizitza duina izateak dituen gabezia handiak direla-eta, eta bestetik, etxebizitzaren eraikuntzaren dezelerazioaren eraginez (horretaz gain, enplegu asko galduko direla aurreikusten dela alde batera utzi gabe), **erakundeen arteko itunak eta gizarte-itunak** sinatzeko premia lehen baino handiagoa da.

2.1 Erakundeen arteko ituna

Besteak beste, honako gai hauei aurre egingo dien ituna:

- a) Benetako etxebizitza-eskariaren eta nahi den tipologiaren kuantifikazioa.
- b) Epe motz eta ertainerako, lurzoru eskuragarri urbanizatuaren eta etxebizitzaren beharrei erantzuteko 8-10 urteko denboraldia epekatzea.
- c) Erakunde-maila bakoitzari dagozkion erantzukizunak eta ekintzak zehaztasunez identifikatzea eta horiek koordinatzea.
- d) Herri-administrazio bakoitzaren berezko baliabide finantzarioen eta besteren baliabide finantzarioen kuantifikazio epekatu eta xehatua (beharrezkoa den lurralde-identifikazio mailarekin), eta erakunde bakoitzak erakunde-maila bakoitzean bere gain hartzen dituen betebeharru finantzario epekatuak.
- e) Hirigintza-tresnak sustatzea, azkartzea eta onartzea, eta hala badagokio, gainerako lurralde-erakundeek udalerriei laguntza tekniko eta finantzarioa ematea, horri lotutako funts espezifikokoak barnean hartuz.
- f) Etxebizitzak birgaitzeko politikak berriz sustatzea, arkitektura-oztopoen ezabapena barne.
- g) Zerga-kenkarien eta etxebizitza erosteko zenbatekoaren erregimena, hala badagokio, etxebizitza librea alokatzea faboratuko duena.
- h) Hutsik dauden etxebizitza libreak mobilizatzeko neurriak, alokairuaren aldekoak.

Ezaugarri horiek edota bestelako edozein ezaugarri edukiko dituzten itun bat sinatzea ezinbesteko erronka dugu.

2. 2 Gizarte Ituna

Alabaina, erakundeen arteko ituna ez da nahikoa izango baliabideak mobilizatzeko finantza-sektorearekin **gizarte-itunik** sinatzen ez badugu. Horri dagokionez, **Eusko Alkartasunak zorpetze publikoaren aldeko apustua egiten du**. Horretaz gain, gizarte-itunak, batetik, sustatzaileen eta eraikitzaileen elkarretera zabaldu behar du, eta bestetik, sektore horiek etxebizitza babestuak sustatzeko politiketan inplikatzeari bideratuko duen diagnosi eta erantzun komun batera iristeko ahalmena eman behar du.

Bi itun horien negoziaketa berehala has daiteke, eta berehala hasi behar da. Batetik, merkatu librean etxebizitza duina erosteko zailtasun ekonomiko gairak dituzten sektoreei baliozko erantzun egokia emateak duen garrantzi sozialaren eraginez (izan ere, bizitza-proiektu pertsonala gauzatzeko oztopo dira zailtasun ekonomiko horiek), eta bestetik, egun bizi dugun krisialdi ekonomikoa (kasu gehienetan, espekulazioak kalte egin dion higiezinaren sektorean bildua, eta nolabait ere, enpleguan eragin larriak izan dituen) edo finantza-sektorearen likidezia-arazoak direla-eta, itun horiek sinatzea are premiazkoagoa eta presazkoagoa da.

3 :: Neurri osagarriak

Etxebizitza duina izateko eskubidea bete ahal izateko eraginkorrak eta egokiak izan daitezkeela deritzegun edonolako erabaki eta jardun guztiak sostengatu ditu Eusko Alkartasunak. Hori bazter utzi gabe, ezinbesteko lau jardun daudela deritzogu:

3.1. Udal-planak eta udalaz gairako planak

Hirigintza-plangintzako tresna orokorrek dagokion udaleko etxebizitza-premiak hainbat faktoreren arabera eta zorrotasunez kuantifikatuko dituen **etxebizitza-plan zuzentzaile** bat barnean hartzea ezinbestekoa da; adierazitako faktore horiek honako hauek izango lirateke: demografia-aurreikuspenak, etxebizitza eskatzen duten pertsonen Erregistro publikoek eskaintako datuak, edota modalitate desberdinen tipologia eta horien finantzaketa, hori guztia dagokion Gobernuarekin koordinatuta, eta lehen adierazi ditugun itunen bitartez har daitezkeen erabakiak aintzat hartuta.

Hirigintzaren eta etxebizitzaren arteko lotura begi-bistakoa denez gero, herritarrek parte hartzea ahalbidetzen duten **hirigintza-plangintzaren aholku-kontseiluek** ere etxebizitza-politikaren ituntzean esku hartu beharko lukete.

Nabaria dirudi etxebizitza-premien eta eskatutako tipologiaen kuantifikazioak etengabeko jarraipena eta Erregistroetako datuen garbiketa eskatzen dituela.

3.2 Etxebizitza-tipologia eta BOEen eskaintza publikoa

Ahal den heinean, babes publikoko etxebizitzaren eskaintza gizarte-eskaeretara eta pertsonen edota elkarbizitza-unitateen premietara (nola alokairuan, hala azalera-eskubidepean edo jabetzan) egokitu behar da. BOE tradizionalak (erregimen orokorrekoak edo etxebizitza sozialetakoak), zein zuzkidura-bizitoki edo etxebizitza tasatuko modalitate berriak.

Jakina, etxebizitza-mota horietako bakoitzaren esleipena gehienezko eta gutxienezko diru-sarreraren arabera ordenatu beharko da.

Eusko Alkartasunak azalera-eskubidepeko etxebizitzari buruzko eztabaida hastea proposatzen du. Hasi batean, etxebizitzaren prezioa lurzoruaren prezioan eraginik izan gabe merkatzeko pentsatu zen (hala ere, hirigintza-kostuetan ondorioak daudenean, hein batean lurzoruaren kostuetan ere ondorioak egon ohi dira, lurzoru urbanizatuak baitira), eta denborari mugatuta dagoen jabetza denez gero, lurzorua saltzea ere berriz planteatu daiteke, denboraldi bat igaro ondoren, behinik behin, are gehiago egun azalera-eskubidea berriztagarria izatea planteatzen dela kontuan hartuta. Kasu horretan, produktua lurzoruaren ondare publikoetan sartu beharko da, haz dadin. Etxebizitza, normalean, familia-ondare bakarra dela kontuan hartu beharko litzateke.

Eusko Alkartasunak **alokairuko etxebizitza ere bultzatzen du**, sustapen publikokoa zein alokairuko etxebizitza librekoa, batik bat herri-administrazioek kudeatzen dutena. Gure aburuz, alokairu-politika sustatu behar da, eta zehazkiago, sustapen publikoko alokairuarena. Eta hona hemen hori uste izateko eta sostengatzeko arrazoia: errentariaren edota familia-unitatearen diru-sarreraren % 30eko gehienezko errentamenduaren mugen bitartez, **gazteen eskaria betetzera** bideratzen da batez ere, eta baita beste modalitatearen baten eskatzaile izaki, izena emateko epeak igaro ondoren beren eskaera lortu ez duten pertsonena ere.

Edonola ere, eta arau orokor gisa, **babes publikoko etxebizitzaren alokairu-erregimenak behin-behinekoa izan behar du**, eta gaur egun, honako hauek eduki behar ditu salbuespen bakar gisa: beste edozein erregimen lortu ahal izateko gutxieneko diru-sarrerak ez izatea, lan-egoera, edota errolatuta dagoen udalerrriaren barruan gainerako beste erregimenekin pozik ez egotea.

Gaur egun, **alokairuko etxebizitzaren parke publiko garrantzitsu bat eratzea** sustatu beharko litzateke. Horrelako parke bat eratzeraz, birgaitzera eta lurzorua erostera bideratu beharko litzateke ahalegin finantzario publikoa.

Eusko Alkartasunak babes publikoko etxebizitzaren politikari ematen dion garrantziaren funtsa, berriz diogu, pertsonaren duintasuna eta pertsona guztiek beren bizitza-proiektua autonomiaz gauzatzeko duten eskubidea da. Horregatik, era berean, pertsonen nahi eta beharren arabera behar adina modalitate eskaintzearen bitartez egokitutako etxebizitza-politika baten alde egiten dugu, ikuspegi humanista batetik, eta ez inposatutako politika baten alde.

3.3 BOE: Kalifikazio mugagabea eta ohiko etxebizitza

Etxebizitza babestuak mugagabe eutsi beharko dio kalifikazio horri, eta titularraren edo elkarbizitza-unitatearen ohiko etxebizitza izan beharko du.

Kalifikazioa mugagabea izateko arrazoia BOEaren izaeran datza, solidaritatezko eta gizarte-kohesiozko zerbitzu publikoa den aldetik, horrelakoa izango ez balitz, beteko ez litzatekeen eskubide bat bermatzeko helburuarekin. Etxebizitza babestuak ezin du trukeko balioaren egoeran geratu merkatuan, ezta etxebizitzaren titularren egoera ekonomikoa hobetzen denean eta bestelako etxebizitza bat erostea ahalbidetzen duenean ere. Horrela, etxebizitza sustatu zuen Administrazioari ezinbestean saltzeko betebeharraren aldekoak gara gu, eta gure ustez, KPIak (KPI orokorra edota dagokion modalitateko etxebizitza babestuari dagokiona) izandako igoeren ondoriozkoa baino handiagoa ezin du izan errebalorizazioak.

Era berean, titularrak edo/eta familia-unitateak edo horren edozein kidek erabiltzera zuzendua egon beharko du etxebizitzak etengabe. Horri dagokionez, gure ustez, **abusua edota lege-iruzurra saihesteko**, ikuskaritza indartu egin behar da, eta gainera, arau-hauste larrien kasuan zehapenak ezartzeaz gain, desjabetzea edo nahitaezko salmenta jasoko dituen lege-erregimen bat ezinbestekoa dela deritzogu.

3.4 Esleitzeko erregimena

Zozketa-sistemak, jakina, hainbeste jendek nahi duen ondasun baten esleipenaren gardentasuna bermatzen du. Horrek ez du esan nahi, hala ere, zozketa-sistema kasu guztietara eta bereizketarik egin gabe hedatzea zentzuzkoena denik.

Horri dagokionez, gure aburuz, gardentasunari uko egin gabe esleipen-sistema bidezkoagoa eta zentzuzkoagoa izatea lortuko duten zenbait aldaketa sartu beharko lirateke.

- Beharren araberako erantzun publiko bat proposatzen dugun aldetik, beharrak, eta beraz, esleitzeko lehentasunak, guztientzat erraz ulertzeko moduko **irizpide objektiboan araberako baremoak** ezartzeko aukeraren eraginpean daude. Baremo horiek publikoak izan behar dute.
- Esleipenik gabeko eskatzaile asko Erregistroan geratu ohi dira denbora luzean, eta kontuan hartu beharreko beste gai bat dugu hori. Horren ildotik, etxebizitza eskatzen dute pertsonak Erregistro publikoetan **gehienezko epe jakin batez izena emanda egotea** ezartzearen aldekoak gara gu; epe hori igaro ondoren, esleipen zuzena gauzatu

litzateke, zozketarik gabe, Erregistroan emandako denboraren arabera ondoz ondoko lehentasuna emanez, hasiera batean nahi zen etxebizitza mota esleitzen ez den kasuetan (eta betiere, ezberdina bada) alokairu-erregimeneko esleipen iragankorra emateko aukera egongo litzatekeela alde batera utzi gabe.

4 :: Kudeaketa publiko ona eta eraginkorra

Sektore askorentzat, etxebizitza duina izatea gizarte-arazo handia da gaur egun, eta arazo horren erantzuna ez dago legetan soilik, giza eskubide, gizarte-eskubide, eskubide ekonomiko eta kultura-eskubide gehienekin gertatzen den bezala.

Eduki solidarioa edukiko duen kudeaketa ona aldarrikatzea dakar arazo horri aurre egiteak. Aurreko helburuaren erabilera-balioaren arabera desjabetzearen erregimen orokorraren bitartez **prezioei eusteko lurzoru-politika** ezberdin bat gauza zitekeela pentsatzea nahikoa izango litzateke, etxebizitza babestua izatera zuzendutako lurzoru gisa kalifikatutako lurzoru sailkatu nahikoa eskainiz. Eta baita **baliabide publikoak mobilizatzeko** beste modu bat gauza zitekeela pentsatzea ere (ez soilik etxebizitza erosteagatiko zerga-kenkarien bitartez, bide horrek batik bat sustatzaileei mesede egin diela eta espekulazioa faboratu duela frogatu baita).

Zalantzarik gabe, legeek zenbait egoera jakin zuzen ditzakete eta zuzendu behar dituzte, eta beraz, legeek eduki behar dituzten eginkizunak aldarrikatu behar dira, are gehiago gehiengoan alde gobernatu nahi duen politika ezkertiar eraldatzailatik. Halere, beharretara egokitutako kudeaketa eraginkorraren garrantzia ere aldarrikatu behar dugu, eta argi eduki behar dugu beste kudeaketa mota bat gauza zitekeela eta erakunde publikoen ekintzarik ezak edo/eta ekintza-eskasiak eragina izan duela arazoak egun duen larritasunera iristean.

Indarreko etxebizitza-legedian ere egokia den kudeaketa, etxebizitzaren eskaria modu errealistan jasoko duen hirigintza-politika, eskueran ditugun lege-mekanismo guztietarako baliabidea, eta behar adina baliabide finantzario esleitzea –hala badagokio, zorpetzea barne- garrantzi handiena eman behar diegun baliabideak eta jarduteko moduak ditugu. Horrek ez dakar legeen egitekoa gutxiestea. Baina gai horretan, beste hainbatetan bezala, kudeaketari daukan balioa eman behar zaio.

2.2.6 JUSTIZIA ETA GIZA ESKUBIDEAK

1:: Justizia

1.1 Gure xedea. Euskal Sistema Judizial independentea

Eusko Alkartasunak defendatzen duen gizarte-ereduak, hots, ongizatezkoa, solidarioa eta bidezkoa den gizarte-ereduak, ezin du onartu garaiz kanpokoa den eta geldirik dagoen Justizia Administrazioerik, eta ezta euskal gizartearen eskariei erantzun hurbil eta azkarra emateko gai ez den, eta espetxe-politikari dagokionez, lehentasunez prebenitzera eta deliturik egin duten pertsonak birgizarteratzera zuzendutako ikuspegia bermatzeko are gaitasun gutxiago duen Justizia Administrazioerik ere.

Euskal Herriak berezko Botere Judiziala eduki behar du, eta baita berezkoa den eta Europar Batasunean indarrean dagoen zuzenbide substantibo eta prozesala aplikatzeko gaitasuna ere. Justizia-administrazioaren independentzia eta inpartzialtasuna bermatuko duen eta hari beharrezko segurtasun juridikoa emango dion Sistema Judiziala, hain zuzen ere.

Hona hemen guk eskatzen duguna: euskal justiziaren gobernu berezko eskumenekin kudeatuko duen Euskal Kontseilu Judiziala sortzea, eskumen jurisdikzional guztiak (Euskal Autonomia Erkidegoko Auzitegi Nagusian amaituko liratekeenak) Euskal organo judizialei esleitzea (baita kasazioa ere), idazkari judizialei eta mugape eta planta judizialari dagokienez, eskumen guztiak erabat eskualdatzea eta transferitutako langileek duten estatuko kidegoaren izaera desagerraraztea.

Horren guztiaren bitartez, honako hauek lortuko genituzke: batetik, deszentralizatu gabeko botere hori behar bezala antolatzea eta euskal gizartearekin eta haren berezko erakundeekin sustraitzea, eta bestetik, administrazioaren eta epaitegien funtzionamenduaren alorrean, eskumenak kudeatzen eta baliabide ekonomikoak eta pertsonalak justiziaren funtzionamendura bideratzen dituen zentroa hori ahalbidetuko duten politikei buruzko erabakiak hartzeko gaitasunarekin azkenean bateratzea, egungo egoera desagerraraziz (horiek kudeatu behar dituen lurralde-eremutik kanpo, hau da, Eusko Jaurilaritzatik kanpo hartu ohi dira erabaki estrategiko gehienak); horretaz gain, arazo iraunkorrak eta eraginkorrak ez diren emaitzak sortzen dituzten etengabeko eskumen-gurutzaketak konponduko lirateke.

Alabaina, Euskadi eta Espainiako Estatuaren arteko harremani dagokienez, defendatzen dugun eredu berria lortzen dugun arte, egungo egoera berehala birmoldatzea eskatzen dugu, eta horretarako, funtsezko bi alderditan oinarritzen gara: Justizia Administrazioaren deszentralizazioan eta "espetxeetako" eskumenaren transferentzian.

a) Justizia Administrazioaren deszentralizazioa.

Organo zentralizatuak eta zentralistek Justizia independente eta inpartzialaren eskariari erantzuteko duten gaitasunik ezari aurre egiteko, gure proposamenak honako hauek dira:

- Euskal Autonomia Erkidegoko Auzitegi Nagusia jurisdikzioko ordena guztietako prozesuak agortzeko azken aukera izan dadin, eta horretaz gain, Kasazio Errekurtsoak ezagutzeko eskumena eduki dezan. Auzitegi Nagusia Doktrina-bateratzerako geratuko litzateke soilik.
- Auzitegi Nagusiaren Lehendakaritza eta Fiskaltza Nagusia Autonomia Erkidegoak aukera ditzan.
- Epaileak, Magistratuak eta Fiskalak izendatzeko, hizkuntza koofiziala jakitea eta Berezko Zuzenbidea ezagutzea – Foru Zuzenbide Zibila eta Zuzenbide Autonomikoa– betebeharrak izan daitezten, eta ez meritu.
- Justizia Administrazioerik langileek –kudeatzaileek, izapidetzaileek eta Laguntza Judizialekoek– Estatuko Kidegoaren izaera gal dezaten eta Autonomia Erkidegora erabat transferi daitezten, haren mendeko bihurtuz (organikoki eta egitekoei dagokienez).
- Idazkari Judizialen Kidegoa ere Autonomia Erkidegora transferi dadin erabat.

- Berezko eta erabateko eskumenak edukiko dituen Euskal Kontseilu Judiziala sor dadin, eta hark Botere Judizialaren Kontseilu Orokorrekin edukiko duen lotura berdintasunezkoa izan dadin eta eskumenaren printzipioaren bitartez zuzen dadin, hierarkiaren printzipioaren bitartez izan beharrean.
- Planta Judizialari, lurralde-mugapenei eta haren hiriburutzaren finkapenari dagokienez, Autonomia Erkidegoak erabateko eskumena eta eskusibotasuna eduki ditzan, eta baita organo judizial berriak eta haien Sailak sortzeko erabateko eskumenak ere.
- Euskal Autonomia Erkidegoak eskumen eskusiboak dituen eta elkarre-oinarria duten erakunde guztietako (fundazioak, elkarteak, laneko elkarteak, kooperatibak, eta abar) gatazkei erantzungo dien arbitraje-erakundeak sortzea. Erakunde hori Justizia Sailburuordetzaren mendekoa izango litzateke.

b) “Espetxeetako” eskumenaren transferentzia.

Gure ustez, espetxeratuen duintasuna errespetatuko duen espetxe-politikaren eredu berri bat sustatzea beharrezkoa da, espetxeratuak lehenbailehen gizartera daitezten eta haien lanaren eta gizarte-jardueraren bitartez, gizartea bidezkoagoa izatea lortzen lagun dezaten.

Gure herria txikia da, preso gutxi ditugu, kohesio eta gizarte-babes handiak ditugu, eta gai horri dagokionez, euskal erakundeen era gizartearen sentsibilitatea eta konpromiso politikoa handiak dira; hori guztia kontuan hartuz, askoz ere gutxiago zigortuko duen baina prebentzioan eraginkorragoa izango den espetxe-betearazpenaren eredu ezartzeko egoera hobezina du gure herriak, zentro txiki espezializatuekin, kalitate handiagoko hezkuntza-, osasun- edota lan-arretarekin, espetxeen alternatiben sistema indartsu batekin (beharrezkoa ez den espetxeratzea ekidingo duena), egokiak izango diren, espezializatuak eta prestatuak egongo diren eta soilik zaintzaren eta segurtasunaren ardura edukiko ez duten langileekin, eta inplikazio komunitario handiarekin.

Alabaina, azken 29 urteetan, Espainiako Gobernuak ez ditu Gernikako Estatuaren 12.1 eta 10.14 artikuluetan aurreikusitako eskumenak transferitu nahi izan (zigor- eta espetxe-legeriaren betearazpenari eta espetxeen eta gizarteratze-zentroen erregimen eta funtzionamenduari buruzkoak dira artikuluko horiek). Horretaz gain, eskumenak hartzen ditugunean gauzatu nahi genituzkeen politikak hipotekatzen dituzten erabakiak hartzen jarraitzen du, ia 2.500 leku (behar direnak baino askoz gehiago) dituzten bi zentro (esaterako, Iruña Okakoa edota Donostiako Zubietakoa) eraikitzea premiaz onartu baitu, elkarrizketan jardun edota Eusko Jaurlaritzari jakinarazi gabe, gaur egungo lehentasuna hiru Gizarteratze Zentro sortzea dela kontuan hartuta.

Makrokatzeleki dagokienez, gizarteratzea erraztuko duten zentro txikiagoetan eta espezializatuagoetan oinarritutako espetxe-kudeaketaren eredu berri baten alde jokatzeko dugu gure ustez, presoak herritartzat hartu behar dira, eta presoak kartzelan sartzea gizarte- eta espetxe-arazoak dituzten pertsonak laguntzen, prestatzen eta hartzen lan egiten duten zerbitzu publiko normalizatuen, kolektiboen eta elkarteen egitekoa izan dadin sustatzea, erraztea eta bermatzea presoek gizarteratzearen alde ez jokatzeko modu bat da. .

Hala eta guztiz ere, estatuak ez betearazteak ahalbidetzen duen egungo esparruaren barruan, Eusko Alkartasunak, bere gobernu-erantzukizunak kontuan hartuz, honako hauetara ahaleginak eta funtsak bideratu ditu: espetxeetako bizitza-baldintzak hobetzera, presoek gizarteratzearen alde lan egiten duten elkartei laguntzera, zigor-sistemaren barruan espetxearen alternatibak aurkitzera, edota zigor-bitartekotza sustatzera, besteak beste.

Horregatik guztiagatik, hona hemen gure proposamenak:

- Gizarteratze Zentroetako, mendeko unitateetako, drogak hartzeari uzteko zerbitzuetako eta antzekoetako lekuen % 30-40 (400-500) erregimen irekikoak izan daitezten.

- Erregimen irekiko pertsonentzako hiru Gizarteratze Zentro eraikitzea, 75 eta 150 leku artekoak, gizonezko eta emakume helduentzat, lurralde bakoitzean bat.
- Gizon heldu zigortuentzat eta prebentiboentzat bi zentro arrunt berri eraikitzea, 250 eta 350 leku artean dituztela.
- 25 edo 28 urte arteko gizon gazteak hartzeko zentro berri bat eraikitzea, 50 eta 100 leku artean izanik. Eta emakumeentzako ere 100-150 leku izango dituen beste zentro berri bat eraikitzea, prebentiboentzako eta seme-alabak dituzten amentzako departamentu espezifikokoak eta guzti.
- Ospitaleko bi unitate sortzea: unitate orokor bat (dagoeneko badagoen osasun-zentro bati atxikitako pabilioi bat izan liteke), eta psikiatria-unitate bat, 25 eta 60 leku artekoa. Osasun-sare publikoari lotuta egongo lirateke bi unitate horiek.
- Edukiera txikiko etxebizitza gisa pentsatutako Mendeko Unitateak ezartzea, ingurune komunitarioan sartuko liratekeenak. Espetxeetakoak ez diren elkarte edo erakundeekin hitzarmenak sinatuko balira, hirugarren graduan sailkatutako pertsonen zigorra betetzeko bestelako moduak egongo lirateke.
- Askatasuna kentzen ez duten zigorrak betearazteko baliabideei dagokienez, Ingurune Irekiko hiru Ekipo abian jartzea. Hiru gizarteratze-zentroetan kokatuko lirateke, eta honako egiteko hau edukiko lukete: epaileei eta auzitegiei laguntza ematea, komunitatearen mesederako lan-neurriak, baldintzapeko askatasunetarako segurtasun-neurriak eta laguntza-neurriak gauza ditzaten eta espetxe-zigorra gauzatzearen etetetik eratorritako betebeharrak betearaz ditzaten.
- espetxeetako eta, oro har, zigor-betearazpeneko langileen hautapeneko, prestakuntzako eta funtzionamenduko sistemak berrikustea, euren esku-hartzea gizarteratzearen zaintza hutsa izan ez dadin sustatzeko.
- Langileen gaitasun profesionala ahalik eta gehien handiagotzea, eta birgizarteratze-prozesuetako agente gisa duten egitekoa duintzea. Ezarri nahi dugun ereduak langile teknikariei garrantzi handiagoa eman behar die, horiek espetxeetako langileen % 10 edo 15 baino ez baitira gaur egun.
- Soilik zaintzara zuzentzen diren langile kopurua murriztea eta harien birziklapenari heltzea.
- hainbat programa sortzea: prestakuntzakoak, lanean txertatzekoak, laguntza psikologikokoak, atzeritarrei laguntza ematekoak, toxikomanian esku hartzekoak, eta abar.
- eta Auzitegi Nazionalaren Adingabeen Epaitegi Zentralean kondenatutako adingabeek zigor-neurriak Euskal Autonomia Erkidegoan bete ditzaten.

Hortaz, Eusko Alkartasunaren aburuz, beharrezkoa da Espetxeen Lege Orokorrak bere garaian piztu zuen espirituari berriz heltzea, presoen berreztea, prestakuntza eta birgizarteratzea lehentasun bihurtuz, atsekabegarriak baino ez diren neurrien aurretik, delinkuentzia benetan prebenitzeko mekanismo gisa. Segurtasunak berreztearen eta birgizarteratzearen zerbitzura egon behar du, eta ez alderantziz. Horretarako, beharrezko baliabide materialak eta giza baliabideak prestatu beharko dira, ahalik eta horrelako partida gehien bideratuz, gizarteak zigor- eta espetxe-politika zuzena (justizian eta aukeraberdintasunean oinarritua) lortzeko egin dezakeen inbertsio onena baita bide hori. Lan horretarako, alderdi politikoen, gizarte-erakundeen eta gai horretan adituak direnen inplikazioa funtsezkoa izango da.

1.2 Justizia Administrazio eraginkorragoa

Gure Justizia Administrazioak euskal herritarrei eman beharreko arretaren eraginkortasuna, bizkortasuna eta kalitatea bermatzea da Eusko Alkartasunaren helburuetako bat.

Hori lortzeko, honako hauek proposatzen ditugu:

- Bulego judizialen antolamendua eta kudeaketa optimizatzea, izapidetzea eta egikaritzea hobetuz eta lankideen prestakuntza sustatzea.
- Jendearentzako Informazio Bulegoak, Familia Epaitegiak eta Erregistro Zibilak hobetzea.
- justicia.net informazio-ataria sendotzea.
- Justizia-administrazioko kolektibo guztiak (epaileak, idazkari judizialak eta fiskalak barne) eraginpean hartuko dituzten Hizkuntza Normalizatzeko Planak ezartzea, justizia bi hizkuntzetan bermatzeko.
- Doako justiziako txandetako abokatuen prestakuntza sendotzea, erantzuteko epeak laburtzeko.

2 :: Giza Eskubideak

Eratu zenetik, Eusko Alkartasuna pertsona guztien Giza Eskubideen defentsa eta babesean konprometitu dago, pertsona horiek bizitzeko eta erabakiak hartzeko eskubidea bakean eta aske baliatzeko aukera izan dezaten.

Horregatik, gure jarrera ideologikoa bakearen eta Giza Eskubideen (gizarte-, politika-, ekonomia-, lan- eta kultura-bizitzaren alderdi guztietan gertatzen diren edonolako urratze guztiak salatzea exijitzen duen multzo independente eta ikusezin gisa ulertuak) aldekoa denez gero, Giza Eskubideen politika erabateko lehentasun eta euskal erakundeen nortasunaren adierazgarri bihurtzearen aldeko apustu irmoa egin dugu. Hain zuzen ere, politika horren aitzindariak izan gara Eusko Jaurlaritzan eta Gipuzkoako Foru Aldundian izan ditugun ardurak bete ditugunean.

Eta hori guztia Euskadiko botere publikoei honako hauek gauzatzea dagokiela deritzogula kontuan izanik: pertsonen eta pertsonak integratzen diren taldeen askatasuna eta berdintasuna eraginkor eta benetako izan daitezen lortzeko baldintzak sustatzea, horien osotasuna saihesten edo galarazten duten oztopoak kentzea, pertsonen politikaren, gizartearen, kulturaren eta ekonomiaren alorreko jardueretan parte har dezaten errazteko baldintza egokiak sortzea, eta giza eskubideen bortxa ezinezko nortasun unibertsal eta utziezinaren eta eskubide horiek urratzen direnean berriz ezartzeko prozeduren ezagutza zabaltzea.

2.1 Bakean eta giza eskubideetan oinarritutako Hezkuntzaren arloko Euskal Plana

Eskubideen deklarazioari eta eskubide horiek egiaz ezartzeko eta bermatzeko borroka amaitu gabeari dagokionez, orain dela gutxi arte ez gara jabetu beharrezkoa dela giza eskubideei buruzko lan sistematiko, koordinatu eta iraunkorra egitea. Horixe uste du Eusko Alkartasunak, Nazio Batuek hasitako lan-ildoari jarraiki; Vienan 1993an egindako Giza Eskubideei buruzko Munduko Konferentziaren azken deklarazioan eta ekintza-programan zehatz-mehatz bildu zen giza eskubideei buruzko hezkuntza, trebakuntza eta informazio publikoa ezinbestekoak direla komunitateen artean harreman egonkor eta harmoniatsuak ezarri eta sustatzeko, baita elkar ulertzea, tolerantzia eta bakea bultzatzeko ere.

Orduz geroztik ahalegin handia egin da hori guztia gauzatzeko; ahalegin hori irauteko asmoz egin da, eta horretarako, nazioarteko komunitatea mobilizatzeko hainbat jardura-plan abian jarri dira, herritarrentzako hezkuntza eta giza eskubideetarako hezkuntza hezkuntza-politiken funtsezko helburu bihurtzeko mobilizatzeko, hain zuzen ere.

Horrela, behar horri erantzunez, Eusko Alkartasunak, aurreko legegaldian izan zuen Gobernu-erantzukizunak kontuan izanik, adierazitako nazioarteko korrante horretan sartu du Euskadi esanbidez, erabat eta behin betiko, bakean eta giza eskubideetan oinarritutako Hezkuntzaren arloko Euskal Plana abian jarriz.

Eusko Alkartasunaren iritziz, dagoeneko premiazkoa da gure gizartean garatzen ari den lana areagotzea eta lan hori zabaltzea, giza eskubideen aldeko borrokan diharduten nazioarteko erakundeekin eta gainerako eragileekin batera jarduteko, pertsonen eskubideen kultura unibertsala baita eta gure Erkidegoan nazioartean kokatutako eta koordinatutako ikuspegi batetik heldu behar baitaio.

Gure xede nagusia hori garatzea eta hobetzea da, dituen ontasunak kontuan hartuz. Izan ere:

- ez baita betearaztea tokatu zaion gobernuaren kolorearen arabera.
- eskatzen zitzaiona baino asmo handiagokoa baita, erakundeen arteko proiektioari eta gizarte-proiektioari dagokienez (abiapuntu gisa eratu zen, sailen arteko plan soil baten aurrean).
- Plan-ereduari zehaztasuna ematen baitio, eta gaur egun gai horretan hobekuntzak aurrera egin dezan ahalbidetzen baitu.
- bakean eta giza eskubideetan oinarritutako nazioarteko hezkuntzaren praktika onenetan sartzen baikaitu, gai horretan goreneko agintariaren eskutik: Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioa.
- giza eskubideen eta bakean oinarritutako hezkuntzaren alorrean nazioarteko betebeharrak betetzen dituzten herrialdeen aurreko taldean kokatzen baikaitu.
- erakundeen mailan etengabeko laneko egitura sortzen baitu (instituzionalizazioa).
- koordinazio-egitura bat sortzen baitu, eta lehen aldiz, Euskal Autonomia Erkidegoaren hiru administrazio-mailak inplikatzeko baititu.
- gure hezkuntza-sistema formala, ez-formala eta informala indartzen baitu, terrorismoa ez-legezko bihurtzeko estrategia sendoagoa, zabalagoa eta antolatua areagotzekin.
- biktimekin eduki beharreko prebentzio- eta hezkuntza-konpromisoak betearazteko estandarra nabarmen hobetzen baitu.
- giza eskubideen urraketa aurrea hartzeko estrategia oro indartzen baitu: giza eskubide guztien urraketa aurrea hartzeko, alegia, ataldu gabekoa eta integrala den planteamendu baten barruan, banaezin eta interdependente izan behar baitu ezinbestean.
- politika horien kudeaketa eta eraginkortasuna hobetzen baititu, diagnosiaren eta ebaluazioaren kultura modu aitzindarian ezartzen duenez gero, eta baliabideen eta ekintzen mapa berriz antolatzen duenez gero, planifikatutako koordinazioaren bitartez.
- erakundeen lidergoarekin, gizarte zibilarekiko eta batik bat, GKEekiko aliantzan sostengatzen den lan-eredu bat finkatzen baitu.
- aurrekontu-zuzkidura egokia duen Plana baita.
- kudeaketari dagokionez, gardentasun handieneko eredu baten aldeko apustua baita, eta Legebiltzarraren kontrol indartua, partaidetza paritarioko kanpo-organismoak (Aholku Batzordea) eta barne-ebaluazioak eta nazioarteko ebaluazioak baititu.
- gai hori eremu politiko alderdikoitik ateratzeko zenbait oinarri ezartzen baitira, giza eskubideen nazioarteko ereduaren eta diskurtsoaren sostengatzen den Plan baten eskutik.

**EUSKAL HERRIAREN
ETA
ONGIZATE ESTATUAREN
ALDE**

- bakean eta giza eskubideetan oinarritutako hezkuntza Euskadiko gure errealitatera ekartzen baitu, ihes egin gabe eta doktrinak ezartzeko inolako tentaziorik gabe.

Horregatik, Eusko Alkartasunak honako helburu eta proposamen hauek ditu:

- Batetik, 2008-2011 Plana betearaztea eta bestetik, gai horri egindako planteamenduekin eutsiko zaiola bermatzea, terrorismoaren aurkako hezkuntza-politika antzeko bat izatera desbideratu gabe, gure herrialdea egituratzeko eta giza eskubide guztiak urratzea ekidindo direla bermatuko eta prebenituko duen funtsezko elementu izatera baizik.

2.2.7 ADMINISTRAZIO ERAGINKORRA

1:: Gobernu onerako eskubidea

Eusko Alkartasunak administrazio arin eta eraginkorra defendatzen du, herritarrei kalitatezko zerbitzua emango diena. Egituren sinplifikazioa, berehalakotasuna eta bikoizketak eta gastuak kentzea; Administrazio modernoa, dimentsio doituak edukiko dituen, irekia, harkorra eta eraginkorra bermatzeko funtsezko premisa gisa ditugu ezaugarri horiek.

Gure ustez, pertsona guztiak gobernu onerako eta administrazio onerako duten eskubidearekin batera, herri administrazio guztiak beren zerbitzuak ematerakoan kalitatea zaintzeko betebeharra dute, gizarte-efikaziari eta baliabideak esleitzeko eraginkortasun ekonomikoari dagokienez.

Horregatik hartu dugu herri-administrazio guztien funtzionamenduan honako printzipio hauek bultzatzeko konpromisoa:

- Diru publikoa erabiltzeko kontrola eta gardentasuna, eta horretarako, Kontuen Euskal Epaitegiak erakunde publikoetan partaidetzarik duten sozietateen kontuak ikuskatuko lituzke urtean behin.
- Herri-administrazioak legearen eta zuzenbidearen mende egotea erabat, horiek objektibotasunez aplikatuz interes orokorren zerbitzura.
- Administrazioaren funtzionamendu gardena, eskubideei eta interes legitimoko gaietan erregistro publikoetan sartzeko prozedurei buruzko informazioaren bitartez, eta ebazpen guztien motibazioa eskuratuz, administrazioak dituen arrazoiak ezagutu ahal izateko.
- Administrazio-prozeduren funtzionaltasuna, efikazia eta sinpletasuna, baita administrazioari egotz dakioken atzerapenik gabeko izapidetzea eta ezarritako epeen betearazpen zehatza ere.
- Zerbitzu publikoen eraginkortasunari dagokionez, zerbitzuen kostuak, horien gizarte-justifikazioa eta lortutako emaitzak bat etortzea.
- Administrazioaren funtzionamendu okerraren kasuan, erantzukizun politiko, zibil, penal eta diziplinazko erabatekoa eta eraginkorra.
- Edonolako ilegaltasunik geratzen bada, epaitegietara eta auzitegietara jotzeko eskubidea, baita eskubide-abusuen eta agente-desbideratzeen kasuan ere; epaitegiek eta Justizia Auzitegiek behar ez diren luzapenik gabe funtzionatzeko eskubidea, zuzenbidearen eta legaltasunaren berrezarpen azkar eta eraginkorra ahalbidetzeko; herri-administrazioen kargurako ondare-erantzukizunerako eskubidea, pertsonak jasateko lege-betebeharrik ez duten kalterik eragiten duten kasuetan; administrazioari egindako epaiketako kondenaren kasu guztietan edo haren ekintzak eta xedapen orokorrak baliogabetzearen kasu guztietan, eragindako kostu guztiak ordaintzeko eskubidea.
- Hizkuntza-koofizialtasunaren benetako bermea.
- Administratuen jardueraren fede onaren presuntzioa, administrazioaren kargura aurkako frogarik ez badago.
- Oro har, administrazioaren kalitatea.

Horren ondorioz, honako hauek dira gure proposamenak:

- Erakunde Publikoen Estatutu berri bat onartzea, Kontuen Euskal Epaitegiak Eusko Jaurlaritzaren, foru-aldundien eta gainerako herri-administrazioen partaidetza duten sozietate eta fundazio guztien funts publikoak kontrolatzen dituela bermatzeko.

- Prozedurak estandarizatzea, sinplifikatzea eta gutxi eta homogeenak izan arte murriztea.
- Herritarrek ulertzeko moduko hizkeran informazioa jasotzeko duten eskubidea bermatzea.
- Tratatzen dituzten langile publikoen izena eta kategoria jakiteko herritarrek duten eskubidea bermatzea. Espedienteen kudeaketan edo osaketan parte hartu duten teknikari eta administrari guztien izenak (laguntzaileenak barne) jaso beharko dira espediente guztietan.
- Zerbitzuak eskaintzen dituzten administrazioaren erakundeek emandako arretaren kalitatea etengabe ebalua dadin sustatzea.
- Kexak eta hobetzeko iradokizunak jasotzeko sistemak ezar daitezzen hedatzea; kexa eta iradokizun guztiek erantzuna jaso beharko dute, zein azterketa egin diren edo zein hobekuntza ezartzeko asmoa dagoen adierazita.
- Euskal enplegu publikoari dagokionez, elkarrizketan, negoziaketa kolektiboan eta profesionaltasunean oinarritutako sistema bermatzea.
- Berdintasunean, merituetan eta gaitasunetan oinarritutako sartzeko eta igoera-sistemari lehentasuna ematea administrazioan.
- Herri Administrazioaren plantillen egungo dimentsionamenduaren eta etorkizuneko asmoaren gaineko hausnarketa estrategikoa egitea.
- Kargu publikoen gastuetan (dietak, bidaiak, eta abar) estura-politika ezartzea, eta baita Administrazioaren ohiko funtzionamenduan ere (paperaren, energiaren eta abarren kontsumoan aurrezteak).

2 :: Teknologia berriak demokrazian sakontzeko erabiltzea: e-gobernua

Informazioaren eta Komunikazioaren teknologia berriak (IKTak) sartzearekin batera, administrazioaren eta administratuen arteko elkarrizketarako bide berri bat irekitzen da, eta bide horri esker, Administrazioa herritarrei gehiago hurbiltzea eta eraginkorragoa izatea lor dezakegu.

IKTak sartzea dugu Administrazioak informaziorako eta izapideetarako sarbidea errazteko duen erronketako bat, administratuentzako arreta-zerbitzua arina eta kalitatezkoa izango dela eta kudeaketak gardentasuna edukiko duela bermatuz.

Esan genezake herritarrek ezin izango dituztela botere publikoak egiaz kontrolatu informaziorako sarbidea izateko aukerarik ez badute. Informazio publiko guztia herritar orenen eskura jartzea ezinbestekoa da herritarrek prestatzeko eta herritarren eskura kontrolerako mekanismo gehiago jartzeko. Era berean, zerbitzu jakin batzuetarako sarbidea izateko aukera eman behar diegu herritarrei, hainbat izapide, kontsulta eta dokumentazio-eskaera azkarrago eta errazago egiteko aukera izan dezaten.

Horregatik guztiagatik, hona hemen gure proposamenak:

- Zerbitzu eta aplikazio elektroniko berriak garatzea, administratuekiko hartu-emanak hobetzeko eta sinplifikatzeko.
- Interneten herri-administrazioaren presentzia finkatzea, zerbitzu publikoak eta zerbitzu horien kudeaketa elektronikoa gehiago zabalduko direla ziurtatzeko.

- 'On line' administrazioa bi hizkuntzetan egongo dela bermatzea.

3 :: Bizitza publikoaren gardentasuna

Bizitza publikoaren etika eta gardentasuna defendatzen dugu, eta ustelkeria, aginte-abusua, influentziak eta sistema politikoek herritarrei eman behar dieten konfiantzaren aurkako beste edozein jokabide baztertzen dugu.

Eusko Alkartasunako gizonok eta emakumeok Kode Etiko bat sinatzen dugu (hauteskunde-programa honi erantsia), gauza publikoaren kudeaketaren neutraltasunaren eta argitasunaren aldeko hainbat arau argirekin.

Hortaz, honako hauek dira gure proposamenak:

- Kargu publiko eta alderdi politikoentzako jokabide-kode bat sortzea.

4:: Erakundeen kudeaketa demokratikoa: demokrazia parte-hartzailea

Eusko Alkartasunaren ustez, gizarte justuagoa, solidarioagoa eta aurrerakoiagoa eraikitzeko beharrezkoa da herritarren eta herritarrek osatutako kolektiboen inplikazioa eta ekarpena beren etorkizuna diseinatzeko garaian.

Hori dela-eta, kultura demokratikoan sakonduz, beharrezkotzat hartzen dugu herritarrek gai publikoetan parte hartzeko aukera bermatzea. Alde batetik, demokrazia eremu publiko guztietara zabaltzearen aldeko konpromiso iraunkorren oinarrituta, administrazioaren eraginkortasunari begira. Eta, bestetik, arazo handien eta txikien konponbidean inplikaturik dauden eta beren interesak eraginpean hartzen dituzten erabaki politikoetan eragina duten **herritar aktiboek** gero eta jende gehiagok gai publikoetan interesatzea eragin dezakeen eta eragin behar duen uste osoan oinarrituta.

Herritarrek kudeaketa publikoan izan beharreko parte-hartze eraginkorra ez da mugatu behar hauteskundeetan botoa emateko eskubidea baliatzera, nagusi den ordezkari-tza-demokraziaren benetako adierazpen gisa. Aitzitik, zientzia politikoaren beste tresna batzuekin osatu behar da, hala nola **demokrazia parte-hartzailearekin** eta zuzeneko demokraziarekin (erreferendumekin). Sistema horiek guztiak Zuzenbide konparatuan jasota daude, eta, ordezkari-tza-demokrazia indartzeaz gain, eskubide politikoak bermatzen eta gizarte-eskubideak gauzatzen laguntzen dute.

Helburu horrekin, eta parte-hartzea borondate politikoan oinarrituta egituratzen dela kontuan hartuta, Eusko Alkartasunak lan egingo du legegintzaldi honetan euskal gizarte demokrazia parte-hartzailearen formulen eta prozesuen **lege-erregulazio** batez hornitzeko. Horretarako, herritarrek eta kolektiboek parte hartzeko sistema puntualak edo iraunkorrak bultzatuko ditu (lurralde-koordinazioko edo koordinazio sektorialeko organoak –aholku-organoak, baterako erabakikoak edo baterako kudeaketakoak–, parte-hartzean oinarritutako aurrekontuak lantzeko dinamika asanblearioak eta abar).

Horretarako, honako hau proposatzen dugu:

- Informazioaren eta jakintzaren teknologia berrien aurrerapenak eskaintzen dituzten aukeren erabilera kontuan hartuko duen Demokrazia Parte-hartzaileari buruzko Legea lantzea.

2.2.8 SEGURTASUNA ETA BIZIKIDETASUNA

1 :: Delinkuentziaren prebentzioak politikaren lehentasun izan behar du

Eusko Alkartasunak euskal herritar guztion segurtasuna eta bizikidetasuna bermatzearen alde jokatzeko du ikuspegi integral baten bitartez, eta segurtasunik ezaren eta indarkeriaren arazoez gain, horiek eragiten dituzten kausei erantzun egokiak emanez.

Herritarren segurtasunerako politika moderno eta eraginkor orok honako hauek azpimarratu behar ditu: batetik, delinkuentzia prebenitzea, sailen arteko ekintza koordinatuen bitartez (horrelako jokabideak eragiten dituzten kausa sozial eta ekonomikoei –berdintasunik eza, deserrotzea, gizarte- eta hezkuntza-babesik eza, eta abar- heltzeko ekintzak, hain zuzen ere), eta bestetik, delitua ekiditeko eta jazartzeko neurri polizialak indartzea.

Hori lortzeko, honako hauek proposatzen ditugu:

- Gure gizartean dugun delinkuentziaren errealitatea aztertzea (erasoak, bortxaketak, lapurretak, bandalismoa, eta abar), eta delinkuentziaren prebentzioaren alorrean ekintza-planak sortzea, adingabeen eta emakumeen babesari garrantzi berezia emanez eta inplikaturako gizarte-agenteen lankidetzarekin.
- Delituei aurrea hartzeko Kontseilu bat sortzea; Eusko Jaurlaritzak inplikazio handiena duten ordezkariak (Herrizaingoa, Gizarte Ongizatea, Hezkuntza, Justizia, Hirigintza, eta abar) koordinatuko dituela bermatuko luke Kontseilu horrek, eta gai horretan eragina duten hainbat gizarte-ordezkari eta profesionalen eta foru- eta toki-administrazioen presentzia edukiko luke.

2 :: Ertzaintza

Eskubideak eta askatasunak askatasunez gauzatzeko eskubidea babestea eta herritarren segurtasuna bermatzea (herritarrena zein haien ondasunena) ezinbestekoak dira pluraltasun handikoa den gure euskal gizartean elkarrekin bakean bizi ahal izateko. Hori gauzatu ahal izateko, gure autogobernuaren funtsezko erakundeetako bat dugu Ertzaintza.

Gure azken xedea Estatuko Segurtasun Indar eta Kidego guztiak benetan ordezkatzeko eta Indar Armatuak erretiratzearen bitartez lurraldea desmilitarizatzea lortzea dela alde batera utzi gabe, honako hauek proposatzen ditugu:

- Ertzaintza *Schengen polizia* aitortzen eskatzea, Europako baterako talde operatiboetan parte hartzeko aukera izateko.
- Erkidegoko poliziaren eskueran dauden zerbitzuak, ekipamenduak eta baliabide materialak modernizatzea, eta beharrezkoak diren suaren aurkako arropaz, negurako arropaz, balen aurkako txalekoz eta abarrez hornitzea, ertzainek segurtasun fisikoa izan dezaten eta beren egitekoak behar bezala gauza ditzaten bermatzeko.
- Polizia kriminalaren, zientifikoaren eta judizialaren prestakuntza eta espezializazioa sustatzea, eta baita jardueraren operatibo jakin batzuetan espezializatuta dauden Ertzaintzaren unitateena ere (delinkuentzia informatikoa, erreskate-zerbitzua, genero-indarkeria, eta abar).
- Ertzaintzaren eta Udaltzaingoen arteko koordinazioa optimizatzea.
- Delinkuentzia-egoeretan, hondamendi naturaletan eta edonolako larrialdietan berehala erreakzionatzeko Ertzaintzak duen eraginkortasun eta gaitasuna hobetzea.

- Ertzaintzaren plantillan emakumeak sar daitezen sustatzea, ezinbestean emakumezko izatea eskatzen duten jarduerak gauzatzeko behar adina langile kualifikatuz hornitzeko polizia-unitateak.
- Sindikatuen elkarrizketaren eta negoziazio kolektiboaren bitartez, laneko baldintzen eta baldintza ekonomikoen hobekuntzari heltzea, erretiro aurreratuari, gauekotasunari, txandei eta jaiegunei, mailaz igotzeko sistemari, eta abarri dagokienez.
- Telefono mugikorra autoan erabiltzea eta autoen abiadura kontrolatzeko kanpainak indartzea, zirkulazioaren segurtasuna bermatzeko eta bide-ezbeharrak murrizteko.
- Errepideen eta zirkulazioaren egoerari buruzko denbora errealeko seinaleztapena hobetzea.
- Kulturartekotasuneko prestakuntza sustatzea.

3 :: Babes Zibila

Larrialdien kudeaketaren funtsezko erronka baliabide erabilgarriak modu koordinatu, eraginkor eta egokian eta berehala kudeatzea da, hondamendi-egoerek zein hain larriak ez diren arazoak eragiten dituzten egoerek pertsonei eta ondasunei eragindako kalteak saihesteko, murrizteko edota zuzentzeko.

Horregatik, noizbehinka eta salbuespen gisa aurre egin behar diegun gertakariak konponduko ditugula bermatzeko, honako proposamen hauek egiten ditugu:

- Gertatutako eta aurreikusitako hondamendietarako, ezbeharretarako, zorigaitzetarako edota gertakari meteorologikoetarako larrialdi-planen eraginkortasuna hobetzea.
- Herrizaingo Sailaren eta Foru Aldundien baliabideen koordinazioa eta berehala erantzuteko gaitasuna hobetzea, neguan zirkulazio ona bermatzeko eta bide-sare nagusien blokeoa galarazteko.

2.3. OPAROTASUN EKONOMIKORAKO AUKEREZ BETETA KO LURRALDEA

2.3.1 PLANGINTZA EKONOMIKOA

Nafarroako Lurraldeak eta egun Euskal Autonomia Erkidegoa osatzen duten hiru Lurralde Historikoek duten Zerga Subiranotasuna gure inguruko demokrazien nazioarteko testuinguruaren aurrean Herri gisa ditugun xedeak defendatzeko funtsezko gotorlekua dugu.

Bestalde, Hegoaldeak autogobernurako bidean aurrerakadak egin baditu ere, Iparraldeko hiru Lurraldeek, hau da, Lapurdik, Nafarroa Behereak eta Zuberoak, Frantziako Errepublikako euskaldunak bilduko lituzkeen Euskal Departamendu izateko aitorpenik ez dute oraindik lortu; hori lortuz gero, Parisen beren eskubideak aldarrikatzeko aukera edukiko lukete, Conseil Général de Pau deritzonaren eta bertatik behin eta berriz jartzen dizkiguten oztopoen iragazkitik pasa gabe.

Gaur egun Euskadiren zati batean dugun Zerga Subiranotasun hori ez da kokatuta gauden estatuen (Espainiakoa eta Frantziakoa) ematea edo dohaina, antzina Europako Estatu-Nazio gisa genuen arrastoa baizik; Eusko Alkartasunak, independentziaren aldeko alderdia den aldetik, estatus hori berreskuratzea du xede.

Testuinguru horretan, etsigarria da ikustea Espainiako Estatu Lurralde Bateratuaren zerga-politiken joera nagusiari jarraitzeko sarritan gure erakundeek gauzatzen duten estrategia.

Nafarroako Foru Erkidegoaren eta Euskal Autonomia Erkidegoaren arteko lankidetzarako erakunde egonkorrik ez badago, gaur egun ez da zentzuzkoa Hegoaldeko zerga-harmonizazioari buruz hitz egitea, batik bat bi Erkidegoetako Legebiltzarren antolaketak oso desberdinak direla kontuan hartuta.

Hala eta guztiz ere, Euskal Autonomia Erkidegoaren barruan, zerga-eskumenak Aldundien eskuetan daudenez gero, zerga-harmonizazioak liskarrak sortu eta sortuko ditu, baita abertzaleen artean ere, eta zerga-politikak behar duen arrazionaltasuna ekarri nahi du Eusko Alkartasunak liskar horretara.

Diputatu Nagusiaren dekretu bidez 2007ko Sozietateen Zerga onartzeko Gipuzkoan jarraitu zen prozesuaren bilakaerak adierazi zuenez, Euskal Autonomia Erkidegoko Lurralde Historikoetan indarrean dagoen zerga-sistemari buruzko hausnarketa sakona egitea ezinbestekoa da.

Sozietateen Zergaren tasa nominalari buruz hitz egin zen batez ere, baina horrek gure herrialde osoari eta bere zerga-politikari ekarriko dizkion ondorioak nabariak dira. Azken batean, kasu zehatz hori alde batera utzita, zergen alorreko euskal erakunde-ereduaren arrazionaltasunaren gainean –eta baita etorkizunean eduki dezakeen baliozkotasunaren gainean ere– ohartaraztea ekarri zuen gatazka horrek.

Gure erantzukizun politikoa eta euskal gizartearekin dugun konpromisoa kontuan hartuta, Eusko Alkartasunaren aburuz, alderdi guztion betebeharra da euskal zerga-sistemari buruzko hausnarketa politiko sakona askatasun osoz gauzatzea, etorkizuneko erronkei erantzuteko benetako gaitasuna eduki dezan eta gizarte-kohesioa eta gastu eta inbertsio publikoak bermatzeko funtsezko tresna izan dadin.

1 :: Krisialdia: Zerga-politika eta gizarte-kohesioa

Zerga-sistema osoa elkartasun-terminoetan adierazi behar da. Hori da **funtsezko ideia, ELKARTASUNA**, kargak ekitatez eta proportzioz banatzea, gehien dutenek ekarpen handiagoak egin ditzaten diru-kutxa publikoen finantzaketan, betiere gastu publikoari aurre egiteko beharrezkoa den diru-biltze maila bermatuz eta gizarte-politiken ahalegin ekonomikoari eutsiz, edo are gehiago, ahalegin ekonomiko hori areagotuz. Jarrera aurrerakoia dugunez, planteamendu horri ezin zaio uko egin, gure ustez.

Eusko Alkartasuna Euskal Sozialdemokrazia da, alderdiaren ekintza politiko osoak jasotzen du printzipio-deklarazio hori, eta Araban, Bizkaian eta Gipuzkoan indarrean dagoen zerga-ereduari buruz Eusko Alkartasunak egindako azterketa markatzen du errotik. Gure jarrera politikoa aurrerakoia izaki, gure aburuz **Ongizate Estatuan aurrera egiteko eta gizarte-kohesioa bermatzen duten politiketan sakontzeko funtsezko tresna izan behar du zerga-sistemak.**

Horregatik, krisialdia gainditzeko errezetak funtsezko bi osagai eduki behar dituela deritzogu: **inbertsio publikoa eta gizarte-gastua.**

Egun bizi dugun krisialdi-egoerari aurre egiteko, apustu argia egiten dugu: Eusko Jaurlaritzak esku hartu eta ekonomiaren zuzentzaile rola inolako erreparorik gabe hartu behar du, merkatu librearen desbideratzeak zuzentzeko eta herritarren ongizatea bermatzeko, hori guztia zorpetzeko beldurrik gabe, izan ere, kontuan hartu beharreko beste baliabide bat baita zorpetzea (ziur gaude krisialdietan aurrekontu-superabitik ezin dela izan).

Beharrezko azpiegiturak azkarrago sortzea funtsezko baliabidea dugu, eta baliabide hori lanpostuen desagertzea gelditzeko eta horren orde, enplegua sortzen jarraitzeko erabiliko dugu.

Horrela, funtsezko honako alderdi hauetan jardungo duten obra publikoetako inbertsioa sustatzen dugu:

- Industriak euskal ekonomian duen garrantziari eustea. Horretarako, produktibitatea eta lehiakortasuna hobetzea garrantzitsua da, berrikuntzaren, ikerketaren eta prestakuntza profesionalaren arloetan hainbat neurri hartuz, eta ekipamendu eta azpiegiturak (esaterako, etorkizunean Leioako parke zientifikoa eraikiko da) eguneratuz eta horietan inbertituz.
- Energia-eraginkortasuna hobetzea, erregai fosilekiko mendekotasuna murriztuko duten, energia-aurrezpena sustatuko duten eta CO2 emisioak murriztuko dituzten inbertsioen bitartez, eta gure kapital naturala bermatuko duten ingurumen-jokabideak suspertuko dituen fiskalitate berdearen alde apustu eginez.
- Etxebizitza publikoak eraikitzea sustatuz, eta baita egun dagoen etxebizitza-parkea benetako premietara egokitzea ere, neurriei, irisgarritasunari eta familia-errealitate berriei dagokienez, izan ere, horrelako egokitzapenak beharrezkoak baitira.

Gizarte-kohesioko politikak gauzatzeko beharrezkoa den gastu publikoari aurre egiteko, **zergak biltzeko behar adina ahalmen** eduki behar du zerga-sistemak; horretaz gain, euskal gizartearen bilakaeraren eraginez, gastu publiko hori handiagotu egin beharko da etorkizunean. Berriz ere, funtsezko ideia honako hau da: elkartasuna.

Eusko Alkartasunak Ongizate Estatuaren alde eta Administrazioak gizarte-politiketan egiten duen ahalegina areagotzearen alde apustu egiten du, eta apustu horrek zerga-presio jakin bat ezartzera behartzen gaitu, baina betiere solidaritatearen funtsezko printzipio horri erantzunez. Zerga-sistema osoaren hiru zerga handiek erantzun behar diote premisa horri, garrantzi kuantitatibo zein kualitatibo handia baitute (Sozietateen Zerga, PFEZa eta BEZa); Gizarte Segurantzaren erregimenarekin batera, zerga-sistema publiko oro elikatzen duten hiru iturri handiak dira adierazitako zerga horiek.

Gure iritziz, honako hauek funtsezkoak dira:

- Ongizate Estatuaren lorpen guztiak babestea, eta oposizio kontserbatzaileek krisialdia gizarte-murrizketak justifikatzen saiatzeko erabiltzeko eduki ditzaketen tentazioen aurka borrokatzeko adi egongo gara. Bide egokia kontrakoa da, hain zuzen ere. Gaur egun adierazle guztiak adierazten dutenez, langabeziak gora egingo du, eta beraz, bizi-baldintza duinak bermatu behar ditu Administrazioak.
- Lan-bizitza eta familia-bizitza hobeki bateratu ahal izatea sustatzea, leku-eskariari erantzungo dioten haurtzaindegietan inbertituz (egun, 14.000 leku-eskari daude urtero).

- Orobat, zaharrentzako egoitzetan, eguneko zentroetan eta gero eta handiagoa den zaharrentzako arretari erantzun dioten bestelako zentroetan inbertitzea ere ezinbestekoa da.

Neurri horiekin guztiekin, gainera, enplegu kualifikatua sor dadin sustatzen dugu.

Horretaz gain, alderdi politiko konstituzionalistek frogatu duten arduragabetasunaren ondoren (izan ere, Euskal Autonomia Erkidegoak duela hainbat urte eduki behar zituen baliabide finantzarioak itotzen saiatzen dira alderdi horiek, inolako disimulurik gabe), honako hau sustatuko dugu behin betiko:

- Finantza-erakunde sendoak sortzea, esate baterako, Finantzen Euskal Institutua, edo bestela, euskal kutxen fusio-prozesuaren bitartez etorkizunean aurrezki-kutxa bat sortzea; nolahi ere, gure enpresa-sarearen eta familia-ekonomiaren likidezia erraztuko lukete erakunde horiek.

2 :: Erakunde-eredua. Itunaren beharra

Gernikako Estatuaren ondoriozko erakunde-ereduari erabateko errespetua diola adierazten du Eusko Alkartasunak, nahiz eta ez gauden eredu horrekin ados. Zerga-araudien eskumenei dagokienez, begi-bistakoa da Estatuaren arabera, eskumen horiek Lurralde Historikoetan kokatzen direla, estatutu-testuak harmonizazio-legeak ere aurreikusten dituela alde batera utzi gabe. Horri dagokionez, Eusko Legebiltzarrak Zergapideen Elkar-egokitasun, Erakidetasun eta Lankidetasunari buruzko maiatzaren 30eko 3/1989 Legea onartu zuen 1989an; martxoaren 6ko 4/1998 Legearen bitartez aldatu zuen adierazitako Lege hori.

Zerga-eskumenen erregimena ez da Lurralde Historikoen Legearen ondoriozkoa, Estatututik zuzenean eratorria baita. Hortaz, zehaztutako juridiko zorrotzak dituen arazo politiko baten aurrean gaude, zalantzarik gabe: ahalmen arau-emailea eta harmonizazioa.

Lurralde txiki batean bizi gara, baina gure produkzio-sistema oso boteretsua da. Horrela, gure herrialdea hain txikia izaki, Sozietateen Zergari dagokionez ditugun zerga-erregimenen arteko ezberdintasunak inbertitzaileak aurkitzeko lehiakortasuna edota lehia desitxura ditzaketen faktoreak izan daitezke. Hasierako premisa horretatik abiatuz, Eusko Alkartasunaren ustez, Euskal Autonomia Erkidego osorako beharrezkoa da gutxieneko zerga-arloko homogeneotasun-maila bat. Horregatik, Sozietateen Zerga (funtsezkoak diren elementu guztietan) Araba, Bizkaia eta Gipuzkoarako bakarra izatea garrantzitsua dela azpimarratzen dugu.

Hausnarketa hori Lurralde Historikoen Legera ere zabaltzea egokia dela deritzogu; Gipuzkoako azken legealdian hasitako gatazka batek mahai gainean jarri zuen garrantzi handiko honako gai hau: **gure erakunde-sistemaren iraunkortasuna eta arrazionaltasuna.**

Horri dagokionez, Eusko Alkartasunak honako honen alde jokatu du:

- **Zergen alorrean alderdien arteko itun politiko zabala** sinatzearen alde, Sozietateen Zergatik haratago, etorkizuneko beharrei erantzun diena eta Ongizatearen Estatuaren finantzaketa egokia bermatuko duena, **zerga-itun handi bat, erakundeen** alorrekoa ere izango litzatekeena, eskumenen banaketaren gainekoa, eta aldi berean, **gizarte-ituna ere izango litzatekeena**, sindikatuen era enpresa-erakundeen inplikazio eta partaidetzarekin.

Begi-bistakoa da **gure herrialdea zerga-harmonizaziorako tresna legal eta politikoz hornitu behar dugula, Lurralde Historikoen artean gatazkarik edo desdoikuntzarik gertatzen bada, tresna horietara jotzeko aukera izateko.** Behar hori betetzeko sortu zen Zerga Koordinaziorako Organoa bere garaian, zerga-arloko homogeneotasuna lortzeko gutxieneko prozedurak ezartzeko, hain zuzen ere.

Halere, Zerga Koordinazio Organoaren ibilbidearen eskasiak ez dira ezkutukoak, eta horiek direla-eta, Organo hori, beharbada, ez da nahikoa. Lehenik eta behin, gardena ez den funtzionamendu-organoa delako –eztabaida pribatua da, ez

jendaurrekoa–; eraginak Lurralde bakoitzaren Batzar Nagusietara eramaten ditu automatikoki, eta beraz, automatismoak baino ez du ahalbidetzen harmonizazio-efektua lortzea. Eta bigarrenik, soilik Batzar Nagusiek ahalbidetzen badute eman baitezake emaitzarik eredu horrek, hau da, gehiengo politikoak Euskal Autonomia Erkidegoaren hiru herrialdeetan mimetikoki errepikatzen badira; gaur egun baldintza hori ez dugu, eta etorkizunean ez dirudi edukiko dugunik, gure herriaren pluraltasun politikoa dela-eta. Urritasun horrek, gainera, ez du konponbiderik Zerga Koordinazio Organoaren esparruan, Organo horrek bere erabakiak Batzar Nagusietan eta Foru Aldundietan inposatzeko aginterik eta eskumenik ez duelako, beste hainbat mugen artean.

Zerga Koordinazio Organoaren gabeziak eta Eusko Alkartasunak zerga-sistema osoaren urritasunak egiaztatu ondoren, Eusko Alkartasunak honako hauek proposatzen ditu:

- Eusko Legebiltzarrean Zerga Harmonizaziorako Lege berri bat onartzea. Zerga Koordinazio Organoaren antolamenduaren ondoriozkoak baino zabalagoak izango diren akordio politikoak lortzea da erronka.

Guztiok dakigun bezala, Euskal Autonomia Erkidegoak ez du eskumenik erregistroen alorrean, jabetzari zein merkataritza-enpresei dagokienez. Hala eta guztiz ere, gure erakundeek eskumenak dituzten entitate ugari ditugu (kooperatibak, fundazioak, elkarteak, lan-arloko sozietateak –hein batean–, eta abar), baina hainbat erregistro sakabanatutan inskribatzen dira, eta sarritan irizpideak ez datoz bat, beraz, hitz egin dezagun argi, asko hobe daiteke egoera hori.

Honako hau adierazi behar dugu: ardaztuta gauden sistema juridikoak erregistroen ekintza du bere segurtasunerako euskarri garrantzitsuenetako bat, eta beraz, Eusko Alkartasunak honako hauek sustatuko ditu:

- Erakunde juridikoentzako Erregistro bakar bat sortzea, erakunde guztientzat nahitaezkoa izango dena (baldin eta erakunde horien eskumen eksklusiboak badaude), profesionaltasun handiko langileak edukiko dituen, zuzenean Ogasun eta Herri Administrazio Sailaren mende egongo dena eta teknologia berrietara egokituko dena. Horretaz gain, etorkizuneko erregistro eta etengabeko apeu bihurtuko litzateke, etorkizuneko Euskal Estatuko ekintza juridiko osoari erantzuteko (Jabetzaren eta Merkataritza Sozietateen Erregistroa).

2.3.2. IKERKETA, GARAPENA ETA BERRIKUNTZA

Euskal ekonomiak mundu globalizatuan aurre egin beharko dien erronka garrantzitsuek munduko merkatuko lehiakortasunari eusteko eta gure gizarte eta ekonomiaren etorkizuna eta ongizatea bermatzeko estrategia berri bati heltzera behartzen gaituzte, garapen bidean dauden herrialdeen lehiakortasunaren eta teknologia berrietan eta biozientzietan oinarritutako abangoardiako ekonomia-sektoreen indarraren eraginez.

Haatik, gurea bezalako herrialde txiki batentzat (berezko energia-iturririk eta baliabide naturalik gabekoa, eta soldata-kostu handiak eta jaiotze-tasa txikia dituena) aukera berriak sortzen dira testuinguru globalean, berrikuntzaren, ikerketaren, ikaskuntzaren, jakintzaren eta balio erantsia den kalitatearen alde apustu egiten badugu, segurtasunez eta ahalmen sortzailez.

Hau da, ekonomia lehiakorra, gero eta balio erantsi handiagoa edukiko duten zerbitzuak sortzeko eta emateko gaitasunaren arabera neurtuko dena, eta gure enpresa-sarearen ezaugarriak honako hauek izango direla alde batera utzi gabe: espiritu ekintzailea, kudeaketa-teknika aurreratu berriak sartzea, berrikuntza teknologikoaren eta ez-teknologikoaren (prozesuak, marketina, erakundeena, eta abar) eta nazioartekotzearen aldeko behin betiko apustua. Hortaz, premisa horietan oinarrituz, euskal gizarte osoak onura izango duen eraldaketa ekonomiko eta sozial bati heldu behar diogu. Horretarako, ahalegin guztiak egingo ditugu berrikuntzan oinarritutako garapen-eredu berri bat abian jartzeko, eta garapen-eredu hori ezartzeko, enpresen, unibertsitatearen eta herri-administrazioaren arteko oso lotura produktiboa sustatzea eta finkatzea ezinbestekoa izango da.

1:: Euskadi, erreferentzia berrikuntzan

Hona hemen Eusko Alkartasunaren ustez, gure herriak eduki beharko lukeen xedea eta garapen iraunkorrerako modu egokia: Euskadi berritzailea eta lehiakorra izan dadin, oparotasuna eta kalitatezko enplegua sortzearekin konprometitua egon dadin eta helburu gisa euskal herritar guztien ongizatea eta gizarte-kohesioa eduki ditzan.

Hortaz, jakintzaren eta berrikuntzaren aldeko apustua egiten dugu, hazkuntza iraunkorraren motorraz gain, gure gizartea erabat integratzailea izatea lortuko duten funtsezko elementuak baitira, gure ustez; gizarte integratzaile horrek, gure aburuz, honako oinarritzko bi erronka hauei erantzun beharko die:

- Gure ekonomiaren eta enpresen lehiakortasun iraunkorra eta kalitatezko enpleguaren sorkuntza.
- Herritarren bizi-kalitatea eta gizarteratzea.

Eusko Alkartasunaren aburuz, berrikuntzak gizarte-kohesioarekin batera gertatu behar du. Berrikuntzako tresnak maneiatzen dituen gutxiengo bat eta bizitza-estandarretatik kanpo geratzen den gehiengo bat egotea ez da egokia. Hortaz, pertsonen alde egiten dugu apustu. Giza kapitala da gure lehengai garrantzitsua. Garapen ekonomiko iraunkorrek gero eta mendekotasun handiagoa edukiko du trebakuntza- eta prestakuntza-mailarekin eta egokitzeko eta aldaketa sozial eta teknologikoei benetan erantzuteko gaitasunarekin. Hortaz, kalitatezko prestakuntzan eta hezkuntzan inbertitzea gure Herrirako etorkizuneko bermea dela deritzogu.

Berrikuntzan eta jakintzan erreferente izatearen aldeko apustua egiten dugu, gizarte aberatsa, solidarioa eta kohesionatua lortu ahal izateko. Berrikuntzaren kultura sustatuz, agente guztiak lankidetzan arituko diren kultura.

Finantza-emaitzek eta aberasketa pertsonalak elkarrekiko konpromisoa eta enpresaren eta gizartearen zerbitzurako gizarte-lankidetzaren ordezka ez dezaten lortzen saiatuko da Eusko Alkartasuna.

Gure herriak gaitasun handiak dituela frogatuz, eta nahiz eta azken 29 urteotan Estatuak ez digun Ikerketaren, Garapenaren eta Berrikuntzaren estatutu-eskumena transferitu nahi izan, dagoeneko finkatu ditugu oinarri sendoak, batetik, 2006-2009ko Enpresa Lehiakortasuneko eta Gizarte Berrikuntzako Plana, 2007-2010ko Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzarako Plana, eta Euskal Unibertsitate Sistemaren Plan Estrategikoak abian jarri, eta bestetik, ahalik eta maila altueneko nazioarteko

ikertzaileak aurkitzeko funtsezko hiru tresna sortuz, Zientzia eta Teknologiaren Euskal Kontseilua, Berrikuntzaren Euskal Agentzia (*Innobasque*), eta *Ikerbasque* Fundazioa, haina zuzen ere.

Euskarri horiekin batera, hainbat esparrutako (biozientzia, biomaterialak, nanoteknologia, mikroteknologiak, fabrikazio-prozesuak, ordezko energiak, parke teknologikoak eta berrikuntza-poloak) ikerketa-zentroek sare koordinatua sortzen dute, eta horren bitartez, European erreferente izateko dugun asmoa lor dezakegu.

Horretarako, honako hau proposatzen dugu:

- Bizitza osoan zehar ikasteko politikak sustatzea, aldaketa lortzeko motor gisa, eta herritarrek gizartean modu aktiboan parte hartuko dutela bermatzeko modu hoberen gisa.
- Emoziozko Adimenaren Garapena sustatzea, hezkuntzaren munduan zein familiaren, enpresaren eta erakundeen munduan.
- Jakintzaren Sustapena bultzatzea, batik bat irakasleen prestakuntzari garrantzia emanez, hezkuntza-rol berriaren aurrean, transakzio-mugikortasuna, I+G+Brako giza baliabideak prestatzea, jakintzaren gizarte-hedapena, lan-antolakuntzarako modu berritzaileak.
- Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzarako Euskal Sareari laguntzea, bertan baitaude teknologia-zentroak, sektore-zentroak, enpresa-alorreko I+Gko unitateak, Unibertsitateak eta ikerketan lan egiten duten beste hainbat erakunde.
- Ikerketa estrategikorako proiektuak sustatzea, batez ere ikerketa estrategikoaren ildoan lan egiten duten ikerketa-taldeak, enpresak eta agenteak biltzen dituzten ikerketa kooperatiboko zentroak, masa kritikoa sortzeko eta Europako ikerketa-esparruan ildo horietako nodo izatera iristeko.
- Ekintzailtza eta kultura ekintzailea sustatzea.
- Oinarri teknologikoa eta/edo berritzailea duten enpresak sortzen laguntzea.
- Enpresak sortzeko prozesuan finantzaketarako modu berriak garatzea, gure Herriarekin konprometitua egongo den kapital-arrisku arduratsua indartuz.
- Enpresak garatzen lagunduko duten egituren alde egitea, esate baterako, Parke Teknologikoak edota Berrikuntza Poloak.
- Izapide burokratikoak eta administrazio-izapideak sinplifikatzea enpresa berriak sortzeko eta eratzeko prozesuetan.
- Pertsonen enpresetan (batik bat, ETEetan) parte har dezaten bultzatzera zuzendutako kudeaketarako modu berriak sustatzea.
- Gure enpresak nazioartekotzeko proiektuetan laguntzea, produktu eta zerbitzu berriak sartzeko zein merkaturatzeko.
- Euskal enpresen nazioartekotzean laguntzea eta euskal ordezkaritzen kanpoko sarea handiagotzea, garapenerako ahalmen handia duten herrialde eta guneeetan goitza berriak sortuz.
- Industria- eta teknologia-lurzoruaren eskaintza estrategikoa handitzea, baita lurzoru logistikoarena eta azpiegituretako zoruarena ere.

- Kanpo Merkataritzan espezializatutako gazteen prestakuntza bultzatzea.
- Nazioartean presentzia handia izango duten eta gure gizartearen ongizatearekin konprometituta egongo diren euskal taldeak sortzen laguntzea.
- Bioaniztasunaren alorrean jakintza adituko, ikerketako eta berrikuntzako jarduerak bultzatzea, eta horren bitartez, Euskal Autonomia Erkidegoa nazioarteko erreferente bihurtzea gai horretan.
- Ingurumenaren alorreko berrikuntza eta ikerketa sustatzea, Euskadi Europako herrialdeen abangoardian kokatzeko funtsezko tresna gisa.

2 :: Ikerketa, etorkizuneko motorra eta erronka

Unibertsitateak eginkizun nagusia gauzatu du azken hamarkadetan pertsonen prestakuntzan, baina ondorengo hamarkadetan Unibertsitateak eta Euskal Zientzia Sistemaren gainerakoek honako erronka berri hau dute: nazioarteko erreferentziako ikerketa sortzea.

Horregatik, ondorengo legealdirako, Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du:

- Lehen mailako 60 ikertzaile berri sartzea Euskal Zientzia Sistemari *Ikerbasque Fundazioaren* bitartez.
- Bikaintasunezko hiru ikerketa-zentro berri sor daitezzen bultzatzea, BERC Programaren esparruan.
- Jakintzaren nazioarteko komunitate bat sor dadin bultzatzea ESS-Bilbaoren inguruan.
- Zientziari buruzko Euskal Legea egitea eta *IKERKUDE* Agentzia sortzea. Bi ekintza horiek nahitaezkoak dira ikerketa zientifikoari eta teknikoari dagokionez, EAEk duen eskumen eksklusiboa erabat garatzeko.
- Europako Espalazio bidezko Neutroi Iturria (ESS-Bilbao hautagaitza) gurean hartzeko apustua egiten jarraitzea, eta ikerketa-azpiegitura handi horren inguruan jakintzaren nazioarteko komunitate bat sor dadin bultzatzea.

2.3.3. NEKAZARITZA, ABELTZAINZA, ARRANTZA ETA ELIKADURA

1 :: Nekazaritza eta abeltzaintza

Euskal Herriko lehen sektorearen egoerak lotura estua du Bruselak eta estatuz gaindiko nazioarteko gainerako erakundeek xedatutako politikekin; izan ere, politika horiek zuzeneko eragina dute tokiko produkzioan eta landa-arloan oro har. Eta Eusko Alkartasunaren aburuz, landa-arlo hori beharrezkoa da lurralde-orekari eusteko, baita ingurumenaren zainketa bermatzeko ere.

Globalizazio-prozesuen eta Munduko Merkataritza Erakundearen jarraibideetatik eratorritako erkidego-politiken eraginez, landa-inguruneak eta nekazaritza-ustiapen tradizionalak hainbat eragin larri eta negatibori aurre egin behar diete, esate baterako, familia-ustiapenaren desagertzeari, despopulatzeari, edota produkzio- eta eraldaketa-ereduen eta kontsumitzaileei eta ekoizle txikiei produktuak banatzeko ereduen inposaketari. Izan ere, nekazaritzako azalera erabilgarriaren laurdena galdu du Euskal Autonomia Erkidegoak. Eta datu horri larriagoa da Bizkaiaren kasuan, probintzia horrek azalera horren herena galdu baitu, eta Arabak, bestalde, nekazarien % 50 galdu du.

Iraunkorra ez den, berdintasunik ezan are gehiago sakontzen duen, eta horretaz gain, pertsona guztien elikadura, ekoizleen oinarrizko diru-sarrerak, kontsumitzaileen osasuna eta ingurumenarekiko errespetua bermatzen ez dituen produkzio-ereduari aurre egiteko, Eusko Alkartasunak elikadura-subiranotasuna eta Herriek nekazaritza-politikak erabakitzeko duten eskubidea aldarrikatzen du, autohornikuntza faboratuz eta kalitateari lehentasuna emanez. Zer produzitu eta zer kontsumitu erabakitzeko eskubidea eskatzen dugu, tokiko produkzioari lehentasuna emanez.

Hortaz, batetik, nekazaritzako familia-ustiapenen eta natura-ingurunea errespetatuko duten produkzio-ereduen alde egiten dugu, eta bestetik, honako hauek sustatzen ditugu: lurzorua babestea, nekazaritzako familia-ustiapenei eusteko baliabide urri eta estrategikoa baita; kalitatezko produktuen produkzio dibertsifikatua, betiere produktu horiek kontsumitzaileari hurbilduta eta ekoizleei bidezko prezioa bermatuta, ekoizleen eta kontsumitzaileen arteko kontratu sozialen eta itunen bidez; bestalde, landa-garapenerako politika aktiboen aldeko apustua egiten dugu, partaidetzazkoak eta egiazkoak, gazteek arlo horretan sarbidea izatea sustatzearen eta landa-ingurunearentzat zerbitzuak esleitzerakoan diskriminazio positiboko neurriak hartzearen.

Beraz, sektore horri indartzeko ezinbestekoak diren defentsa-tresnak emateko, honako hauek dira gure proposamenak:

- Landa-ingurunea errespetatuko duen eta elikadura-kalitateko elikagaiak produzitzera bideratuta egongo den nekazaritza-eredu iraunkorra garatzea.
- Lurzoru emankorraren galera geldiaraztea, gunee behartsuenetan edota hirigintza-presioen eraginpean dauden guneeetan babes berezia ezarriz.
- Produktuaren trazabilitatea bermatzea, etiketek eskaintzen duten informazioari garrantzi berezia emanez.
- Haziak landatzeko, gordetzeko eta hautatzeko aldagai tradizionalen erabilera berreskuratzea.
- Nekazaritza eta elikadura ekologikoa indartzea.
- Berezko banaketa-sareak sor daitezen faboratzea, ekoizletik kontsumitzaileera, eta hiriko merkataritza hurbila sustatuz, merkataritzagune periferikoen ordez.
- Alternatiba ekonomikoak eta jarduerak dibertsifikatzeko alternatibak sustatzea, batik bat eraldaketari eta zuzeneko salmentari dagokienez.
- Belaunaldi-erreibua eta emakumeak kudeaketan eta produkzioan sar daitezen sustatzea.

- Basoak babesteko zeregin ekologikoa eta landa-eremuen garapena bermatzea.

2 :: Arrantza

Tradiziozko jarduera dugu arrantza Euskal Herrian, gure gizartean eta ekonomian garrantzi handia duena, batez ere kostako udalerrietan, eta azken urteotan, bere iraupena bermatzeko garrantzi handiko erronkei egin behar izan die aurre.

Ekonomiaren globalizazioaren eta flota murrizteari eta espezie jakin batzuen arrantza mugatzeari buruzko erkidego-politika murriztailearen eraginez, zenbait arrantza-tokiren krisialdiarekin (antxoia eta atuna), eta beraz, egun eskasak diren baliabideen iraunkortasuna bermatzeko premiarekin batera, sektore horren lehiakortasuna eta jarduera horren bideragarritasuna bermatzea ahalbidetuko duten kudeaketa-eredu berriak aztertzea ezinbestekoa da.

Hortaz, gogorra izango da arrantza-toki iraunkorrak modu arduratsuan ustiatuko dituzten eta ekonomikoki bideragarriak izango diren flotak lortzea. Eta horretarako, balio erantsiko arrantza-enpresak bultzatu behar ditugu, ondare naturala modu arrazionalen eta arduratsuan erabiliz kalitatezko produktuak sortzeaz eta arrantza-sektorea modu iraunkorrean garatzeko gai izango diren profesionalak prestatzeaz gain. Hori guztia kuotak gairatzen eta arrantza-tokiak agortzen dituzten teknikak erabiltzen dituzten floten aurka estatuko eta erkidegoko administrazioek behar bezala jokatu behar dutela alde batera utzi gabe.

Arrainaren prezioaren merkatzea (munduko merkataritzaren liberalizazioak eragin du merkatze hori), inportazioen areagotzea, ustiaketa-kostuen garestitzea, eta eskulan kualifikatuaren eskasia (baxurako eta alturako azpisektoreen eta azpisektore merkaturatzailearen soldata txikiak eta behar bezala koordinatu gabeko funtzionamenduak eragin du eskasia hori); egun arrantza-sektoreak duen krisialdian eragina dute faktore horiek guztiak. Egoera horren aurrean, Euskal Herriak arrantzarako duen gaitasuna eskueran dituen baliabideetara egokitzea ezinbestekoa dela begi-bistakoa da, flotaren modernizazio eta berritze teknologikoaren bitartez, eta lurreko azpiegiturak berrituz (manipulaziorako, lehen eraldaketarako, sailkapenerako eta abarrerako, horrek inportazioen aurrean lehiakor izatea ahalbidetuko bailuke); arrantzarekiko mendekotasun handia duten guneeetan arrantza-jardueraren dibertsifikazioa sustatzea eta eskariari aurre egiteko alternatiba gisa akuikultura bultzatzea ere ezinbestekoak direla nabaria da.

Eusko Alkartasunak honako hauek proposatzen ditu:

- Flota modernizatuko dela eta bertan hobekuntza teknologikoak sartuko direla bermatzea, arraina manipulatzeko, biltegitratzeko, eraldatzeko eta kontserbatzeko portu-azpiegiturak, eta arrantzaleen segurtasuna.
- Enpresa-trebakuntza sustatzea, arrantza-sektoreari hainbat arazori aurre egiten laguntzeko, hala nola, arrantza-enpresen finantza-kargari, ustiaketa-kostuen handiagotzeari edota lehen salmentako prezioen gelditasunari.
- Arrantza-jarduera arduratsua teknika iraunkorrekin gauza dadin sustatzea, eta selektiboak ez diren sistema harrapariei (sare pelagikoei eta bolantei) uko egitea.
- Estatuko eta erkidegoko administrazioei arrantza-arloko erabakien betearazpen zehatza zaintzeko eskatzea, itsasoko ingurunea gehiegi ustiatzen duten eta teknika harrapariak gehiegi erabiltzen dituzten floten zigorgabetasunari aurre egiteko.
- Kalitatezko produkzioa bermatzea eta higiene- eta osasun-exijentzien betearazpena hobetzea.
- Denboraldiko arrainaren kontsumoa sustatzea, osasunerako elikagarriak eta onak diren propietateak dituela argudiatzen duten publizitate-kanpainen bitartez.

EUSKAL HERRIAREN
ETA
ONGIZATE ESTATUAREN
ALDE

- Arrantzarekiko mendekotasun handia duten guneen indarberritzea sustatzea, gunehorietan gizarte- eta ekonomia-sarearen dibertsifikazioa indartuz.
- Ingurumena errespetatzen duen akuikultura garatzea, ekintzailatza eta enpresak sortzea bultzatuz.

2.3.4. MERKATARITZA ETA KONTSUMOA

1 :: Merkataritza

Merkataritza-sektoreak garrantzi handiko rola du gure gizartean, BPGrako ekarpenak egiten baititu, lanpostuak sortzeko ahalmen handia duelako, eta egunero egiten diren transakzioen kopurua oso handia delako.

Halere, merkataritza-sektoreak hainbat erronka garrantzitsuri egin behar die aurre bere lehiakortasunari eusteko, esate baterako, salgune handien finkatzeari, merkataritza-ordutegien areagotzeari, kontsumitzaileen ohitura-aldaketei, eta merkataritza elektronikoaren gorakadari. Eta, zehazkiago, merkataritza tradizionala da merkatuaren eskaera berrietara egokitzeko, era beraz, lehiakor izateko eta irauteko zailtasun gehien aurkitzen dituen.

Bezereokin duten hurbiltasunagatik, merkataritza espezializatua delako, eta arreta pertsonalizatua ematen duelako, Eusko Alkartasunaren iritziz, saltoki txikiek, edo hiriko saltoki hurbilek, gure herri eta hiriak ardatzen eta dinamizatzen dituzte, gizarte- eta ekonomia-bizitzaren motor baitira, eta identifikatzen gaituen hiri-eredu bat finkatzen laguntzen baitute, merkataritza-zentro periferikoaren fenomenoari kontrajarrita, izan ere, hura gure kultura-errealitatek aldenduago baitago.

Saltoki txikiak merkataritza-eremuetan sustatzea eta bultzatzea Europako hirien eredua finkatzen lagunduko du, hau da, hiri konpaktua eta funtzio anitzekoa, beharrezkoak ez diren lekualdaketak saihestuko dituen, bizitoki-erabilera eta merkataritza-jarduera eta zerbitzuekin harmoniaz konbinatuz, eta herritarrei gogobetetzea era bizi-kalitatea bermatuz.

Horregatik, honako hauek proposatzen ditugu:

- Neurri ekonomikoak eta zerga-neurriak sustatzea, hiriko saltoki txiki eta ertain hurbilak ezartzea eta finkatzea faboratzeko, herritarrei gehiago hurbiltzen baitzaie, batik bat zaharrenei eta mugikortasunerako zailtasun handienak dituztenei.
- Merkataritza tradizionalaren eta tokiko merkataritzaren kudeaketa eta salmentarako teknologia berriak erabil daitezen sustatzea, merkataritza elektronikoak eskaintzen dituen aukeretatik onura atera dezaten. Eta hori guztia prestakuntzaren, profesionalizazioaren eta inbertsioaren bitartez.
- Merkataritza Elkartek sor daitezen sustatzea, enpresa handienekin lehiakor izateko gaitasuna edukiko duten talde indartsuak finkatzeko, sektorearen interes orokorren defentsa erraztuz eta merkataritza-egituren modernizazioaren bitartez eskaria hobetuz.
- Tokiko erakundeekin eta merkatarien elkarteekin lankidetzan, hiriguneetako merkataritza suspertzeko eta garatzeko planak abian jartzea. Gune degradatuei eta hirigune historikoei garrantzi berezia ematea.
- Merkataritza-lurzorua sor dadin faboratzea, tokiko merkatuen eta azoken eta lehiaketen ezarpena sustatuz, eta merkataritza-saltoki periferikoen ezarpena mugatzea, iraunkortasun-irizpideei jarraiki, lurzoru asko kontsumitzen baitute, eta bideei eta lekualdatzei dagokienez, ingurumen-kostu handia baitakarte, eta epe luzean tokiko merkataritza desagerrarazten eta hirietatik jendea joanarazten baitute.

2 :: Kontsumoa

Merkatuen eta zerbitzuen globalizazioarekin batera gizartearen gertatu diren aldaketek, herritarren behar berriekin eta merkataritza tradizionala aldatu duten teknologia berrien eraginez (batez ere) sortu diren kontsumitzeko modu berriekin batera, kontsumitzaile eta erabiltzaileen defentsan eragina duten hainbat alderdi arautzeko eredu bat ezartzea ezinbestekoa izatea eragin dute.

Hori lortzeko, Eusko Alkartasunaren aburuz, herri-administrazioak politika aktiboak abian jartzea ezinbestekoa da, kontsumitzaileen babes-maila handiagotuko duten politikak, hain zuzen ere, euren eskubideak sustatu eta defendatzeko. Horregatik, honako hauek proposatzen ditugu:

- Gizarte-agenteekin lankidetzan aritzeko eta parte hartzeko moduak ezartzea, batez ere Kontsumitzaileen Elkarteekin, gauzatu beharreko ekintzak batera planifikatzeko eta prebentzio-neurriak faboratzeko.
- Kontsumitzaileari bere burua babesten irakasteko prestakuntza-programak bultzatzea, informazioaren eta komunikazioaren gizartearen erronkei aurre egiteko behar dituzten abileziak eduki ditzaten.
- Goi-mailako erakunde bat sortzea, euskal kontsumo-institutua, herritarrek kontsumoko ekintzetan dituzten eskubideekin lotutako politikak sustatzeko eta hitzartzeko. Jaurlaritzaren sail guztien eta gainerako herri-administrazioen jardunak koordinatu beharko ditu erakunde horrek, batez ere elikadura-segurtasunari eta produktuen segurtasunari lotutako alderdien kontrolari dagokionez. Hori lortzeko, ikuskatze-zerbitzu espezializatu bat jarriko da martxan.
- Kontsumitzailearen Informaziorako Bulegoak gaur egun horrelako zerbitzurik ez duten udalerrietan ezar daitezzen sustatzea.
- Kontsumitzaileen Elkarteak behar adina baliabidez hornitzea, herritarrei doako laguntza juridikoa (interes orokorrak, kolektiboak edo lausotuak defendatzeko) izateko duten eskubidea eskaintzeko aukera izan dezaten.
- Kontsumitzaileen Elkarteei ordezkaritza egokia eskaintzea, ordezkaritza horri esker, kontsumitzaileei eragin dakiekeen foroetan botere betearazlea edukiko lukete Kontsumitzaileen Elkarteek.
- Kontsumitzaileei zuzendutako hezkuntza- eta prestakuntza-kanpainen programazioa bultzatzea; Eusko Jaurlaritzaren Kontsumo Zuzendaritzak koordinatuko lituzke kanpaina horiek, Kontsumitzaileen Elkarteen lankidetzarekin, eta merkataritza elektronikoaren erabileraren sustapena bereziki azpimarratuz, hazkunde ekonomikoa eta ingurumenari dagokionez iraunkorra den kontsumoa bizkortzeko.
- Kontsumoko Arbitraje Sistema indartzea; zerbitzu publikoak kudeatzen dituzten enpresa guztiak atxiki beharko zaizkio Arbitraje Sistema horri.

2.3.5. TURISMOA

Turismo-sektoreak nazio eta lurraldeetako egitura ekonomikoan rol garrantzitsua du, enplegua sortzen baitu, eta gure herriko aberastasun-iturri eta ongizatearen eta kultura-aniztasunaren enbaxadore baita.

Halere, turismo tradizionala kostako paisaia-baldintzei lotuta dago hein handi batean, batez ere klima-baldintza onuragarriei.

Beraz, turismo-sektoreak asko hazteko dituen aukerak ikusirik, kalitatezko turismo iraunkorra sustatzeko politikak ezarri behar ditugu, prezio-lehian oinarritzen den turismotik urrun, masa-turismotik urrun alegia.

Hori dela-eta, Eusko Alkartasunak deritzenez, balio erantsi handiagoa eta ingurumenean eragin txikiagoa edukiko duten formulak sustatu behar ditugu, masifikazio-fenomenoetatik urrunduz, kalitatezko zerbitzuak eskaintzen baditugu turismoaren nazioarteko erreferente bihurtuko garela baiteritzogu. Horregatik, eskaria dibertsifikatzearen alde apustu egiten dugu, garatzeko bidean dauden azpisektoreek eskaintzen dizkiguten aukerak aprobetxatuz, esate baterako, azokei, konbentzioei eta kongresuei lotutako negozio-turismoak, jaialdiei eta lehiaketei lotutako kultura-turismoak, turismo "berde" deritzonak edo landa-turismoak (nekazaritza-turismoari eta ingurune naturalei lotua), edota gastronomia-turismoak eta itsas bidaien turismoak.

Horregatik, honako hauek proposatzen ditugu:

- Turismo-denboraldia urtaroen mende ez egotea lortzea, kultura- eta gastronomia-eskaria dibertsifikatuz.
- Turismo-sektorearen lehiakortasuna bultzatzea, profesionalizazioa eta prestakuntza sustatuz.
- Euskal Herria kalitatezko turismoaren erreferente gisa sustatzea, lurralde-orekaren ikuspegitik.
- Erakundeen arteko lankidetzeta eta Nafarroarekiko eta Iparraldearekiko lankidetzeta hobetzea, euskal turismoa sustatzeko.
- Turismo-sektorearen garapena sustatzea, eta horretarako, turismoaren azpiegiturak hobetzea. Hots, komunikazio-sarea, edota ekitaldiak eta kongresuak antolatzeko zerbitzu tekniko eta teknologiko modernoak dituzten guneak, besteak beste.
- Turismo-informazioa eta bisitarienezako arreta-zerbitzua hobetzea.

2.4. GARAPEN IRAUNKORRAREN ALDE

2.4.1. INGURUMENA ETA LURRALDEAREN ANTOLAMENDUA

1 :: Egungo egoera. Krisialdia eta ingurumena

Azken urteotan ikusi ahal izan dugunez, ingurumenaren alorrean gure herrian gauzatu diren politikek aurrerabide nabaria izan dute, batik bat plangintzari dagokionez. Etorkizuneko ingurumen-erronkei aurre egiteko arau- eta plangintza-elementu egokiak ditugula deritzogu. Politika horien benetako aplikazioari aurre egiteko garaia iritsi zaigu, Europan “better regulation” (egungo araudiaren eta plangintzaren aplikazio hobea) deritzon kontzeptuaren inguruan gauzatzen ari den hausnarketarekin batera.

Bestalde, egungo krisialdi-egoeran, ingurumena babesteko mailari eusteko gaitasuna eduki behar dugu, eta aldi berean, proiektu edo azpiegitura berrien sustapenak gure ingurunearen etorkizuna datozen urteetarako hipoteka dezaten saihesteko gaitasuna. Gure baliabide naturalen babesari dagokionez, berme-kurba igotzeko unea iritsi zaigu, ezin baitugu ahaztu egungo krisialdi ekonomikoa gainditzeko konponbideak aspaldiko jatorria duten bestelako krisialdiak gainditzeko (esate baterako, energia- eta ingurumen-krisialdia) konponbideak aurkitzea eskatuko duela. Energien prezioen igoera eta baliabide naturalen eskasia ere egungo krisialdi ekonomikoaren jatorrian daude, eta beraz, krisialdi ekonomikoa gainerako krisialdiei aurre egin gabe konpontzea hanka-sartze historikoa izango litzateke, eta ezin dugu horrelako hanka-sartzerik egin.

2 :: Gure ingurumena behar bezala babesteko oinarriak

Euskadi biztanleria-dentsitate handiko herrialdea da, eta ingurune naturala inbadituta, ustiatuta eta degradatuta dago. Eusko Alkartasunaren ustez, gure gune naturalek ezin dute beste metro koadro bat ere galdu. Gure ingurunea eta gure biodibertsitatea babestu eta zaintzeaz gain, gizakiak degradatutako guneak leheneratu egin behar dira.

Dena dela, Euskadik goi-mailako aktibo ugari ditu herritarren, ekonomiaren, teknologiaren eta erakundearen arloan; eta, gaur egun, aktibo horien masa kritikoa oso esanguratsua da gure ingurumenaren babesa bermatzeko. Adierazitako baliabide horiei esker, datozen belaunaldien ingurumen-etorkizuna bermatzeko moduko kotetan kokatuko da gure ingurumenaren babesa datozen urteetan. Palanka horiek honako hauek lirateke:

- Ingurumena zaintzeari dagokionez, gure gizartearen sensibilizazio geroz eta handiagoa. Natura eta ingurumena zaintzeari dagokionez, euskal gizarteak sensibilizazio handia du, boluntariotzaren hainbat esperientzia esanguratsurekin. Horretaz gain, ingurumena kontserbatzearen eta babestearen aldeko gizarte-kolektibo ugari daude, gure herriak iraunkortasun-maila handiagoetarantz aurrera egiteko konpromiso sendoa dutenak.
- Ingurumen-kapital nabaria dago egun, hau da, ingurumen-aldagaiak eta hark dituen balioak enpresa-egituran eta administrazioan modu progresiboan barneratzen ari dira, bai industria-sareari bai euskal toki-administrazioari dagokionez.
- Ingurumenaren babesari lotutako jakintzaren, produktuen eta zerbitzuen garapenak eskaintzen dituen aukera berriak aprobetxatzeko egoera ezin hobea. Ekoberrikuntzaren arloan Zientzia eta Teknologiarako Euskal Sareak gauzatutako lana. Zentro teknologikoak, unibertsitatea eta ikertzaile-taldeak biltzen ditu Zientzia eta Teknologiarako Euskal Sareak, eta 70 zentrotik gora eta 2.500 ikertzaile baino gehiago ditu.
- Zerga-autonomia handia, Euskal Herriari fiskalitate berde baten aldeko apustua egiteko gaitasuna ematen diona, gure natura-kapitala bermatuko duten ingurumen-jokabideak piztea ahalbidetzeko.

Azaldutako horrek guztiak adierazten duenez, gizarte- eta ekonomia-baldintzak egokiak dira garapen-kontzeptu berri baterantz aurrera egiteko, ingurumenaren zainketa jakintzaren eta berrikuntzaren Euskadiren funtsezko gotorleku bihurtuko duen garapen-kontzeptu berri baterantz, hain zuzen ere.

3 :: Ingurumen-politika iraunkorra lortzeko printzipioak

Etorkizuneko erronketako bat ingurumen-aldagaia sektore-politika guztietan sakonkiago sartzea da. Eraginkorra izateko, bestelako sektore-politiketan eragina izateko gaitasuna eduki behar du ingurumen-politikak. Horretarako, sektore-politika horiekin koordinatzeko (prozeduren sinplifikazioaren eta ekintzen eraginkortasunaren printzipioetan oinarrituz) ahalmena emango diguten egitura berriak ezartzea ezinbestekoa da. Datorren legealditik aurrera, ingurumenak sartze eta ainguratzeko modurik modernoa eduki behar du Jaurlaritzaren egiturari, eta horretarako funtsezkoa da bestelako sektore-politikei (esaterako, energia- edo garraio-politikei) zuzenean lotzeko mekanismoak sortzea.

Horretarako, koordinazio-komisio iraunkorrak sortzea proposatzen dugu; horietan, energia- eta garraio-sailekiko lotura zuzena duten proiektuak, jardunak, planak edota arauak jakinaraziko lirateke aldian-aldian, eta baita horiei buruzko erabakiak hartu ere.

Nolanahi ere, gure ustez, gobernantza onaren oinarritzko printzipioen bitartez gidatu behar da ingurumen-politika, eskueran dagoen jakintza zientifikoa onenean oinarritutako politika eraginkorra eta herritarren partaidetzaren eta enpresekiko lankidetzaren bultzada trinkoa konbinatuz. Gizartearekiko eta etorkizuneko belaunaldiekiko kontratu etiko baten bitartez gidatu behar da Eusko Alkartasunaren ingurumen-politika, osasunaren eta ekosistemen babesaren giza eskubide bat izango balitz bezala bermatuko duen kontratu etiko baten bitartez, hain zuzen ere.

Fiskalitate berdearen ikuspegitik, ingurumen-jokabideak piztea ahalbidetzeaz gain "kutsatzen duenak ordaindu egin behar du" dioen funtsezko printzipioa zuzenean sartuko duten tresna berriak ezarri beharko ditugu ekonomia-politikan. Zenbait diziplinatan (esate baterako, lurzoruen eta hondakinen politikan, edota kontsumo-politikan) ingurumen-helburuen betearazpena eraginkorragoa izatea lortuko duten ekonomia- eta zerga-tresnak garatzeko gero eta premia handiagoa dago.

Azkenik, garatzeko bidean dauden herrialdeekiko elkartasunean sakondu behar dugu, jakintza-transferentzian oinarritutako lankidetzak- edo elkarlan-proiektuak sustatuz edota garatzeko bidean dauden herrialde ugari estutzen dituzten ingurumen-arazoak konponduko dituzten ingurumen-azpiegiturak sortuz. Horretarako, zenbait plataforma (esaterako, Red Nrg4sd deritzona) edo nazioarteko partzuergoak sortzea ezinbesteko tresnak dira garatzeko bidean dauden herriekiko gobernantza onaren printzipioa aplikatzeko.

Eusko Alkartasunaren hauteskunde-programa Garapen Iraunkorreko Euskal Estrategiaren arabera egituratzen da, eta haren bost xedeen eta sei baldintzen betearazpenaren parametroak jarraitzen ditu (2020. urteko esparrura arte beharrezkoak izango dira xede eta baldintza horiek). Estrategia hori lau urtetik behin eguneratuko da, Ingurumen Esparru Programan eta Plan Sektorial desberdinetan (Klima Aldaketaren Aurka Borrokatzeko Euskal Plana, Lurzoru Kutsatuen Euskal Plana, Hondakin Arriskutsuen eta Ez Arriskutsuen Planak, eta HHS Jarraibideak eta Ingurumenaren aldetik Iraunkorra den Kontsumoari buruzko Euskal Plana) ezarritakoari jarraiki.

4 :: Ingurumenaren eta Lurralde Antolamenduaren arloko ekintzak

4.1. Ingurumen-arloko estrategia

Eusko Alkartasunak honako hauek proposatzen ditu:

- Garapen Iraunkorreko Euskal Ingurumen Estrategia (2002-2020) betetzea, Estrategia horren 5 helburuei eta beharrezkoak diren 6 baldintzei dagokienez.
- 2007-2010eko Ingurumeneko Esparru Programan ezarritako ekintzak betetzea, eta 2011-2014ko Ingurumeneko Esparru Programa lantzea eta onartzea.

- Euskadiko Ingurumena Babesteari buruzko 3/98 Lege Orokorra aldatzea, ingurumena babesteko eremu berriekin bat etorriko den araudi bat ezartzeko.
- Udalsarearen Agenda 21eko politikak bultzatzea, eta Sarean parte hartzen duten udalerriek landutako Tokiko Ekintza Plan guztiak berrikusteko prozesuari hasiera ematea.
- Garapen Iraunkorrerako Eskualde Gobernuen Sarea (Nrg4sd Sarea) bultzatzea, Sare horren esparruan lankidetzan jardutea, eta ingurumenaren babesaren eremuan nabarmentzen diren Nazio Batuetako eta Europar Batasuneko erakundeekin lankidetzak akordio bat sinatzea.

4.2 Klima Aldaketaren aurkako jarduna: arintzea eta egokitzea

Euskadin berotegi-efektuko gasen emisioak 2012rako % 7tan murriztea da helburua. Gaur egun, emisioak oinarrizko urtekoak (hau da, 1990ekoak) baino % 21 gehiago dira, eta, beraz, 2012rako % 14ra jaitea da helburua. Horretarako, Klima Aldaketaren aurkako Euskal Planean (2008-2012) txertatutako 120 neurriak bultzatu behar dira. Neurriak azpimarragarrienen artean, honako hauek ditugu:

- Energia berriztagarrien garapena bultzatzea, 2020. urterako energiaren % 20 iturri berriztagarriekin sortzeko Europako helburua bete arte.
- EAEko udal guztietan garraio pribatuaren eskaria kudeatzeko politikak eta Mugikortasun Planak sartzea.
- Garraio publikoaren erabilera sustatuko duten eta hiri handietan ibilgailu pribatuen sarrera mugatuko duten tresna ekonomikoak abian jartzea.
- Klima-alaketaren arloan prestatzeko eta sensibilizatzeko programak garatzea, Euskadiko udal eta administrazio guztietan.
- Emititzeko eskubideen inguruko salerosketa-erregimenari dagokionez, erregimen horrek eraginpean hartzen dituen euskal enpresei emititzeko eskubideak esleitzean Euskadik eskumena eta protagonismo handiagoa izatea eskatzen dugu.

Klima-alaketara egokitzeko, honako hauek proposatzen ditugu:

- Klima-alaketaren arloko euskal ikerketa-zentroa bultzatzea (BC3).
- Klima-alaketara egokitzeko jakintza hobetzea eta, horretarako, unibertsitateetako eta zentro teknologikoetako ikerketa-taldeek eremu horretan egindako lan handia baliatzea. Klima-alaketara egokitzeko ikerketa-proiektuak garatzea (K-Egokitzen).
- Klima-alaketak gure ekonomian eragin ditzakeen kostuei buruzko azterlanak egitea, bai klima-alaketa arintzearen eremuan, bai eta klima-alaketara egokitzeko eremuan ere.
- Uren arloan klima-alaketara egokitzea. Egokitzeko neurriak hartuko direla bermatzea, honako esparru hauetan, hain zuzen ere: baliabideen eskuragarritasuna, giza jardueretarako eskariaren kudeaketa, hornidura-azpiegiturak eta saneamendu-azpiegiturak, ekosistemen gaineko ondorioak eta pertsonentzat arriskutsuak izan daitezkeen fenomeno naturalen portaera; eta, hori guztia, barrualdean zein kostaldean.

4.3 Biodibertsitatea

*Nazio Batuen Ingurumen Programaren (NBIP) barruan berriki egindako azterlanen arabera, ekosistemen % 60 degradazio-egoeran dago, edota ez da modu iraunkorrean erabiltzen. Euskadiko kapital naturalari eusteak eta kapital hori handitzeak herrialde honetako ingurumen-politikaren ezaugarri nagusi izan behar dutelako, biodibertsitatearen arloan erreferentzia izan behar dugula uste dugu. Hori dela-eta, Biodibertsitatearako Zuzendaritzak izan behar du *Natura 2000 Sarearen* eta gainerako gune babestuen koherentzia bermatuko duen organoa, eta honako ekintza hauek bideratuko ditu:*

- Biodibertsitatearen Estrategia onartzea eta Estrategia horren ondoriozko jardunak hedatzea.
- *Natura 2000 Sarea* kudeatzeko tresnak garatzea eta, bereziki, gaur egun *Komunitatearentzat Garrantzitsuak diren Tokitzat* hartzen diren guneak *Kontserbazio Bereziko Eremu* bihurtzea.
- Arriskuan dauden Espezieen Katalogoa berrikustea eta eguneratzea, eta galzorian dauden espezieetat hartutako espezie guztiak kudeatzeko planak lantzen amaitzea.
- Euskadiko Korridore Ekologikoen Sarea garatzea, eta beharrezkoa den figura juridikoa ematea.
- Biodibertsitatearen arloan dagoen legeria Europako zuzentarauetara egokitzea.
- Legegintzaldi honetan ekosistemak leheneratzeko eta hobetzeko ezarritako politika bultzatzea.
- Biodibertsitatearen arloko jakintza zientifikoa hobetzea eta, horretarako, Madariaga Dorretxean kokatutako jakintza-unitateak sustatutako jakintza-ildoak bultzatzea.
- Biodibertsitatearen arloko sentsibilizazioa eta zabalkundea hobetzea, eta Madariaga Dorretxean kokatutako museoa horretarako informazio-puntutzat hartzea.

4.4 Euskadiko ingurumen-kalitatea bultzatzea: gure airearen eta lurzorua kalitatea hobetzea. Gure hondakinak hobeto kudeatzea

a) Lurzorua kalitatea; lurzorua kutsadura

Eusko Alkartasunak honako hauek proposatzen ditu:

- 1/2005 Legearen aplikazioa bultzatzea, lurzorua kalitateari buruzko espedienteen ebazpena bermatzeari dagokionez. Legearen memoria ekonomikoa ahal den neurrian garatzea, baliabideen zuzkidurari dagokionez.
- Lurzoru-erakunde egiaztatuak lurzorua kalitatea ikertzearen eta berreskuratzearen arloan trebatzea eta prestatzea. Horretarako, lurzorua kalitatea ikertu eta berreskuratzeko erakundeak egiaztatzeako sistema arautzen duen 199/2006 Dekretuan azaldutakoa hartuko da oinarritzat.
- 2007-2012ko Euskadiko Lurzoru Kutsatuen Planean ezarritako helburuak eta ekintzak garatzea, premiarik handiena duten lurzoruak epe laburrean, eta premiarik txikiena dutenak epe ertainean berreskuratzearen eta prebentzioaren printzipioen aplikazioari dagokionez bereziki.
- Kutsatutako lurzoruak kudeatzeko eta berreskuratzeko instalazioa sortzea, eta instalazio horren sorkuntza eta kudeaketa sektore pribatuarekin banatzea.
- Udalsarean sartuta dauden udalekin lankidetzatza-protokoloak garatzea, 1/2005 Legea aplika dadin.
- Lurzoru potentzialki kutsatuen Inbentarioaren informazio geografikoko sistema eta Lurzorua Kalitatearen Administrazio Erregistroa garatzea.

b) Baliabideen kontsumo arduratsua eta gure hondakinen kudeaketa egokia

Eusko Alkartasunak honako hauek proposatzen ditu:

- Baliabideen kontsumoa (energia, materialak eta hondakinak) BPGaren hazkundearen arabera izan ez dadin lortzeko ekintzak bultzatzea.
- Eusko Jaurlaritzaren herri-administrazio guztietan erosketa berdearen irizpidea sartzeko aukera arautuko duen Dekretua.
- Ekodiseinu Ikasgeletan egindako praktikak industria-eremuan txertatzeko aukera sustatuko duen ekodiseinu-arloko praktika egokien unitate bat sortzea.
- Hondakinen Esparru Zuzentzarauak sartutako prebentzio- eta birziklatze-helburuak garatzea.
- EAEko Hondakin Arriskutsuen Planean ezarritako helburuak eta ekintzak garatzea, hondakinen sorkuntza-tasa murrizteari eta hondakin arriskutsuen egungo balioztatze-tasa igotzeari dagokionez, bereziki.
- EAEko Arriskutsuak ez diren Hondakinen Plana garatzea, eraikuntza-hondakinen eta eraipen-hondakinen kudeaketari eta berrerabilerrari dagokionez, bereziki.
- Eusko Jaurlaritzak eta Aldundiek osatzen duten EAEko hiri-hondakinen koordinazio-organoaren jardunak eta koordinazio-organo horrek ezarritako ekintzak bultzatzea.

c) Airearen kalitatea hobetzea

Eusko Alkartasunak honako hauek proposatzen ditu:

- Lurralde osoan airearen kalitateari eusteko beharrezkoak diren neurriak hartuko direla bermatuko duen Euskadiko Airearen Kalitaterako Plan Integral bat garatzea.
- EAEko Airearen Kalitatea Kontrolatzeko Sarea mantentzea eta hobetzea.
- Airearen kalitatearen arloko ikerketa teknologikoa sustatzea.
- Hirigune handietako airearen kalitatea hobetzea eta, horretarako, hiriguneetako garraioa egokiro erabiltzea.
- Kalitate akustikoari buruzko Zuzentzaraua zorrotz aplikatzea, ezarritako mugak gainditzen dituzten eremuetan bereziki.
- Euskal herritarren isolamendu eta babes akustikoa handitzeko Erakunde Arteko Fondo bat sortzea.

4.5 Uraren kalitate ona

Partaidetza publikoa duen, gizartearen inplikazio zuzenarekin eta demokratikoarekin landu den eta gainerako sektore-plangintzekin koordinatuta dagoen Plangintza Hidrologikoaren prebalentzia bermatzeko helburua oinarritzat hartuta

(Plangintza Hidrologikoa ura kudeatzeko tresnen ardatz eta lotura izan dadin), Eusko Alkartasunak honako alderdi hauei erantzun nahi die:

- Uraren Euskal Agentziaren (URA) jardunak hedatzea eta Agentzia horren Kudeaketa Planak eta Plan Estrategikoa garatzea.
- Herritarren segurtasuna ezohiko ur-lasterrek eragindako uholde-arrisku naturalaren aurrean. Bi alorretan jardun behar da. Alde batetik, arriskuari aurrea hartu behar zaio eta urak har ditzakeen lurzoruen okupazioak saihestu behar dira, arrisku naturalak lurraldearen antolamenduarekin eta urari lotutako ekosistemen babesarekin bateragarri egiteko jardunen bidez. Bestetik, herriek eta ondasunek gaur egun duten arriskua txikiagotzeko beharrezkoak diren eusteko azpiegiturak ezarri behar dira erabakitasunez, eta, horretarako, ur-masen egoera ekologiko ona zaintzeko eta hobetzeko printzipioa ahalik eta neurririk handienez errespetatuta egokitu behar dira.
- Hornidura eta saneamendu orokorra. Toki-administrazioei babes irmoa eman behar zaie herritar guztiak ur-horniduraren zerbitzua, eta saneamendu- eta arazketa-zerbitzua izan ditzaten eta, era horretan, herritarren eskariei (zentzuz ebaluatu eta kudeatu ondoren), erosotasunari eta baliabide hidrikoen erabilera iraunkorrari erantzun dakien.
- Ur-ekosistemak zaintzea eta leheneratzea. Alterazioak dituzten ur-ekosistemak leheneratzeko jardunak egin behar dira, egoera ekologiko egokia lortu arte.
- Prezioak eta tarifak bateratzea. Lurralde-elkartasunaren printzipioa eta uraren erabileren kostuak berreskuratzeko joeraren printzipioa kontuan hartuta, prezioen eta tarifen bateratzea bermatu behar da, lurralde-eremuen artean edo gizarte-sektoreen artean konparaziozko bidegabekeria bat sor dezakeen desberdintasun-egoera oro desagerrarazteko.
- EAEko lurralde osoa hartuko duen mugape hidrografiko bakarra ezartzea, eta koordinazioa, administrazioen arteko lankidetzak, gardentasuna eta herritarren parte-hartzea bermatzea. Euskal lurraldean kokatutako Nerbioi-Ibaizabal unitate hidrologikoaren kasu zehatzari dagokionez (kasu bereziki nabarmena baita, baldintza naturalak, sozialak eta garrantzi demografikoari lotutakoak kontuan hartuta), ur-arloko eskumenik handiena eskatuko da unitate osoan.
- Uraren ekainaren 23ko 1/2006 Legea garatuko duen, eta horniduraren, arazketaren eta saneamenduaren arloko prezioen eta tarifen bateratzea ezarriko duen Dekretu bat onartzea, lurralde-elkartasunaren eta kostuak berreskuratzeko joeraren printzipioak kontuan hartuta.
- Aurreko helburuarekin hertsiki lotuta, administrazio-egiturak arrazionalizatzea (Euskadiko ur-arloko administrazioa ahuldu dezakeen faktore oro desagerrarazteko) eta, horretarako, gaur egun dagoen organo komuna (URA) sendotzea, sakabanaketa saihestea (administrazioena eta ahaleginena) eta ahalik eta eraginkortasunik handiena bermatzea.

4.6 Lurraldearen erabilera orekatua lortzea

Errealitate sozial eta ekonomiko berrian, lurraldea oso elementu garrantzitsua da, balioen, tradizioaren, kulturaren eta historiaren euskarri ez ezik, gure herrialdean etorkizun hobea sor dezakeen jardueraren hartzaille ere bai baita. EAK lurralde-antolamenduaren arloan proposatu nahi duen programak 4 ardatz ditu:

- Jakintzaren gizarrean, lurraldearen iraunkortasun integrala garapenerako nahitaezko baldintza bat da. Hori dela-eta, hiri-garapenaren eta lurraldeak duen harrera-ahalmenaren arteko zentzuzko bateragarritasuna lortzeko, paisaia eta gune naturalak zaindu eta hobetu, eta energia berriztagarriak eta mugikortasun iraunkorra bultzatu behar dira.

- Berrikuntzak beharrezko ardatz izan behar du gure lurraldearen etorkizuneko garapenean. Talentua erakartzea (gure garapenerako lehengai gisa) gure lurralde-ereduan txertatu beharreko premietako bat da.
- Klima eta ingurunea eraldatzen dituzten giza jardueren isla den klima-aldaketa harrera-ahalmen mugatuko lurralde-esparru jakin batean gertatzen da. Lurraldea errespetatzen duen gizarte batek abiapuntu ona du klima-aldaketaren aurka jarduteko.
- Lurzorua zaintzea, oso ondasun urria baita. Horretarako, lurzoruaren kontsumo murriztailea bultzatu behar da erabilera-nahasketa egokiaren bidez eta benetako eskarira egokitutako kuantifikazio-irizpideak erabiliz, honako alderdi hauek kontuan hartuta: demografiaren bilakaera, familia-tasaren aldakuntza, eta bigarren bizilekuaren eta etxebizitzaren eskaria. Halaber, irizpide horien etengabeko ebaluazioa eta lurzoru-erabilgarritasunaren eta okupazio-mailaren jarraipena egin behar da. Guk hori guztia egiteko konpromisoa hartuko dugu, gure lurraldea etorkizun hurbilean eskatuko zaizkigun premietara egokitzeko.

Ardatz horiek garatzeko, honako jardun hauek proposatu nahi ditu Eusko Alkartasunak:

- Lurraldearen Antolamendurako Artezpideen berrirakurketa, lurraldearen eredu integralari begira eta iraunkortasunetik abiatuta.
- Gune tradizionaletan berrikuntzak egiteko aukera emango duten egiturak garatzea eta gizarte-intentsitate jakin batzuk izango dituzten guneak sortzea.
- Eskualde-egituren Lurraldearen Zatik Planak –oraindik egiteko daudenak– amaitzea.
- Industria-aurrien programa bultzatzea eta hobetzea.
- Eskumenak argi eta garbi esleituta izango dituen eta gure egungo eta etorkizuneko garapena bermatuko duen Euskadiko Institutu Kartografiko bat sortzea. Institutu horrek beharrezkoa den gidaritza hartuko du bere gain enpresen, administrazioen eta unibertsitateen aurrean, eta administrazioen artean koordinatzeko, lotutako ekitaldiak sustatzeko, eta lurraldearen ikerketaren eta kudeaketaren arloko berrikuntzarako oinarria sortzeko jarduerak egingo ditu.

4.7 Ingurumenarekin konprometitutako industria baten alde

Euskadiko industria erreferentzia garrantzitsua da ingurumenaren babesari dagokionez. Euskadi aitzindari izan duen lankidetzari dagokionez. Gaur egun, ratorik onenetako bat dugu jarduera ekonomikoen arloan ematen diren ingurumen-ziurtagirietan (ISO 14000, EMAS eta Ekoskan). Datozen urteetan, funtsezkoa izango da:

- Ingurumen-baimen bateratua lortzeko prozedura hobetzea (eta, ildo horretan, prozedura sinplifikatzea eta arintzea).
- Jarduera ekonomikoetan ingurumen-arloan esku hartzeko Lege bat garatzea eta onartzea. Eusko Jaurlaritzaren Ingurumen Sailaren esku-hartzearekin garatutako ingurumen-prozedura guztiak bilduko ditu lege horrek.
- Sektore pribatua ordezkatzeko duten erakundeetan (hala nola Confebask eta Aclima erakundeetan eta sektore ekonomiko guztiak ordezkatzeko dituzten elkarte guztietan) parte hartzeko mekanismoak garatzea.
- Industria-sektoreekin lortutako borondatezko akordioak berritzea, jarduera bakoitzaren ingurumen-baimen bateratuan ezarritakoa oinarritzat hartuta.

- Sektore pribatuan aplikatu beharreko ingurumen-arauak (hala nola REACH araudia eta Ingurumen Erantzukizunari buruzko Legea) jakinarazteko eta zabaltzeko jarduerak garatzea.

4.8 Udalerria, ezinbesteko eragilea ingurumenaren hobekuntzan eta klima-aldaketaren kontrako jardunean

Gaur egun, 2002an sortutako Udalsareak tokiko agenda 21eko prozesuetan sartuta dauden euskal udalerrri guztiak biltzen ditu, eta erreferentzia garrantzitsua da Europan eta nazioartean. EAEko herritarren % 98 biltzen duten 197 udalerrri daude Udalsarean sartuta. *Udalsareak* gaur egun duen erreferentzia-mailari eusteko, honako hauek proposatu nahi ditu Eusko Alkartasunak:

- Klima-aldaketaren aurkako jardunari, biodibertsitatearen babesari eta airearen kalitatearen hobekuntzari lotutako berrikuntza-proiektu berriak garatzea udal-eremuan (Berringurumena Programaren garapena).
- *Udalsarea* osatzen duten udalerrri guztiekin Ingurumen Iraunkortasunari buruzko III. Txostena egitea.
- Sarean sartuta dauden udalerrietako Tokiko Ekintza Plan guztiak berrikustea.
- Agenda 21aren esparruan udalerriek parte hartzeko prozesuak sustatzea.
- Ekitalde berriak garatzea, Agenda 21aren arloan eta hainbat eremutan (biodibertsitatea, klima-aldaketa, enpresa eta abar).
- Udalsarean sartutako udalerrientzako laguntza-programari eustea eta programa hobetzea, arlo jakin batzuetan (klima-aldaketa, biodibertsitatea, airearen kalitatea eta kutsatutako lurzoruen ikerketa/leheneratzea).

4.9 Herritarrak, ingurumena babesteko konpromisoa eta militantzia bere gain hartzen dituen gizarte bat lortzeko aktibo nagusia

- Ingurumenari buruzko kalitateko informazioa eskuratzeko aukera bermatzea. Ingurumenari buruzko informazioa eskuratzeko aukera herritarren eskubidea eta erakundeen betebeharra da. Eusko Alkartasunaren ustez, ezinbestekoa da ingurumenari lotutako informazioa zabaltzeko lanarekin jarraitzea eta informazio hori eskuratzeko eta zabaltzeko tresnak garatzea.
- Ingurumen-arloko erabakiak hartzeko parte-hartze publikoa bermatuko duten ekintzak sustatzea. Zehazki, Eusko Alkartasunaren ustez funtsezkoa da herritarrentzako udal-foroak Udalsarearen bitartez hobetzea eta sustatzea, eta sentsibilizazio-programak hobetzea.
- Ingurumen-arloko hezkuntza bultzatzea, eta EAEko ikastetxeen % 100etan Eskolako Agenda 21eko programaren ezarpena amaitzea.

2.4.2. ENERGIA ETA GARRAIOA

1:: Energia-politika eta garraio iraunkorra sustatzea

Gaur egungo munduko krisialdi finantzarioak eta ekonomikoak eten egin du azken urteotako energia-eskariaren gorakada, eta petrolioaren prezioak behera egin du. Hala ere, eskariaren etendura horren arrazoia ez da eredu ekonomikoan edo energia-ereduan gertatutako aldaketa bat. Are okerrago, bilakaera demografikoaren eta garapen-bidean dauden ekonomien hazkundearen ondorioz, petrolioaren eskariari eta prezioari lotutako tirabiretara itzuliko gara berandu baino lehen.

Mendebaldeko ekonomiek –eta, tartean, Euskadikoak– kanpoarekiko mendetasun handia dute energia-lehengaiei dagokienez, eta oraintxe bertan energia-eredua aldatzen hasi behar dute, datozen garaiei aurre egiteko baldintza hobekak izan ditzaten.

Europar Batasunak energia-eraginkortasun handiko eta berotegi-efektuko gasen emisio urriko ekonomia bihurtu nahi du. Horretarako beharrezkoak diren energia- eta klima-politika bateratu eta iraunkorrek honako helburu hauek izan behar dituzte: horniduraren segurtasuna handitzea, ekonomiaren lehiakortasuna eta energiaren eskuragarritasuna bermatzea, eta ingurumen-iraunkortasuna eta klimaren babesa sustatzea. Hona hemen erronka horren zifrak: berotegi-efektuko gasen emisioak % 20 murriztea, energiaren eraginkortasuna % 20 hobetzea, eta energiaren % 20 energia berriztagarrien bidez sortzea; eta, hori guztia, 2020. urtea baino lehen.

Gure herrialdeak energiaren erronka globalei eta Europar Batasunaren asmo handiko helburuei erantzuteko lortu behar duen aldaketa soziala eta teknologikoa GIDATZEKO konpromisoa hartuko du Eusko Alkartasunak datorren legegintzaldirako. Datozen lau urteotan, urrats garbiak eta ausartak egin behar ditugu euskal gizartean energia-kontsumoaren eredu aldatzeko. Aldaketa horren oinarrien artean, hornidura ziurtatzea, energia berriztagarrien alde jardutea eta energia nuklearrari ezezko biribila ematea aipa daitezke.

1.1 Garraioaren sektorean energia-eraginkortasuna hobetzea

Euskadin, aspalditik ari gara energia-eraginkortasuneko politikak lantzen. Horri esker, gure ekonomiaren energia-intentsitateak etengabe egin du behera.

Datorren legegintzaldian egin beharreko ahalegina garraioaren eta zerbitzuen sektoreetan oinarrituko da. Izan ere, sektore horietan bilakaera ez da positiboa eta, hobetzen ez bada, ezin izango ditugu gure helburuak lortu.

Horretarako, honako neurri zehatz hauek proposatu nahi ditugu:

- Eusko Jaurlaritzak, Foru Aldundiek eta udalerriek osatutako Euskadiko Garraio Agintaritzak Bakarretik garraio-sare logiko eta koherente bat indartzea, mugikortasuna hobetzeko eta garraio publikoaren erabilera masiboa bultzatzeko.

Erakunde horrek, Bizkaiko Garraio Partzuergoarekin eta Arabako eta Gipuzkoako Garraio Partzuergo berriekin koordinatuta, errepideko garraio publikoa berrantolatu beharko du 2012. urterako, urte horretan amaitzen baita Euskadiko bidaiarien hiriarteko garraioaren lagapenen epea. Horretarako, lurralde arteko garraioaren mapa bakarra landuko du, honako irizpide hauek oinarritzat hartuta: intermodalitatea, iraunkortasuna, irisgarritasuna, eta operadoreek eskainitako zerbitzuen osagarritasuna.

- Euskadiko Garraioaren Behatokia sustatzea, Garraioaz, Energiatz eta Ingurumenaz arduratutako sailek garatzen dituzten politiken jarraipenerako eta koordinazio eraginkorrerako organoa izan dadin. Era horretan, azken urteotan gure gizartean garraiorako energiaren kontsumoak izan duen etengabeko hazkundera geldiarazteko helburuan emaitza eraginkorrak emango dituen asmo handiko programa iraunkor bat garatu ahal izango da.

- Herritarrak emaitza iraunkorren iturri diren jarrera indibidualetan eta garraio iraunkorrean sensibilizatu beharra azpimarratzea.
- Bidaiarien zein salgaien tren bidezko garraioaren garapena eta hobekuntza bultzatzea gure herrialdean. Aldiriko zein ibilbide luzeko tren bidezko garraioari lotutako politikei bultzada irmoa eman behar zaie, trenbide-sare moderno bat – Europako beste eskualde batzuetakoekin parekatu ahal izango dena– lortzeko.
- Automobilen parkearen berrikuntza iraunkortasun-irizpideekin sustatzea, eta emisio urriko ibilgailuen garapena babestea (ibilgailu elektrikoena eta hibridoena bereziki). Horretarako, erabiltzaile partikularrek ibilgailu horiek erabiltzeko zerga-tresna berriak garatzea proposatzen dugu.
- Udal guztietan energia kudeatzeko planak ezartzea eta, era horretan, energiaren aurrezpena eta eraginkortasuna sustatzea.
- Hirugarren sektoreko energia-auditoretzetan eta energia-diagnostikoetan laguntza teknikoa areagotzea.
- Industria-pabiloien eta industria-nabeen zein bulego-eraikinen eraikuntza iraunkorra sustatzea.

1.2 Energiaren hornidura bermatzea

Euskal energia-sistemaren hornikuntzaren segurtasuna, lehiakortasuna eta kalitatea hobetu behar da, eta, horretarako, energia-azpiegiturak hobetu eta konexioak sendotu behar dira (Europar Batasunaren lehentasunezko helburua).

Horretarako, honako neurri zehatz hauek proposatu nahi ditu Eusko Alkartasunak:

- Energia elektrikoaren garraio-sarea zabaltzeko proiektuak garatzean gertatzen diren atzerapenak gainditzea. Hori garatzeko konpromiso irmoa erakustearekin batera, adi egon behar dugu ingurumen-inpaktua kontrolatua eta mugatua izan dadin.
- Gure eskualde batzuetako banaketa elektriko sareetan dauden akatsak zuzendu daitezzen eskatzea, duela gutxi gertatutakoa bezalako hornidurarik ezak eta herritarrek horren ondorioz jasan ditzaketen eragozpenak saihesteko.
- Gas naturaleko azpiegituren garapena osatzeko prozesua babestea: Bilboko birgasifikazio-instalazioa eta Gaviota biltegia zabaltzea, eta Frantziarekin eta eskualde mugakideekin lotzeko sareak amaitzea.

1.3 Energia berriztagarrien alde

Energia berriztagarriak garatuenak urriak dira gure herrialdean. Hortaz, itsasoko eta biomasako energia-iturri berriak, eguzki-teknologia berriak, elektrizitatea biltegitratzeko moduak eta abar ikertu behar ditugu.

Jakin badakigu energia berriztagarrien garapenari lotutako helburuak lortzea zail gertatuko zaigula. Izan ere, gure orografiak eta gure lurraldeko ingurumen-balioek mugatu egiten dute parke eolikoak kokatzeko aukera. Halaber, urteko eguzki-orduen kopuruak mugatu egiten du eguzki-energia erabiltzeko aukera.

2006. urtean, EAEko energia berriztagarrien produkzio primarioa guztizkoaren % 4,4 izan zen, eta, beraz, ibilbide txikia egin du 2000. urtetik aurrera, urte hartan % 4 izan baitzen. Iturri berriztagarriekin sortutako elektrizitateak, berriz, eskariaren % 4,5i erantzun zion 2006an.

2008an sortutako EnergiGune izeneko Ikerketa Kooperatiboko Zentroak (IKZ) Euskadik energia alternatiboen eremuan dituen baliabideak eta ahalmenak osatu ditu, eta aitzindari izan nahi du nazioartean, baita Euskadiko enpresen industria-lehiakortasunaren euskarri ere.

Energia berriztagarrien aldeko jarrera irmoa gauzatzeko eta 2020. urtean energiaren % 20 iturri berriztagarrien bidez lortzeko, honako neurri zehatz hauek proposatu nahi ditugu:

- Sortu berri den *EnergiGune* izeneko *IKZ* babestuko dugu, energiaren ikerketaren arloko bikaintasun-zentro eta nazioarteko erreferentziagune izan dadin. Ildo horretan, energia berriztagarrien iturriei dagokienez dugun ahalmen osoa identifikatzeko eta zabaltzeko aukera emango diguten ikerketa-ildoak gara ditzaten eskatuko diegu Zentroko arduradunei.
- Energia eolikoa energia produzitzeko iturri berriztagarri nagusia da gaur egun. Garapen teknologikoari esker, aerosorgailuen potentzia handitu egin da, eta energia potentzia eoliko txikiagorekin sortzeko aukera dugu. Horren ondorioz, parkeek potentzia handiagoa izan dezakete, eta parke eolikoak leku babestuetatik kanpo instala daitezke, gizakiaren eragina izan duten eta, beraz, iraunkortasun handia eskaintzen duten lekuetan, hain zuzen ere. Ingurumen-inpaktu onargarriaren bermeak betetzen badira, gure herrialdean teknologia mota hori ahal den neurrian hedatzearen alde egongo gara, betiere eremu babestuak errespetatuta (hala nola *Natura 2000 Sarea*).
- Biomasaren erabilera (energia-helburuekin) eta bioerregaien kontsumoa (ahal bada bigarren belaunaldikoena) babesten jarraituko dugu. Nolanahi ere, bioerregaiak produzitzeko erabiltzen diren lehengaien bizi-zikloa hartu beharko da kontuan.
- Beste energia berriztagarri batzuk (hala nola eguzki-energia termikoa eta energia geotermikoa) erabiltzeko ekimenak babestuko ditugu.
- Inbertsiorako laguntzen eta zerga-kenkariaren bidez, eraikinek, industria-pabiloiek eta erabiltzen ez diren beste toki batzuek (itxita dauden zabortegeiek, agortutako harrobiek eta abar) dituzten estalkiak baliatzea eta eguzki-panel fotovoltaikoak ipintzea sustatuko dugu.
- Energia nuklearrarekiko erabateko aurkakotasunetik abiatuta, eta Eusko Legebiltzarraren eta Arabako Batzar Nagusien erabakiari jarraiki, Gasteizetik 50 km-ra dagoen Santa Maria de Garoñako zentral nuklear zaharkitua eta segurtasunik gabea ixtea eta hilerri erradioaktibo bat instalatzea eskatuko diegu Estatuko Gobernuari. Izan ere, zentral nuklear hori arriskutsua da inguruko herrietako jendearen osasunerako eta inguruko ekosistemetarako.

1.4 Energia sortzeko azpiegitura berriak garatzea

Azken kontsumorako energia-erabileraren alternatiba guztien artean, garbiena energia elektrikoa dela dirudi, ez baitu errekontzari eragiten. Etorkezunean makina askok –garraio bideetakoak barne– energia elektrikoarekin funtzionatzea lortu ahal izango balitz, kutsadura-arazoetako asko konponduko liriateke. Kasu horretan, elektrizitatea produzitzeko erabilitako energia primarioaren iturria eta prozesuan sortutako kutsadura izango liriateke arazo nagusiak.

Baztertu egiten dugu energia nuklearra elektrizitatea produzitzeko iturri alternatibo gisa erabiltzeko aukera. Instalazioen segurtasuna, beste baliabide ez-berriztagarri baten –hots, uranioaren– erabilera eta hondakin erradioaktiboaren tratamendua oraindik konpondu gabe dauden arazoak dira. Gainera, kostuen (energia sortzeko iturri horrek sortutako kanpoko kostuen eta, bereziki, instalazio nuklear bat abian jartzeak hasieran eskatzen duen inbertsio ikaragarriaren) kalkulua, eta teknologia hori abian jartzearen ondoriozko zuzeneko eta zeharkako eraginaren azterketak eskatzen duten gogoeta zabalagoa saihestu egin da.

Azpiegitura berrien garapena osatzeko, honako neurri zehatz hauek proposatu nahi ditugu:

- 800 MW-ko potentziako ziklo konbinatu berri bat instalatzeko aukera kontuan hartzea. Era horretan, energia elektrikoaren autoprodukzio-maila handia lortuko litzateke Euskadin, eta, horri esker, ingurumenari dagokionez eraginkortasunik txikienekoak diren instalazioak (hala nola lehengai gisa fuel-olioa edo ikatza erabiltzen duten instalazioak eta, bereziki, Pasaiaiko zentral termikoa) ordezka litezke.
- Zentral termiko konbentzionalak gas naturaleko ziklo konbinatuekin ordezkatzearen alde egitea, betiere proiektu berrien ingurumen-inpaktuaren ebaluaziorik zorrotzenak gainditzen badira eta produzitutako kW/ordu bakoitzeko emisioak murrizten badira.
- Elektrizitatearen sorkuntza deszentralizaturako proiektuak babestea, mikroturbinetan edo horretarako egokiak diren beste gailu batzuetan oinarrituta. Era horretan, errendimenduak handiak eta galerak txikiak izango lirateke, kontsumo-puntuetatik oso hurbil kokatuta egongo bailirateke.
- Elektrizitatea eta beroa aldi berean sortzeko aukeraren alde egiten jarraitzea, eta horren garapena ETEetan eta industriaz bestelako sektoreetan oinarritzea.

2 :: Mugikortasun-eredu berri baten alde: azpiegitura berriak eta hobekak

Eusko Alkartasunaren ustez, trenbide-sistemak –eta, bereziki, aldiriko trenak– funtsezko zeregina bete behar du Euskal Herriko mugikortasun- eta garraio-sisteman.

Ildo horretan, abiadura handiko trenaren bidezko konexioa gure herrialderako estrategikoa delakoan eta Euskadiko errepideetan ibilgailu partikularren eta astunen trafikoa murrizteko oso lagungarria izango delakoan gaude.

Horrek guztiak, Gasteizko eta Bilboko tranbia-sareekin eta Bilboko metroaren 3. linearekin batera, mugikortasun iraunkorrago batera eramango gaitu, trena baita garraiobiderik garbiena.

Hortaz, honako hauek proposatzen ditugu:

- Abiadura handiko euskal sarearen (*Euskal Y* izenekoaren) erabateko garapena bultzatzea, eta Nafarroarekiko, Europako iparraldearekiko eta Estatuko gainerako lurraldeekiko konexioa bizkortzea.
- FEVEren eskumena Eusko Jaurlaritzari transferi dakion eskatzea eta transferentzia hori bultzatzea.
- RENFEren aldiriko zerbitzuaren eskumena Eusko Jaurlaritzari transferi dakion eskatzea eta transferentzia hori bultzatzea.
- Euskotrenen aldiriko sarea hobetzea eta garatzea.
 - Zornotza (geralekua)–Gernika–Bermeo linea zabaltzea eta, era horretan, Urdaibain ibilgailu pribatuaren ordez trenaren erabilera sustatzea.
- Eskualdeko tranbiak sustatzea eta eraikitzea, ibilgailu pribatuaren erabileraren arazoa konpontzeko (Debagoienan, Irunen, Hondarribian eta abar).
- Garraio pribatuko ibilgailuen erabilerari dagokionez, eskaria kudeatzeko politikak sartzea.
- Euskadiko udalerrri guztietan mugikortasun-planak egitea, hiria oinezkoengana hurbildu behar dela oinarritzat hartuta.
- Garraio publikoaren erabilera sustatuko duten merkatu-tresnak abian jartzea.

- Garraioaren kanpoko kostuari, eta garraioak sortutako ingurumen-kostuari prezioa egokia ezartzeko beharrezkoa den internalizazioari buruzko azterlanak egitea.
- Euskal administrazio guztiekin lankidetzan, bidegorri-sarearen zabalkuntza, hobekuntza eta konexioak bultzatzea.
- Arabako eta Gipuzkoako Garraio Partzuergoen sorkuntza eta Bizkaikoarekiko koordinazioa, eta Euskadiko Garraio Agintaritza Bakarra sustatzea.

Erakunde horietan, lurralde historiko bakoitzeko garraio publikoko operadoreek eta erakundeek hartuko dute parte. Nolanahi ere, lehiari aurre egiteko eta operadoreen zerbitzuen eta lineen arteko osagarritasunean aurrera egiteko lan egingo dute erakunde horiek. Horretarako, txartel bakarreko, txartel elektronikoko eta tarifa-hobariko sistemak ezarriko dira zerbitzu eta linea guztietan.

- Igoailu publikoen sarearen doakotasuna sustatzea. Horretarako, Eusko Jaurlaritzaren Garraio Sailak administrazio-emakidak berreskuratuko ditu pixkanaka, eta udalek hartuko dute beren gain kudeaketa.

3 :: Portuak eta aireportuak

Euskal Herriko portuen eta aireportuen kudeaketa eksklusiboa funtsezkoa da gure garraio-sistemen koordinazio eta intermodalitate egokia lortzeko.

Euskadiko aireportuen titulartasunaren inguruan Estatuak duen erreserbak, azpiegitura horien okerreko kudeaketak eta Eusko Jaurlaritzari interes orokorreko bi merkataritza-portu estrategikoak (Bilbokoa eta Pasaiakoa) transferitu nahi ez izateak eragotzi egiten dute gure portu- eta aireportu-sistemaren baterako plangintza egiteko aukera, baita euskal herritarren premiei behar bezala erantzungo dien ikuspegi integral, iraunkor eta osagarri batean oinarritutako pertsonen eta merkantzien garraio-sistema koordinatu bat ezartzeko aukera ere.

Hori dela-eta, Eusko Alkartasunak honako hauek proposatzen ditu:

- Bilboko eta Pasaiaiko portuen, eta Hondarribiko, Loiuko eta Forondako aireportuen titulartasuna EAeri tansferi dakion aldarrikatzea, merkantziatarako zein bidaiarientzako garraio- eta logistika-sistema bateratuak sortzeko.
- Itsas autobideen garapena bultzatzea, eta *Short Sea Shipping* izeneko, hau da, Europako portuen arteko merkantzien itsasoko kabotaje-garraioa sustatzea.

2.5. GURE SUSTRAIETATIK INFORMAZIOAREN GIZARTERA

2.5.1. KULTURA ETA EUSKARA

Bere kultura-ondarea (materiala zein immateriala) zaintzen duen herrialdea da herrialde moderno bat. Beste kultura batzuekin lotuta dagoen etengabeko sorkuntza eta ondarea, esperientzia propioekin eta kanpokoekin aberasten den mundu globalizatu batean. Bere baitan identitate bat islatzen duen kultura irekia.

Kultura-adierazpena gizarteko kideengandik abiatzen delako uste osoarekin, erakundeek kultura-sarea sustatu eta babestu behar dutela uste du Eusko Alkartasunak, kultura ez baitugu gastutat hartzen, inbertsiontzat baizik. Kulturaren egindako inbertsioa garapentzat eta hazkundetzat hartzen dugu, eta kultura-eremuak industria eta eragile ekonomiko gisa betetzen duen zeregina azpimarratzen dugu.

Eusko Alkartasunak honako ardatz nagusi hauek planteatzen ditu kulturari eta euskarari dagokienez:

- Kulturaren sozializazioa: kultura herritarrengana hurbiltzea, ahalegin handiagoa eginez kulturara iristeko zailtasun handienak dituzten taldeei zuzendutako kanpainetan, hau da, etorkinei, adinekoei edo bazterkeria-arriskuan daudenei zuzendutako kanpainetan.
- Euskara Euskal Herriko hizkuntza ez ezik, Europako kultura-ondarearen parte ere bada, eta guri dagokigu gure hizkuntza babesteko eta proiektatzeko erantzukizuna.
- Kultura-aniztasuna: gure artean bizitzea hautatu dutenen kulturei buruzko jakintzan aurrera egitea, horien gizarteratzea eta elkarrekiko ezagutza sustatzeko.
- Kultura-ondasunak babesteko planak sortu eta indartzea, gure hirigune historikoak zaharberritzeari dagokionez bereziki, eta, horrekin batera, gure ondare etnografikoa indartzea, gure herriaren iraganeko jakintza guztia ikertuz, bilduz, eguneratuz eta transmitituz.

1 :: Kultura

Hori dela-eta, Eusko Alkartasunak honako hau proposatzen du kulturaren arloan:

- Kulturaren Euskal Planaren ezarpenarekin eta ebaluazio pluralarekin jarraitzea.
- Euskal Ikus-Entzunezkoei buruzko Legea lantzea eta onartzea.
- Gure herrialdean etorkizunerako aukerak izango dituen ikus-entzunezkoen sektore indartsu baten alde egitea, euskara komunikazio-hizkuntza gisa erabili beharra bereziki azpimarratuta.
- Museoen Legea behar bezala eta legean finkatutako helburuei jarraiki ezartzea.
- Liburutegien eta Artxiboen Legea behar bezala eta legean finkatutako helburuei jarraiki ezartzea, eta Euskal Liburutegi Nazionala sortzea.
- *Etxepare Euskal Institutuaren*, Euskal Artxibo Nazionalaren, Ikus-entzunezkoen Prestakuntzako Zentro Bateratuaren eta Bilboko Arte Eszenikoen Goi Mailako Ikastetxearen behin betiko garapena bultzatzea.
- Kultura-eremuan erakundeen arteko ahalegina areagotzea ahalegin eta sinergia guztiak baliatzeko, eta bereziki udal-sarea babestea (antzerkia, dantza, artisautza, musika, literatura eta abar).

- Artearen munduan kultura ekintzailea sustatzea.
- Herritar guztiek kultura-adierazpen eta arte-adierazpen guztiak eskuragarri izateko aukera sustatzea eta erraztea, eta horretarako programa bereziak sortzea, ezinduen kolektiboa ere kontuan hartuta.
- Europan eta eskualde-eremuan mugaz gaindiko kultura-elkartrukeak egin daitezten sustatzea Euskal Herriko kultura ezagutarazteko eta zabaltzeko, eta Euskal Herriko gainerako lurraldeekiko zubiak eta lankidetzak sortzea eta bultzatzea.
- Gure kultura-ondarea ikertzeko, zaintzeko, berreskuratzeko eta zabaltzeko ahalegina areagotzea.
- IKTBak artearen eta kulturaren eremura hurbiltzeko eta eremu horretan erabiltzeko aukera bultzatzea.
- Kultura-azpiegituren plana ezartzea eta garatzea, lurralde bakoitzean daudenak elkarrekin komunika daitezten, eta irizpide ekonomikoen edo lehia-irizpideen ordez kultura-aniztasuna, osagarritasuna eta profesionaltasuna bultzatzen dezaten.
- Jabetza intelektuala legez garatzea eta dirua biltzeko ahalmena arautzea.

2 :: Euskara

Euskara Euskal Herriko hizkuntza propioa da, eta gure nortasunaren adierazgarri bat. Gure herrialdeko errealitateak, ordea, egoera diglosiko garbi bat uzten du agerian. Egoera horren aurrean, euskara erakundeetatik, gizartetik, hezkuntzatik, kulturatik eta abar bultzatzen jarraitu behar da.

Hori dela-eta, Eusko Alkartasunak honako neurri hauek proposatzen ditu:

- Gizarte-eremutik zein erakundeetatik euskararen alde sortzen edo bultzatzen diren neurri guztiak sustatzea.
- Euskara normalizatzeko legea aldatzea eta, errealitate berriei jarraiki, gaur egungo egoerara egokitzea.
- Euskararen transmisiorako politika guztiak sustatzea eta politika horietan guztietan laguntzea, erakundeen arteko eta sailen arteko koordinazio baten bitartez.
- Euskal kulturari eta euskarari lotutako kultura-jardueren programazioa indartzea eta zabaltzea.
- Herritar guztiei eta, bereziki, haur eta gazteei zuzendutako jardueretan euskararen presentzia bermatzea.
- Euskara etorkinengana hurbiltzea, gizarteratu eta laneratu daitezten, eta beren seme-alaben hezkuntza-prozesuan inplika daitezten errazteko.
- Filmak eta liburuen itzulpena eta bikoizketa sustatzea (kuoten bidez), eta euskarazko filmak eta dokumentalak, eta euskarara itzultutako jatorrizko bertsiok bana daitezten eta zine-aretoetan eman daitezten bultzatzea.
- Interneten euskararen erabilera bultzatzea, eduki digitalak sortuta.
- Komunikabide guztietan euskara erabil dadin sustatzea.
- Helduak euskalduntzeko politikak berriz definitzea eta hobetzea.

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

- Gizarte- eta lan-eremuan eta gainerako erakunde pribatuetan euskalduntzea sakontzea eta zabaltzea.
- Euskarazko argitaratze-produkzioa bultzatzea.
- Euskararen alde diharduten elkarteekin aktiboki lankidetzan aritzea, proiektuak eta prozesuak adostuta.
- Behatokiarekin hizkuntza-eskubideen defendatzailearen zerbitzua antolatzeko lana koordinatzea.
- Gazteei zuzendutako edukiak sortzea, teknologia berrien eremutik (twitter, tuenti eta abar) zein joera artistikoen eta aisia-joeren eremutik.
- Euskara Beka sortzea, edozein langilerentzat euskara ikastea doakoa izan dadin.
- Hezkuntza-sisteman zein komunikabideetan euskalkien ezagutza sustatzea.

2.5.2. KIROLAK

Autonomia Estatuaren 10.36 artikulua dioenez, EAEk eskumen osoa du kirol-arloan, eta dagoeneko 25 urte baino gehiago dira eskumen hori baliatzen duela. Gaur egun indarrean dagoen Euskadiko Kirolaren 14/1998 Legeak (ekainaren 11koak) Kultura Fisikoaren eta Kirolaren 15/1988 Legea (otsailaren 19koa) ordezkatu zuen, eta oso aurrerapauso handia izan zen kirol-politikak askotariko ikuspuntuetan oinarrituta garatzeko esparrua ezartzeko bidean. Azken urteotan, kirolaren errealitatea ziztu bizian aldatu da.

Herri-administrazioek ahalegin handia egin dute kirola sustatzeko. Udalek, Aldundiek eta Jaurlaritzak instalazioez eta beste baliabide batzuez hornitu dute euskal kirola, eta, horri esker, kirola, bere alderdi guztietan (eskola, parte-hartzea, errendimendua eta abar), gure gizartearen funtsezko elementu bihurtu da. Jarduera fisikoa eta kirola gure bizitzaren parte bihurtu dira, baina, zer eredurri jarraitu zaio? Aurrean dugun errealitateak ez dio alde zuzenik asmatutako eredu bati erantzuten. Horren ordez, gaizki koordinatutako ahalegin askoren ondorioa dela esan genezake. Horrela, beraz, horren emaitza izan den kirol-sistema oso aktiboa da, baina ez oso eraginkorra. Gidaritzarik ezaren ondorioz, kirola ez dago behar bezala egituratuta, botere publikoekiko mendetasun handiegia du, eta nekez egokitzen da eskari berrietara.

Euskal kirol-ereduaren garapena eta egokitzea kirol-eragileekin batera zuzentzeko erronkari egin beharko lioke aurre Eusko Jaurlaritzak.

Bestalde, Eusko Alkartasunaren ustez, euskal kirol-selekzioen ofizialtasunerako urrats irmoak egiteko aukera emango diguten neurri zehatzak eta eraginkorrak hartu behar dira. Ildo horretan, Euskal Herriko kirolari guztiek gure herrialdea nazioarteko lehiaketa ofizialetan ordezkatzeko duten eskabidearekiko errespetua eskatzen dugu.

Hona hemen Eusko Alkartasunak kirol-arloan jauzi kualitatibo eta kuantitatibo bat egiteko planteatutako proposamenak:

- Gure kirol-selekzioek nazioarteko lehiaketa ofizialetan parte hartzeko aukera bermatuko duten ekimenak bultzatzea, babestea eta sustatzea. Horretarako, lege-esparruan beharrezkoak diren berrikuntzak sustatuko dira.
- Jarduera fisikoa eta kirola herritar guztiengana zabaltzeko aukera erabakitasunez bultzatzea. Era horretan, aurre egin ahal izango zaio euskal gizartearen arazo handi bati, hots, obesitatearen eta sedentarismoaren indizeen gorakadari. Izan ere, horrek oso ondorio kaltegarriak izan ditzake: bizi-kalitate okerragoa, osasun-arloko gastuaren gorakada eta abar. Bizitza osasungarriaren balioa erakusteko gobernu berriaren ardatz estrategikoetako bat izan behar du, eta arloko eragile guztien parte-hartzea bilatu behar da.
- 2009-2012ko Kirolaren Euskal Plana egitea eta zuzkidura ekonomiko garrantzitsu batez hornitzea, errealitatearen eta erronken inguruko gogoeta egiteaz gain erronka horiei beharrezkoak diren baliabideekin aurre egin ahal izan diezaiegun, 2003-2007ko Planaren kasuan ez bezala.
- Euskadiko Kirolaren 14/98 Legearen garapena osatzea. Izan ere, alderdi asko garatu gabe daude oraindik (eta horrek hainbat kalte eragin ditu): azterketa medikoak, goi-mailako kirola, kirol-ekipamenduak, kirolari lotutako lanbideak arautzea eta abar.
- Erakundeen artean hain beharrezkoa den koordinazioa bideratuko duen organo iraunkor bat sortzea, Udalek, Aldundiek eta Jaurlaritzak ekintzetan eraginkortasun handiagoa lor dezaten.
- Ekintza eraginkorrak eta irudimen handikoak proposatu eta garatuko dituzten iritzi-taldeak sustatzea (gure mugen barruan zein kanpoan), ordezkatzeko gaituzten euskal selekzioek edo taldeek nazioartean parte-hartze handiagoa lor dezaten eta, era horretan, gure herrialdearen identitatea eta errealitate soziala mundu osoan helarazi ahal izan ditzaten.

**EUSKAL HERRIAREN
ETA
ONGIZATE ESTATUAREN
ALDE**

- Kirolaren bilakaerari, gizartean edo ekonomian duen eraginari eta planteatzen diren politiken eraginkortasunari buruzko informazio eguneratua eskainiko digun Kirolaren Euskal Behatokia abian jartzea.
- Errendimendu Handiko Zentroa bultzatzea, kirolarien detekzio goiztiarrerako eta garapen pertsonal zein profesionalerako.

2.5.3 EITB

Komunikabideak oinarriko tresnak dira edozein gizarte modernotan, eta Europako araudien eta akordioen bidez, zabalkunde-zerbitzu publikoaren zeregina indartu nahi da, zehazki. Euskal Irrati Telebista Publikoa EAeko komunikabiderik garrantzitsuenetako bat da, eta funtsezko eta kalitateko bidea izan behar du herrialdea egituratzeko (erabakigarria baita euskararen zabalkundean eta erabileraren normalizazioan) eta Euskal Herriaren nortasun-ezaugarriak zabaltzeko. Eta, hori guztia, aldaketa teknologikoak kontuan hartuta eta aldaketa horietara etengabe egokituta.

Horrela, beraz, EITB hizkuntzaren, kulturaren, iritziaren eta gune publikoen esparruetan Euskadiko ikus-entzunezkoen sektoreko erreferentzia izan dadin, helburuek eta programazioak ez diete merkataritza-irizpide soilei erantzun behar, informazioaren kalitateari eta egiazkotasunari, eta kultura-edukiei eta herritarren zerbitzurako edukiei lotutako jarraibideei baizik.

EITB zerbitzu publikoa dela, eta bere funtsezko jarraibideetako bat kalitatea eta aniztasunaren bermatzaile izatea dela kontuan hartuta, honako proposamen hauek egin nahi ditu Eusko Alkartasunak:

- EITB sortzen duen gaur egungo 5/1982 Legea aldatzea, zerbitzu publikoa den neurrian bete behar dituen helburuak zabaltzen eta hobetzen jarraitzeko.
- Arautzeko, zigortzeko eta ikuskatzeko ahalmena izango duen Euskadiko Ikus-Entzunezkoen Kontseilua sortzea.
- 2011-2014ko programa-kontraturako beharrezkoak diren hobekuntzak sartzen jarraitzea, edukietan zein jarraipenerako eta kontrolerako mekanismoetan hobetzeko.
- Gizarteak parte hartzeko mekanismoak sartzea, eta tele-ikuslearen eta irrati-entzulearen Defentsa Erakundea sortzea, EITBk bere funtzioa behar bezala bete dezan.
- Programazioan kalitatea eta dibertsifikazioa hobetzea eta eduki propioak sortzea, eta, horretarako, gizartean kontzientzia kritikoa sor dadin sustatzea, aniztasuna, genero-berdintasuna, eta gizabide-balioak, bakearen aldekoak eta demokratikoak oinarritzat hartuta.
- Komunikabide publikoei erabilera alderdikoirik emango ez zaiela bermatzeko kontrola indartzea.
- Autofinantzaketa-maila handituko duten jarduerak sustatzea, betiere zerbitzu publikoa den neurrian dagokion funtzio nagusia kontuan hartuta.
- Euskarazko edukien produkzioari lehentasuna ematea.
- Euskadin ikus-entzunezkoak sortzen eta produzitzen dituen sektorearekiko lankidetzaren indartzea, Europako zuzentzarauk horri buruz adierazten dutena oinarritzat hartuta.
- EITBk Nafarroan eta Iparralden informazio-erreferentzia gisa duen presentzia bultzatzea, eta Nafarroak eta Iparraldeko produkzioan eta programazioan parte hartzea. Horretarako, bertako erakundeekin lankidetzan jarduteko beharrezkoak diren mekanismoak ezarriko dira.
- Langileen lan-baldintzak hobetzea eta, ildo horretan, behin-behinekotasuna desagerraraztea eta plantillaren egonkortasuna bermatzea. Horretarako, ezinbestekoa da azpikontratazioen kontrol zorrotzagoa ezartzea.
- Gorrei edukiak helarazteko aukera bultzatzea eta, horretarako, programazioan azpigituluak dituzten programen edukiak eta ordutegiak zabaltzea.

2.5.4 INFORMAZIOAREN ETA JAKINTZAREN GIZARTEA

Azken hamabost urteotan teknologia berriek hartu duten indarraren ondorioz, gero eta orokorragoa da, eta geldiezina, ordenagailu pertsonalen, informatika-tresnen, Internet sarean sartzeko aukeraren, posta elektronikoaren eta gaur egungo komunikazio-modu berrien (blogak, tagak, wikiguneak eta sare sozialak) erabilera, eta horrek egiturazko aldaketa garrantzitsuak sartu ditu gure gizartearen eremu guztietan (eremu ekonomikoan, sozialean, lan-arloan, hezkuntzan, kulturaren eta abar) jarduerak egiteko moduan. Izan ere, horrek erraztu egiten du herritarren garapen pertsonala eta lanbide-garapena, enpresen produktibitatea handitzeko aukera, administrazioarekiko harremana eta gizabanakoen eta kolektiboen arteko elkarreragina.

Teknologia baliatzea eta tresna eta zerbitzu teknologikoak izatea funtsezkoa da gaur egun, jakintza sortzeko aukera ematen diguten informazio-iturri askotara iristeko aukera ematen baitu. Horrela, beraz, berrikuntza teknologikoak Informazioaren Gizartean sartu gaitu, hau da, Jakintzaren Gizartearen ardatzean, aurrerapen-faktore eta garapen-faktore gisa.

Eusko Alkartasunaren ustez, ezinbestekoa da pertsona guztiei informazioaren eta komunikazioaren teknologiek (IKT) eskaintzen duten potentziala izateko aukera sustatzea eta erraztea (euskal herritarren bizi-kalitatea hobetzeko), eta gizarte demokratikoago, solidarioago eta berdintasunezkoago baterantz aurrera egitea.

Beraz, pertsonak, enpresak eta erakundeak IKTetan trebatzeko aukera sustatzeko (digitalki autonomoak izan daitezten), eta Euskal Herrian benetan barne-hartzailea izango den *Informazioaren Gizarte* bat ezartzeko lan egitean datza gure konpromisoa, eta bereziki azpimarratuko dugu 'hesi digitala' gainditu beharra. Izan ere:

- Aukera egokia da gizarte-kohesioa lortzen eta bizi-kalitatea sustatzen laguntzeko.
- Baliabide egokia da ezintasunen bat edo beste premia bereziren bat duen inor Informazioaren Gizartearen onuretatik kanpo ez geratzeko.
- Generoaren, eskolatzeko-mailaren edo errentaren arabera teknologia berriak eskuratzeko aukeran izaten diren desorekak desagerrarazi nahi ditugu.

Horretarako, honako hauek proposatzen ditugu:

- Teknologia berriekin ohitzeko zailtasunik handienak dituzten kolektiboen (eta, bereziki, adinekoen eta ezinduen) alfabetatze digitala eta eskuragarritasuna bultzatzea.
- Oinarrizko aplikazio funtzional indibidualen ikaskuntza sustatzea (hala nola testu-prozesadoreena eta kalkulu-orriena), software jakin batzuen ikaskuntzaren ordez.
- Aplikazio kolektiboetan eta gizarte-sareetan (hala nola webguneetan, wikietan eta blogetan) prestatzeko aukera sustatzea.
- Informatika-tresnen garapenean aukera-berdintasuna sustatzea eta software libreko plataformen erabilera bultzatzea.
- Teknologia berrietan euskararen erabilera sustatzea (edukietan zein informatika-programetan).
- Euskal Herrirako eus domeinua lortzeko enpresa publiko baten sorkuntza sustatzea.
- Euskal Herriaren irudia sustatzea.
- Europako *Europeana* liburutegi digitaleko euskarazko edukietan sartzeko aukera ematea.
- Konexio-tresnak eskuratzeko aukera erraztea, Interneten sartzeko WiFi sare publikoaren teknologiaren sustapena bereziki azpimarratuta.

EUSKAL HERRIAREN ETA ONGIZATE ESTATUAREN ALDE

- Gabeziak dituzten edo ezinezkoa den eremu geografikoetan, sartzeko modalitate desberdinak abian jar daitezten bultzatzea.
- IKTen erabilera trinkoan oinarritutako hezkuntza-produktuak eta hezkuntza-zerbitzuak garatzea, irakasteko eta ikasteko prozesuak hobetzeko.
- Zentro publikoetan sarbide-eskubidea sustatzea.
- Irakasle bakoitzari ordenagailu eramangarri bat ematea.
- Informazioaren Teknologietako Oinarrizko Gaitasunak Ziurtatzeko Sistemaren (*IT Txartela*) edukiak eta ebaluazioa berriaz planteatzea, informatika-tresnen eta Interneten erabileraren benetako ezagutza ziurtatzen dela bermatzeko.
- Unibertsitateek jakintzaren gizartean betetzen duten rol berria sustatzea eta, horretarako, jakintza transmititzean eta tokiko eta herrialdeko estrategiekin koordinatzean IKTak txertatzea.
- Gure enpresetan informazioaren eta komunikazioaren teknologien txertatze aurreraturako estrategien garapena bultzatzea (bereziki ETEak eta mikroETEak kontuan hartuta), lehiakortasuna hobetzeko.
- Administrazio Publikoan software librearen erabilera sustatzea.
- Herritarren zerbitzurako Administrazio Elektroniko bat ezartzea.
- Eskumenak bateratzea teknologia berriei buruzko gaiak koordinatzeari dagokionez.

3. ERANSKINA

Herritarrekiko konpromisoa. Eusko Alkartasunako ordezkarien jarduna erakundeetan

Hauteskunde-programa honen bitartez, Eusko Alkartasuna osatzen dugun gizon eta emakumeok herritarrekin hartutako konpromisoa berretsi nahi dugu hauteskunde hauetan parte hartuta, eta konpromiso hori izango da legealdi honetako gure jarduna gidatuko duena, orain arte, aurreko legealdietan ere ordezkariak izan dugun erakunde guztietan egin dugun bezala.

Baina gaur egun, inoiz baino beharrezkoagoa da kontzeptu jakin bat nabarmentzea: etika, alegia.

Etika ekintza politikoan, zeregin politikoak ulertzeko modua aldatu eta herritarren aurrean herritarren ordezkarien lana duin bihurtzeko berriz ere: alderdi politikoen lana, hain zuzen ere.

Jardunbide hori, baita herritarrekiko gure konpromisoa ere, kode etikoa jasota dago; ordezkariak publikoko edozein kargu hartu aurretik, gutariko guzti-guztiek onartu eta sinatzen dugu kode hori, eta orain, lerro hauen bidez berretsi egiten dugu.

:: Eusko Alkartasunaren, alderdiko kargu publikoen eta ordezkariak karguen jokabide-kode etikoa

Gure ustez, askatasun-sistematikiko konfiantzaren, demokraziaren estimu sozialaren eta kultura demokratikoan sakontzearen oinarria honako honek izan behar du, ezinbestean: politikarien eta alderdi politikoen jokabide zintzoak eta gardenak.

Gure ikuspegitik begiratuta, politikak kontratu soziala dakar berekin, herritarrek eska dezaketen kontratu soziala, eta leialtasunez, zorroztasunez, zintzotasunez eta gardentasunez bete behar da kontratu hori.

Politika jarduera noblea dela uste eta defendatzen dugu, eta zerbitzu publikoa den aldetik, irabazi-asmoa, prestigioa edo bestelako abantaila pertsonalik lortzeko interesa sakrifikatzea eskatzen du, guztion interesen alde.

Hori dela-eta, honako **Jokabide Kode Etiko** hau onartu eta defendatzen dugu:

LEHENA

Eusko Alkartasunako kargu publikoen edo ordezkariak-karguen jarduna honako printzipio hauetan oinarrituko da: herritarrekiko leialtasuna, kargua betetzeagatik lortutako informazio eta diru publikoen administrazioan zintzotasuna, funtzio publikoak betetzean neutraltasuna eta gardentasuna, eta zorroztasuna.

BIGARRENA

Eusko Alkartasunako kargu publikoek ez dute parte hartuko ezin gaitan baldin eta interes ekonomikoa edo bestelako abantaila pertsonalik izan badezakete haiek nahiz bigarren mailara arteko enitartekoek, betiere funtzio publikoa betetzearekin loturiko gaia izanik. Era berean, kasu berdinetan, azken bost urteotan enpresa edo sozietateren batean modu iraunkorrean eta ordainduta aritu badira zerbitzuak eskaintzen, edo ebazpenaren aurreko bost urteetan interesak edo partaidetzak izan badituzte, ez dute parte hartuko sozietate edo enpresa horiekin loturiko gaitan. Horrelakorik gertatuz gero, abstenitu egin beharko du eta bere egoeraren berri eman beharko dio dagokion agintari politiko edo administratiboari. Inolaz ere ezin izango du mendeko batek ebatzi.

HIRUGARRENA

Eusko Alkartasunako kargu publikoek ezin izango dute baliatu karguan daudelako eskuratu duten informazioa beren edo besteren mesedetan, ez zuzenean edo zeharka, ezta karguan dauden bitartean edo kargua utzi ondoren ere.

LAUGARRENA

Eusko Alkartasunako kargu publikoek edozein ikerketaren aldeko botoa emango dute, baita haiei edo alderdiari eraginda ere, baldin eta ustelkeriagatik edo influentzia-trafikoagatik erantzukizunak argitzeko badira, edo, oro har, etikoki gaitzesteko modukoak diren edo politikaren duintasuna zalantzan jartzen duten jokabideak argitzeko.

BOSGARRENA

Eusko Alkartasunako kargu publikoek edo ordezkaritza-karguek ezin izango dituzte onartu, ez zuzenean, ez zeharka:

- a) Opariak edo dohaintzak
- b) Dirua, maileguak doan edo ohikoa baino interes txikiagoan, betiere neutraltasuna baldintzatuz gero.
- c) Funtzio publikoak edo ordezkaritzako funtzioak betetzearekin lotura zuzena ez duten gonbidapenak edo bidaiak.

SEIGARRENA

Leialtasuna da gure konpromisoa, politikaren duintasunaren eta nobleziaren berme gisa. Beste alderdi politikoak eta beste politikariak aipatzeko garaian, duintasun pertsonalaren errespetua eta leialtasuna dira gure konpromisoa, eta ongi bereiziko ditugu, alde batetik, kritika eta desadostasuna eta, bestetik, kalumnia edo izena zikintzea helburu duten jokabideak.

ZAZPIGARRENA

Aurkari politikoen izena zikintzea helburu duten jokabideak edo haien portaera politikoarekin loturarik ez duen bizitza pribatua sartzeko ahaleginak salatuko ditugu, ez baititugu hartzen aurkakotasun politikoa gauzatzeko modutzat. Indar biziz gaitzesten ditugu helburu hori duten informazio edo zurrumurru, infiltrazio nahiz gezurrezko albiste alderdikoiak, eta, batik bat, edozein motatako manipulazio informatiboa edo neutraltasunik eza komunikabideetan.

ZORTZIGARRENA

Alderdi politikoa garen aldetik, esanbidez uko egiten diogu ezein sozietate osatu edo horietan parte hartzeari, baldin eta horien jardueran Administrazioak diskrezio-ahalak baditu edo Administrazioari nahiz mendeko erakunde, organismo edo sozietateei zerbitzuak eskaintzearekin loturiko jarduera badute.

BEDERATZIGARRENA

Kontuen auzitegi publikoei dagozkien kontrolak aparte utzi gabe, gure kontuak kanpoko edozein kontu-ikuskaritzaren edo kontu-azterlaritzaren esku jartzeko konpromisoa hartu dugu, gardentasun politikoaren izenean beharrezkoa baldin bada, publiko eginda.

HAMARGARRENA

Faborezko tratua izateko asmoz beren burua Eusko Alkartasunaren afiliatu, kargu publiko edo ordezkaritza-kargu gisa aurkezten dutenak alderditik kanporatu egingo ditugu, eta kasuan kasu, kargutik kendu. Orobat, kanporatzearekin edo kargutik kentzearekin zigortuko ditugu kode etiko honen edukia betetzen ez duten afiliatu edo kargu publikoak.

Kode Etiko honen edukia praktikan jartzeari begira:

- Eusko Alkartasunaren kargu publiko edo ordezkaritza-karguek eta hautagai guztiek Kode Etiko hori onartuko dute espresuki, sinatuta eta publiko eginda.
- Kode hori eragin duten printzipioak arau edo lege bihurtzeko beharrezkoak diren lege-aldaketak egitea bultzatuko du Eusko Alkartasunak, alderdi eta kargu politiko guztien jokabideari aplikatzeko moduan.
- Gainerako alderdi politikoei dei egiten diegu Kode Etiko hori onartzeko eta beren jokabidearekin eduki guztiguztia sakontzeko.